

HRVATSKI SABOR
Odbor za europske poslove

KLASA: 022-03/23-01/85
URBROJ: 6521-31-23-01
Zagreb, 12. lipnja 2023.

D.E.U. br. 23/011

ODBOR ZA GOSPODARSTVO
Žarko Tušek, predsjednik

ODBOR ZA REGIONALNI RAZVOJ I
FONDOVE EUROPSKE UNIJE
Marko Pavić, predsjednik

Poštovani predsjednici odbora,

Odbor za europske poslove na temelju članka 154. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora proslijeđuje na razmatranje Odboru za gospodarstvo i Odboru za regionalni razvoj i fondove Europske unije stajalište o dokumentu Europske unije iz Radnog programa za razmatranje stajališta Republike Hrvatske za 2023. godinu:

Stajalište Republike Hrvatske o
zakonodavnom paketu za reviziju pravila EU-a o unutarnjem tržištu električne energije
COM (2023) 148 i COM (2023) 147

koje je Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku Vlade Republike Hrvatske usvojila Zaključkom KLASA: 022-03/23-07/220, URBROJ: 50301-21/22-23-4 na sjednici održanoj 23. svibnja 2023.

Predmetni zakonodavni paket obuhvaća Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) 2019/943 i (EU) 2019/942 te direktiva (EU) 2018/2001 i (EU) 2019/944 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji COM (2023) 148 i Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 radi poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije COM (2023) 147, koje je Europska komisija objavila 14. ožujka 2023., u sklopu inicijative „Revizija pravila EU-a o unutarnjem tržištu električne energije“ iz Programa rada Europske komisije za 2023. godinu, te je u tijeku njihovo donošenje u Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije.

U skladu s člankom 154. stavkom 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, molim vas da Odboru za europske poslove dostavite mišljenje o Stajalištu Republike Hrvatske najkasnije do 14. srpnja 2023.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK ODBORA
Domagoj Hajduković

U prilogu: - Stajalište Republike Hrvatske o COM (2023) 148 i COM (2023) 147
- COM (2023) 148 i COM (2023) 147

Na znanje: Informacijsko-dokumentacijska služba (INFODOK)

PRIJEDLOG OKVIRNOG STAJALIŠTA RH

Naziv dokumenta (na hrvatskom i engleskom):

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2019/943, Direktive (EU) 2019/944, Direktive (EU) 2018/2001 i Uredbe (EU) 2019/942 radi poboljšanja dizajna tržišta električne energije u EU-u

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulations (EU) 2019/943 and (EU) 2019/942 as well as Directives (EU) 2018/2001 and (EU) 2019/944 to improve the Union's electricity market design

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EZ) 1227/2011 i Uredbe (EU) 2019/942 za poboljšanje zaštite EU-a od manipuliranja tržištem

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulations (EU) No 1227/2011 and (EU) 2019/942 to improve the Union's protection against market manipulation in the wholesale energy market

Brojčana oznaka dokumenta: 7440/23, 7435/23

Nadležno TDU za izradu prijedloga stajališta (nositelj izrade stajališta) i ustrojstvena jedinica:

Nadležno tijelo državne uprave: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Ustrojstvena jedinica: Uprava za energetiku

Nadležna služba u MVEP (Sektor za COREPER I):

Služba za promet, energetiku i okoliš

Nadležna radna skupina Vijeća EU:

Radna skupina Vijeća EU za energetiku

Osnovne sadržajne odredbe prijedloga EU:

Tržište električne energije EU-a već je više od 20 godina učinkovito i integrirano, uz osiguranu opskrbu te proces dekarbonizacije, a energetska kriza u 2022. ukazala je na potrebu za fleksibilnošću tržišta električne energije kako bi se potrošačima energije omogućile razne mogućnosti za cjenovno pristupačnu električnu energiju iz obnovljivih izvora. Reforma modela tržišta električne energije, kroz izmjenu nekoliko zakonodavnih prijedloga, poput Uredbe o

električnoj energiji, Direktive o električnoj energiji i Uredbe REMIT usmjerena je na zaštitu potrošača od volatilnosti cijena te povećanje konkurentnosti industrije EU-a.

Predmetnim se prijedlozima planira osigurati stabilnost cijena u elektroenergetskom sustavu s predominantnom ulogom energije iz obnovljivih i nefosilnih izvora. Jedan od najvažnijih aspekata za potrošače predstavlja mogućnost izbora ugovora i pružanje jasnijih informacija prije potpisivanja ugovora, kako bi potrošači mogli ugovoriti dugoročne ugovore. Međutim, potrošači će i dalje moći sklapati i ugovore s dinamičnim određivanjem cijena, što omogućava korištenje električne energije u razdobljima kad je ona jeftinija. Osim proširenja mogućnosti izbora za potrošače, reformom se nastoji pridonijeti i stabilnosti cijena putem smanjenja rizika od neispunjavanja obveza opskrbljivača. Prijedlogom se pak od opskrbljivača zahtijeva da svojim cjenovnim rizicima upravljaju barem za količine obuhvaćene fiksnim ugovorima, kako bi na njih manje utjecali nagli porasti cijena i nestabilnost tržišta. Uz to, za države članice se uvodi obveza da uspostave opskrbljivače u krajnjoj nuždi za osiguravanje opskrbe električnom energijom. Poboljšana je i zaštita od isključivanja ranjivih potrošača, a dodatno države članice mogu regulirati maloprodajne cijene kućanstava te malih i srednjih poduzeća u slučaju kriznih situacija. Reforma je usmjerena i na pravila o korištenju energije iz obnovljivih izvora, jer će potrošači moći ulagati u vjetroelektrane ili solarne elektrane, a višak energije iz obnovljivih izvora moći će prodavati i privatnim osobama, a ne samo operateru. Da bi se povećala fleksibilnost elektroenergetskog sustava, DČ će morati procijeniti svoje potrebe i utvrditi mogućnosti uvođenja novih programa potpore, posebno za upravljanje potrošnjom i skladištenje.

Drugi je cilj reforme osigurati povećanje konkurentnosti industrije EU-a te u tom pogledu, a s obzirom na to da je volatilnost cijena utjecala na mnoga poduzeća, Europska komisija (u daljnjem dijelu teksta: EK) predlaže korištenje dugoročnih ugovora temeljem kojih poduzeća uspostavljaju vlastitu opskrbu, što im omogućava iskorištavanje stabilnijih cijena u proizvodnji energije iz obnovljivih i nefosilnih izvora. Kako bi se uklonile trenutačne prepreke kao što su kreditni rizici kupaca, reformom se obvezuje države članice da osiguraju tržišna jamstva za ugovore o kupnji energije. Da bi se za proizvođače električne energije osigurala stabilnost prihoda i kako bi se oni zaštitili od nestabilnosti cijena, javna potpora novim ulaganjima u inframarginalnu i nefleksibilnu proizvodnju električne energije iz obnovljivih i nefosilnih izvora morat će biti u obliku dvosmjernih ugovora za razliku (CfD), a države članice su obvezne usmjeriti višak prihoda prema potrošačima. Reforma predviđa i obveze transparentnosti za operatore sustava kad je riječ o zagušenju mreže i rokove trgovanja bliže stvarnom vremenu. Dodatno, za osiguranje konkurentnosti tržišta i transparentno određivanje cijena, Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER) i nacionalni regulatori moći će pratiti transparentnost energetskeg tržišta. Konkretno, ažuriranom Uredbom o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT) poboljšat će se kvaliteta podataka i povećati uloga ACER-a u istragama mogućih prekograničnih slučajeva zlouporabe tržišta.

Razlozi za donošenje i pozadina zakonodavnog akta:

Cijene energije znatno su porasle tijekom 2021. i 2022. što je rezultat smanjenja opskrbe plinom, posebno nakon početka ruske agresije protiv Ukrajine, kao i zbog domaćih nedostataka u proizvodnji. Rast cijena također je rezultat povećane potražnje za energijom, s obzirom na globalno gospodarstvo nakon pandemije bolesti COVID-19. Navedene poraste cijena su osjetila kućanstva, industrija i poduzeća diljem EU-a, a na nacionalnoj su razini poduzete mjere kako

bi ih se ublažilo. Na europskoj razini predstavljen je paket mjera za rješavanje problematike porasta cijene energije (uključujući potporu dohotku, porezne olakšice, mjere smanjenja potražnje i skladištenja plina), kao i plan REPowerEU s daljnjim mjerama i financijskim sredstvima za povećanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, kako bi se smanjila ovisnost o uvozu energenata iz Rusije. Nakon toga donesen je privremeno okvir državnih potpora kako bi se određenim subvencijama omogućilo ublažavanje učinka visokih cijena, snažan režim skladištenja plina, učinkovite mjere smanjenja potražnje za plinom i električnom energijom, brži procesi razvoja izvora obnovljive energije i izdavanja dozvola za mrežu te režim ograničavanja cijena kako bi se izbjegla neočekivana dobit na tržištu plina i električne energije. Iako jedinstveno tržište EU-a donosi dobitke i rast diljem Europe, u nedavnoj energetske krizi istaknuto je da kratkoročni fokus energetskog tržišta može odvratiti pozornost od širih i dugoročnijih ciljeva. Odras kratkoročnih cijena potrošačkih računa doveo je do cjenovnih šokova u kojima su se računi za energiju mnogih potrošača utrostručili ili učeterostručili, čak i kad su se troškovi energije vjetra i solarne energije smanjivali; iznenadna izloženost nestabilnim i visokim cijenama izazvala je stečajeve nekih dobavljača. Stoga prijedlog uključuje niz mjera usmjerenih na stvaranje zaštitnog sloja između kratkoročnih tržišta i računa za električnu energiju koje plaćaju potrošači, posebno poticanjem dugoročnijeg ugovaranja, poboljšanjem funkcioniranja kratkoročnih tržišta radi bolje integracije obnovljivih izvora energije i jačanja uloge fleksibilnosti te osnaživanja i zaštite potrošača. Nedavna promjenjivost cijena također je naglasila nedostatak fleksibilnosti u elektroenergetskoj mreži, pri čemu cijene prečesto određuje cijena plina i s općim nedostatkom fleksibilne ponude, upravljanja potrošnjom i skladištenja energije s niskom razinom emisija ugljika. Kako više energije iz obnovljivih izvora ulazi u sustav, bit će potrebno skladištenje kako bi se uravnotežila promjenjiva ponuda s potražnjom. Usporedno s ovim prijedlogom EK daje preporuke za unaprjeđenje inovacija, tehnologija i kapaciteta u području skladištenja. U širem smislu, osjetljivost porasta cijene električne energije u odnosu na cijene fosilnih goriva naglasila je potrebu za ubrzanjem uvođenja obnovljivih izvora energije zajedno s fleksibilnošću elektroenergetskog sustava za prestanak korištenja fosilnih goriva. REPowerEU plan pruža takav poticaj obnovljivoj energiji, a time i poticaj gospodarskom rastu i radnim mjestima. Kako bi se olakšala potrebna ulaganja u kontekstu nedavne promjenjivosti cijena, nekoordiniranih regulatornih intervencija te mrežnih i regulatornih prepreka ulasku obnovljivih izvora energije na tržište, bila je potrebna temeljita reforma.

Status zakonodavnog akta:

EK je 16. ožujka 2023. u okviru Radne skupine za energetiku predstavila prijedlog reforme dizajna tržišta električne energije objavljen 14. ožujka 2023. U tijeku je rasprava na nadležnoj radnoj skupini Vijeća, s planom potencijalnog usvajanja općeg pristupa na TTE Vijeću (energetika) u lipnju 2023.

Stajalište RH:

Republika Hrvatska (RH) pozdravlja objavljenu reformu tržišta električne energije, koja je jedan od najvažnijih elemenata konsolidacije energetskog tržišta EU-a u nadolazećem razdoblju. Reforma tržišta električne energije treba direktno ili indirektno obuhvatiti i odvajanje

cijena električne energije od cijena plina, a što smatramo ključnim za dugoročnu stabilnost i otpornost tržišta, kao i sigurnost građana i gospodarstava. Izuzetno je važno da reforma bude provedena na način da dodatno potakne konkurentnost EU-a te da smanji ranjivost kućanstava zbog visokih cijena električne energije. Električna energija će imati jednu od najvažnijih uloga kod prijelaza na čistu energiju, stoga je nužno prilagoditi tržište električne energije novim trendovima, a posebice se to odnosi na uključenje obnovljivih izvora energije u mrežu. Veleprodajna tržišta stoga moraju ići dalje u razvoju i rastućoj konkurentnosti subjekata na njima, nužno je povećati fleksibilnost sustava i zajamčiti sigurnost opskrbe električnom energijom. Maloprodajna tržišta električnom energijom u EU-u još uvijek pokazuju niske razine konkurencije i angažmana krajnjeg potrošača, unatoč tehnološkim pomacima. Nova pravila se stoga dotiču niza novih načela i tehničkih odredbi s očekivanim stvarnim ekonomskim efektima i za sustav i za samog potrošača. Shodno navedenom, elementi koji zahtijevaju reformu su tržišni instrumenti za zaštitu potrošača od nestalnosti cijena, mjere koje povećavaju odgovor na potražnju i promiču proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije za vlastite potrebe i ulaganja u obnovljive izvore energije te transparentniji nadzor tržišta. Također, RH podržava jedinstveno tržište EU-a, no izražavamo zabrinutost zbog potencijalne devijacije sustava kod mogućeg poremećaja tržišta koji bi mogao nastupiti zbog određenih odredbi regulatornog okvira, kojima se dovodi do odstupanja od pravila vezanih za jedinstveno tržište. Razvoj tržišta treba počivati na naprednim sustavima, digitalizaciji i razvoju disperziranih (točkastih) izvora energije koji moraju biti u funkciji lokalne potrošnje. Potrebno je uspostaviti mehanizme financiranja kao i regulatorni okvir na razini EU-a, koji mora pratiti fleksibilnije upravljanje, digitalizaciju i tranziciju energetske sustava. S tim u vezi, potrebno je osigurati da predložene mjere prate obje strane na tržištu (ponuda i potražnja) te ih je nužno provesti harmonizirano s ciljem osiguravanja preusmjerenja kapitala, ostvarenog zahvaljujući situaciji i koji je daleko veći od objektivno potrebnog kapitala za nove proizvodne objekte, na one skupine koje bez pomoći u ovom trenutku ne bi uspjele preživjeti samostalno na tržištu.

RH pozdravlja razmatranje dugoročnih ugovora od strane EK-a, kao što su ugovori o kupnji električne energije (Power Purchase Agreements (PPAs)), kao načina zaštite potrošača od nestabilnosti cijena i promicanja ulaganja u obnovljivu energiju. Međutim, smatra da su isti mogući samo u izuzetnim slučajevima i pod strogo kontroliranim uvjetima (pod kontrolom ACER-a i regulatora). Vremenski rok trajanja PPA potencijalno može biti problem, jer trajanje treba biti u ovisnosti od korištene tehnologije. Nastavno na navedeno, RH smatra da trajanje ugovora ne bi trebalo biti duže od 20 godina.

Vezano za ugovore za razliku (CfD - *Contract for Difference*) RH smatra da oni predstavljaju moguće rješenje za zaštitu proizvođača električne energije od nestabilnosti cijena, a koji trebaju biti ograničeni i uspostavljeni na način da regulator može imati uvid u navedene ugovore. U slučaju da se radi o prijenosu ili distribuciji električne energije, potrebno je uključiti veći broj subjekata kako bi izbor u konačnici bio jednostavniji. RH smatra da je potrebno dodatno pojasniti odredbe u dijelu obaveza vezanih uz kupce, odnosno uz status aktivnog kupca, s obzirom na činjenicu da ukoliko se svi proglašavaju aktivnim kupcima onda isto čini izraz „aktivni“ nepotrebnim. Potrebno je procijeniti trenutnu situaciju tj. vidjeti koliko brzo je potrebno ići s predloženim izmjenama s obzirom da elektroenergetski sustav treba biti prvenstveno robustan i siguran, bez opasnosti dodatne ugroze. Također, regulatorne izmjene u dizajnu tržišta električne energije koje su donesene 2018. trebaju tek pokazati željeni učinak kako bi bilo

moguće procijeniti jesu li iste bile adekvatne shodno zahtjevima tržišta. Stoga, RH podržava pristup sporije primjene regulatornih izmjena iz razloga opreznosti te opasnosti dodatne ugroze elektroenergetskog sustava, što u trenutnoj kriznoj situaciji može biti jako nepovoljno (kibernetički i ostali napadi).

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) 2019/943 i (EU) 2019/942 te direktiva (EU) 2018/2001 i (EU) 2019/944 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji

Programi za potporu u člancima 19.b. i 19.c. Prijedloga su nedovoljno ograničeni i otvaraju mogućnost velikog pritiska interesnih skupina koje mogu učiniti cijeli sustav neučinkovitim. Predlažemo da se ugrade neki osigurači, odnosno da se onemogući veliki pritisak interesnih skupina primjenom procijenjene snage po pojedinim tehnologijama ili da se primjerice uvede režim na način da nacionalno regulatorno tijelo prethodno dostavlja prijedlog ACER-u sa svrhom dobivanja prethodnog mišljenja ACER-a na navedeni plan.

Nadalje, predlažemo da se u članku 19.b. popis tehnologija proširi s akumulatorima odnosno s vodikovim tehnologijama.

Novi članak, koji govori o pravu na podjelu energije, mora uključivati pravo države članice da isto izabere kao mogućnost, a ne kao obavezu. Smatramo da uvođenje ovog načela nije dobro u slučaju dok kupac nema napredne mjerne sustave koji će moći putem mjerenja, odnosno upravljanjem mrežom, osigurati dovoljnu fleksibilnost sustavu kako bi pravo na podjelu energije moglo biti uključeno. Moguća je analiza primjene prava na podjelu energije svake 2 godine te da regulatorno tijelo odredi kada je moguće primijeniti pravo na podjelu energije nakon čega bi se isto moglo odrediti kao obaveza s primjenom od 1. siječnja 2030.

Podržavamo uvođenje kriznih mjera u članku 66.a., no naglašavamo da razlog za uvođenje istih može biti samo izvanredna situacija, s obzirom na to da je tržište referentno za određivanje uvjeta. Poremećaji koji nastaju regulacijom cijena moraju biti svedeni na minimum upravo zbog toga što metodologija i nejedinstveni sustav cijena mogu dovesti do problema u opskrbi. Nadalje, mjere energetske učinkovitosti i mjere koje uključuju ugrožene kupce svakako trebaju imati prednost u određivanju cijene električne energije, a shodno činjenici da se samo adekvatnim sustavom za rješavanje socijalnih pitanja može postići da ugrožene skupine sudjeluju u primarnoj opskrbi električne energije i razvoju energetskog sustava s minimalnim utjecajem na okoliš.

Veća je odgovornost na nacionalnoj razini države članice u smislu donošenja odluka o većoj ulozi opskrbljivača u zajamčenoj usluzi, te je omogućen pristup reguliranom maloprodajnom tržištu energije u uvjetima krize. RH obzirom na spomenutu krizu, takve aktivnosti i provodi u proteklj 2022. i u 2023., koje istovremeno utječu na jaču zaštitu ugroženih kupaca.

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 radi poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije

Promjene uvjetovane izmjenom Uredbe (EU) 1227/2011 i Uredbe (EU) 2019/942 za poboljšanje zaštite EU-a od manipuliranja tržištem će imati utjecaj na članak 128. Zakona o tržištu električne energije (Narodne novine br. 111/21) i na članke 97. i 111. Zakon o tržištu plina (Narodne novine, br. 18/18, 23/20). S obzirom na to da su predložene promjene uredbi vezane za rad ACER-a i samim time uz rad nacionalnih regulatornih agencija.

Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) pozdravlja izmjene REMIT-a u pogledu jačanja ovlasti ACER-a. U svrhu pune primjene REMIT-a, prethodno je potrebno izmijeniti nacionalni zakonodavni okvir u dijelu prekršajnih odredbi s obzirom na to da se u izmjenama obje, u Uredbi 1227/2011 i Uredbi (EU) 2019/942, navodi da nacionalno regulatorno tijelo treba imati ovlasti izricanja prekršaja te da bi trebalo, uz zadržavanje odredbi u članku 19. o REMIT-u, promijeniti odredbe Zakona o tržištu električne energije i Zakona o tržištu plina. Uz odredbe navedenih zakona potrebno je također izmijeniti i odredbe u Prekršajnom zakonu koje bi omogućile izricanje prekršaja i HERA-i.

Sporna/otvorena pitanja za RH:

U nastavku se iznose prijedlozi dopuna Prijedloga uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) 2019/943 i (EU) 2019/942 te direktiva (EU) 2018/2001 i (EU) 2019/944 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji vezano za problematiku zadržavanja fizičkog prava prijenosa električne energije u novim tržišnim uvjetima.

Izmjene se odnose na uvodnu izjavu 21. gdje se predlaže izraz „*long term*“ umjesto „*financial*“, a navedena izmjena se odnosi na odredbe za usklađivanje izdavanja naloga sudionika na tržištu.

Također RH ima primjedbe vezano uz članak 9. koji se odnosi na terminska tržišta (burze) te se prijedlog izmjena odnosi na stavak 1. koji se odnosi na oblikovanje tržišta pa se u svojstvu prava prijenosa na regionalnim virtualnim čvorištima predlaže da se navede izraz „*and in special cases physical*“.

Također u stavku 2.(c) prijedlog izmjena se odnosi na regionalna virtualna čvorišta koja bi također trebala uključivati prava fizičkog dugoročnog prijenosa kako bi se uključili postojeći međudržavni sporazumi ili zajamčila sigurnost opskrbe u slučajevima nedovoljne kratkoročne i terminske likvidnosti tržišta dostupne sudionicima na tržištu.

Naime, u tim slučajevima potrebno je imati dugoročnu fizičku otpornost prijenosa, što postojeća eksplicitna dodjela kapaciteta jamči.

U članku 2. stavku 10. kojim se u Direktivi 2019/944 predlaže novi članak 66.a. stavak 4., predlažemo dodati javne usluge, uz malo i srednje poduzetništvo.

U članku 2. stavak 11. kojim se u Direktivi 2019/944 mijenja članak 76., predlažemo da se produži rok, odnosno u tekstu ispod točke b. upiše 12 mjeseci umjesto šest mjeseci s obzirom na to da smatramo da je rok za promjenu zakona od 6 mjeseci veoma kratak za usklađivanje teksta s obveznom izmjenom u uredbi.

Stajališta DČ i EK:

EK je navela da je prijedlog reforme ciljana intervencija koja treba očuvati temeljne odredbe dizajna tržišta. Nakon što je podsjetila na ekonomske i sigurnosne prednosti opskrbe EU-a tijekom desetljeća, opisan je način na koji je funkcioniranje tržišta dovedeno u pitanje zbog krize i potrebe da se tržište električne energije zaštiti od pretjerane izloženosti cijenama fosilnih goriva te donese prednosti proizvodnje čiste energije izravno potrošačima, prije svega ubrzanjem dekarbonizacije elektroenergetskog sustava EU-a. Reforma je usmjerena na dugotrajne instrumente te jačanje potrošačkih prava kao i na povećanje transparentnosti tržišta

i uvođenje dodatne zaštite od manipulacije tržištem. Osim toga, EK je spomenula još dvije mjere koje nisu dio prijedloga reforme, ali su jednako potrebne. Prva se odnosi na potrebu za brzim širenjem elektroenergetskih mreža, što zahtijeva uklanjanje regulatornih prepreka, poput sporih postupaka izdavanja dozvola i promicanje ulaganja. Drugo, postoji potreba za industrijskim proizvodnim kapacitetom za širenje mreže te je radi toga proizvodnja mreže među tehnologijama uključena u opseg Akta o industriji s nultom neto stopom emisija.

DČ su općenito izrazile podršku ciljevima prijedloga. SI, AT, DK, IE, NL, IT, PT, FR i SK pozdravili su fokus na dugoročna tržišta i ugovore. CY je naveo da dugoročni ugovori trebaju biti popraćeni odredbama koje donose proizvodnju po cijenama koje odražavaju troškove. Što se tiče ugovora o otkupu električne energije (PPA), SI je smatrala da je potrebno više jasnoće u vezi s uspostavljanjem jamstvenih shema, dok je RO navela kako je potrebna veća fleksibilnost na nacionalnoj razini. ES je dovela u pitanje činjenicu da ugovorima za razliku (CfD-ovima) treba dati prednost nad PPA-ovima, dok je BE zagovarala veću interakciju između CfD-ova i PPA-ova. LU je ukazao na važnost smanjenja cijene, kao i rizika neplaćanja. Što se tiče CfD-ova, DK, NL, LV, EE i LU inzistirali su na važnosti da primjena CfD-a bude dobrovoljna, dok je EL sugerirala da bi trebali biti obvezni. DK i DE također su istaknuli da se isti ne bi trebali koristiti za postojeće kapacitete. Naposljetku, u vezi s prihodima dobivenim od dvosmjernih CfD-ova, DK, FI, LU i RO naglasile su da bi DČ trebale imati slobodu koristiti ih kako smatraju prikladnim u skladu sa svojim specifičnim situacijama. MT je navela da ovaj mehanizam povrata nije prikladan za sve države članice, posebice one koje uvoze velik dio svoje potrošnje električne energije i pozvala je da se pri reviziji uzmu u obzir nacionalne okolnosti. FI, CZ i HR zagovarale su veću fleksibilnost državnih potpora uz CfD-ove. Općenitije govoreći o dugoročnim ugovorima, FI i SK pozdravile su što se nuklearna energija u CfD-ovima tretira kao druge tehnologije bez emisija. PL, CZ i BG također su inzistirale na tehnološkoj neutralnosti. RO je tražila veću fleksibilnost u pogledu plina za ugovore o javnoj nabavi. Države članice također su se pozabavile pitanjem zaštite potrošača, a posebno kriznim mjerama, a neke od njih (SI, AT, SK, EE) tražile su više jasnoće o uvjetima za pokretanje proglašenja krize i o regulaciji maloprodajnih cijena ispod troškova, dok su PL i RO tražile da uvjeti budu manje stroži. S druge strane, NL je pokazala protivljenje cijenama ispod troškova zbog rizika za cjelovitost jedinstvenog tržišta. PT je naveo da uvjeti trebaju bolje uzimati u obzir nacionalne okolnosti. ES je navela da postoji potreba za snažnijim regulatornim odgovorom umjesto fokusiranja na zaštitu dobavljača. AT je također tražila daljnji rad na odredbama o dijeljenju energije, dok je IT također inzistirala na podizanju svijesti potrošača o toj temi. SK je pozvala na pozornost prema potrošačima koji nisu mogli sudjelovati u shemama dijeljenja energije. Što se tiče alata za fleksibilnost, neke su DČ ustrajale na važnosti posjedovanja kapaciteta kao odgovora na krize (ES) ili za uravnoteženje povremenih obnovljivih izvora energije (IE). DE je navela da je potrebna bolja razlika između novih proizvoda i tržišta kapaciteta. PL, IT i LT ponovile su svoj interes za reviziju dizajna tržišta kapaciteta, a CZ i LV pozvale su na veću podršku fleksibilnosti i na strani proizvodnje, dok je FR zatražila da se kriteriji proizvoda fleksibilnosti ne proširuju na mehanizme kapaciteta. IT je pozvala na razmatranje fleksibilnosti na nacionalnoj razini. Što se tiče financijskih aspekata, SI su zanimale dodatne pojedinosti o tome kako EK namjerava nastaviti svoj rad na prekidačima, što je u nadležnosti financijske, a ne energetske regulative. Dodatno, IT i SK su pozvale na daljnju procjenu utjecaja za virtualna središta, dok je DE izrazila negativna stajališta prema tome. AT je predložila detaljnije razmatranje troškova i rizika nuklearne energije. ES je željela

da se prekogranični ugovori uzmu u obzir. BE je pozvala na analizu mogućnosti produljenja hitnih mjera usvojenih 2022., posebice u odnosu na inframarginalni prihod. PT je navela da je važno razmotriti pitanje interkonekcija dok su EE i LT pozvale na fleksibilnost u slučaju hitne desinkronizacije iz ruske mreže. Konačno, IT, FR i RO su podržale cilj usvajanja revizije do kraja godine. DK, CZ i DE predložile su postupno uvođenje reforme ili uz prijelazno razdoblje kako bi se izbjeglo kašnjenje projekata koji su već u planiranju.

Sporna/otvorena pitanja za DČ i EK:

-

Stav RH o spornim/otvorenim pitanjima DČ i EK:

-

Postojeće zakonodavstvo RH i potreba njegove izmjene slijedom usvajanja zakonodavnog akta:

Zakon o tržištu električne energije (Narodne novine, br. 111/21),

Zakon o tržištu plina (Narodne novine, br. 18/18, 23/20),

Zakon o regulaciji energetske djelatnosti (Narodne novine, br. 120/12, 68/18),

Prekršajni zakon (Narodne novine 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22).

Utjecaj provedbe zakonodavnog akta na proračun RH:

Obveza provedbe ciljeva zahtijevat će dodatna financijska sredstva u proračunu nadležnog ministarstva i u proračunu Hrvatske energetske regulatorne agencije, iznos kojih se u ovom trenutku ne može procijeniti.

EUROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 14.3.2023.
COM(2023) 148 final

2023/0077 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o izmjeni uredbi (EU) 2019/943 i (EU) 2019/942 te direktiva (EU) 2018/2001 i (EU) 2019/944 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji

(Tekst značajan za EGP)

{SWD(2023) 58 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

1.1. Kontekst politike

Cijene energije znatno su se povećale tijekom 2021. i 2022. To je posljedica smanjenja opskrbe plinom, posebno nakon početka ruskog rata protiv Ukrajine, upotrebe energije kao oružja, kao i domaćih manjkova hidroenergije i nuklearne energije. Rast cijena posljedica je i povećane potražnje za energijom, s obzirom na to da se svjetsko gospodarstvo počelo oporavljati nakon pandemije bolesti COVID-19. Taj rast cijena brzo su osjetili kućanstva, industrija i poduzeća diljem EU-a, a vlade su odmah poduzele mjere za njihovo ublažavanje. Na europskoj razini EU je brzo osigurao paket mjera za cijene energije¹ koji je uključivao mjere za rješavanje problema visokih cijena, posebno za najugroženije kupce (uključujući potporu dohotku, porezne olakšice te mjere za uštedu i skladištenje plina), kao i plan REPowerEU² s dodatnim mjerama i financiranjem za povećanje energetske učinkovitosti i poticanje korištenja obnovljive energije kako bi se smanjila ovisnost o ruskim fosilnim gorivima. Nakon toga uslijedilo je stvaranje privremenog sustava državnih potpora³ kako bi se omogućilo uvođenje određenih mjera za ublažavanje učinka visokih cijena, otpornog sustava skladištenja plina⁴, učinkovitih mjera za smanjenje potražnje za plinom⁵ i električnom energijom⁶, bržeg postupka izdavanja dozvola za energiju iz obnovljivih izvora i mreže⁷ te sustava ograničavanja cijena kako bi se izbjegla neočekivana dobit na tržištima plina i električne energije⁸.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Paket mjera za djelovanje i potporu za suočavanje s rastom cijena energije, COM(2021) 660 final.

² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija – Plan REPowerEU, COM(2022) 230.

³ Komunikacija Komisije – Privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama za potporu gospodarstvu nakon ruske agresije na Ukrajinu, C 131 I/01, C/2022/1890.

⁴ Uredba (EU) 2022/1032 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) 2017/1938 i (EZ) br. 715/2009 u pogledu skladištenja plina, SL L 173, 10.6.2022., str. 17.

⁵ Uredba (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom, SL L 206, 8.8.2022., str. 1.

⁶ Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, SL L 261, 7.10.2022., str. 1.

⁷ Uredba Vijeća (EU) 2022/2577 od 22. prosinca 2022. o utvrđivanju okvira za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, SL L 335, 29.12.2022., str. 36.

⁸ Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, SL L 261, 7.10.2022., str. 1.

Te kratkoročne mjere pomogle su državama članicama da se nose s neposrednim posljedicama energetske krize. Međutim, kriza je pokazala i koliko su potrošači i industrije izloženi porastu cijena energije te ukazala na naš nedostatak otpornosti u tom pogledu. Poduzeća i građani smatrali su da je učinak proizvodnje koja se temelji na fosilnim gorivima na određivanje cijena električne energije pretjeran, dok se sposobnost država članica da ublaže kratkoročne cijene dugoročnim ugovorima činila nedostatnom. Zbog toga je predsjednica Europske komisije u govoru o stanju Unije 2022.⁹ istaknula potrebu za temeljitom reformom modela tržišta električne energije.

Iako unutarne energetske tržište EU-a u cijeloj Europi bilježi goleme dobitke i rast, nedavna energetska kriza ukazala je na to da kratkoročni fokus modela energetske tržišta može odvratiti pozornost od širih, dugoročnih ciljeva. Odražavanje kratkoročnih cijena u računima potrošača dovelo je do cjenovnih šokova u kojima su se računi za energiju mnogih potrošača utrostručili ili učetrstručili, čak i kad su se troškovi energije vjetra i solarne energije smanjivali; iznenadna izloženost nestabilnim i visokim cijenama dovela je do stečaja nekih opskrbljivača; mnoga industrijska poduzeća u energetski intenzivnim sektorima morala su se zatvoriti. Stoga prijedlog uključuje niz mjera za stvaranje zaštitnog sloja između kratkoročnih tržišta i računa za električnu energiju koje plaćaju potrošači, posebno poticanjem dugoročnijeg ugovaranja, kako bi se poboljšalo funkcioniranje kratkoročnih tržišta radi bolje integracije obnovljivih izvora energije i jačanja uloge fleksibilnosti te osnaživanja i zaštite potrošača.

Nestabilnost cijena do koje je nedavno došlo isto je tako ukazala na nedostatak fleksibilnosti u elektroenergetskoj mreži, uz cijene koje se prečesto određuju na temelju proizvodnje električne energije iz plina te opći nedostatak fleksibilne ponude s niskom razinom emisija ugljika, upravljanja potrošnjom i skladištenja energije. Budući da sve više energije vjetra i sunca ulazi u sustav, bit će potrebne fleksibilne niskougljične tehnologije kako bi se uravnotežila promjenjiva ponuda i promjenjiva potražnja. Usporedno s ovim prijedlogom Komisija daje preporuke za unapređenje inovacija, tehnologija i kapaciteta u području skladištenja.

U širem smislu, ovisnost cijene električne energije o cijenama fosilnih goriva ukazala je na potrebu za ubrzanjem uvođenja obnovljivih izvora energije i fleksibilnošću elektroenergetskog sustava da nadomjesti fosilna goriva. Planom REPowerEU pruža se takav

⁹ SPEECH/22/5493.

poticaj energiji iz obnovljivih izvora, a time i gospodarskom rastu i otvaranju kvalitetnih radnih mjesta. Plan se temelji na nastojanjima da se u sklopu europskog zelenog plana inovacijama i prelaskom na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija poboljša europska konkurentnost te je usko usklađen s Komisijinim industrijskim planom u okviru zelenog plana. Kako bi se olakšala ulaganja potrebna u svjetlu nestabilnosti cijena do koje je nedavno došlo, nekoordiniranih regulatornih intervencija te mrežnih i regulatornih prepreka ulasku, potrebna je temeljita reforma. Naposljetku, u izvješću o konačnom ishodu Konferencije o budućnosti Europe građani su zatražili od institucija EU-a da poduzmu mjere za „poboljšanje europske energetske sigurnosti i postizanje energetske neovisnosti EU-a” te za „smanjenje ovisnosti EU-a o stranim akterima u gospodarski strateškim sektorima”, uključujući energetiku¹⁰.

1.2. Ciljevi prijedloga

Prijedlogom se rješavaju pitanja potrošača, industrije i ulagača povezana s izloženosti nestabilnim kratkoročnim cijenama, koja je uzrokovana visokim cijenama fosilnih goriva. Njime će se optimirati model tržišta električne energije tako što će se kratkoročna tržišta dopuniti dugoročnim instrumentima koji će imati veću ulogu, čime će se potrošačima omogućiti da imaju koristi od više ugovora s fiksnom cijenom i olakšati ulaganja u čiste tehnologije. Naposljetku, to znači da će biti potrebno manje proizvodnje iz fosilnih goriva, što će dovesti do nižih cijena za potrošače tijekom budućih kriza povezanih s fosilnim gorivima zahvaljujući niskim operativnim troškovima energije iz obnovljivih izvora i niskougljične energije.

U prijedlogu se navode mjere za zaštitu potrošača od nestabilnosti cijena te im se nudi veći izbor ugovora i izravniji pristup obnovljivoj i niskougljičnoj energiji, čime se stavljaju u bolji položaj. Kako bi se poboljšali uvjeti za ulaganja za poduzeća, posebno ona koja se fokusiraju na dekarbonizaciju, u prijedlogu se navode mjere za suzbijanje izloženosti kratkoročnim porastima cijena, što se može ostvariti uz pomoć ugovora o kupnji energije i strožih bonitetnih obveza za opskrbljivače energijom. U njemu se predlažu i mjere za poboljšanje načina na koji se promjenjiva energija iz obnovljivih izvora i energija s niskim emisijama ugljika integriraju u kratkoročno tržište. To uključuje mjere za poticanje upravljanja potrošnjom i skladištenja, uz ostale oblike nefosilnih rješenja za fleksibilnost. Prijedlogom se ujedno poboljšava i pojašnjava pristup dugoročnijim ugovorima za nositelje projekata (za nositelje kojima potporu

¹⁰ [Izvješće o konačnom ishodu Konferencije o budućnosti Europe](#) – prijedlozi 3. i 17.

daje država, kao što su ugovori za razlike, i za privatne nositelje, kao što su ugovori o kupnji energije) kako bi se osigurali stabilni i sigurni prihodi za nositelje projekata obnovljive i niskougljične energije te smanjili rizici i kapitalni troškovi, a istodobno izbjegla neočekivana dobit u razdobljima visokih cijena.

Iako je trenutni model tržišta desetljećima omogućivao učinkovito i sve integriranije tržište, energetska kriza ukazala je na niz nedostataka koji se odnose na: i. nedovoljne alate za zaštitu potrošača, uključujući poduzeća, od visokih kratkoročnih cijena; ii. pretjeran utjecaj cijena fosilnih goriva na cijene električne energije i nemogućnost boljeg odražavanja jeftinih obnovljivih izvora energije i niskougljične energije na račune za električnu energiju; iii. učinak ekstremne nestabilnosti cijena i regulatornih intervencija na ulaganja; iv. nedostatak nefosilnih rješenja za fleksibilnost (kao što su skladištenje ili upravljanje potrošnjom) kojima bi se mogla smanjiti ovisnost o proizvodnji električne energije iz plina; v. ograničen izbor vrsta ugovora s opskrbljivačem; vi. poteškoće u pogledu izravnog pristupa obnovljivoj energiji dijeljenjem energije; i vii. potrebu za pouzdanim praćenjem energetskog tržišta kako bi se tržište bolje zaštitilo od zloupotrebe.

Kako bi se potrošače zaštitilo od nestabilnih cijena, prijedlogom će se osigurati pravo na ugovore s fiksnim cijenama, kao i na ugovore s dinamičnim cijenama, pravo na više ugovora te na bolje i jasnije informacije o ugovorima. Potrošačima će se ponuditi različiti ugovori koji im najbolje odgovaraju. Na taj način potrošači, uključujući mala poduzeća, mogu zadržati sigurne, dugoročne cijene kako bi ublažili učinak iznenadnih cjenovnih šokova i/ili mogu odlučiti sklopiti ugovore s dinamičnim određivanjem cijena s opskrbljivačima ako žele iskoristiti promjenjivost cijena za upotrebu električne energije kad je ona jeftinija (npr. u svrhe punjenja električnih automobila ili korištenja dizalica topline). Takva kombinacija dinamičnih i fiksnih cijena omogućuje zadržavanje tržišnih poticaja za potrošače kako bi prilagođavali vlastitu potražnju za električnom energijom, a istodobno pruža veću sigurnost i onima koji žele ulagati u obnovljive izvore energije (primjerice krovne solarne ploče) i stabilnost troškova. Osim postojećeg okvira za zaštitu energetski siromašnih i ugroženih kupaca, prijedlogom će se kućanstvima i potrošačima iz malih i srednjih poduzeća omogućiti pristup reguliranim maloprodajnim cijenama u slučaju krize te će se stabilizirati industrija opskrbe tako što će se od opskrbljivača zahtijevati da ulože više truda u zaštitu od velikih porasta cijena većom uporabom terminskih ugovora s proizvođačima (čime se ograničavaju buduće cijene) i zahtijevanjem od država članica da uspostave sustav opskrbljivača zadnjeg izbora. Na temelju prijedloga potrošači će moći ostvariti pravo na izravnu razmjenu energije

iz obnovljivih izvora, bez potrebe za stvaranjem energetske zajednice, čime će se staviti u bolji položaj. Većom razmjenom energije (npr. dijeljenjem viška energije iz krovni solarnih ploča sa susjedom) može se poboljšati upotreba jeftine energije iz obnovljivih izvora i omogućiti bolji pristup izravnoj upotrebi energije iz obnovljivih izvora potrošačima koji je inače ne bi mogli koristiti.

Kako bi se povećala stabilnost i predvidljivost troškova energije, čime se pridonosi konkurentnosti gospodarstva EU-a

suočenog s pretjerano nestabilnim cijenama, u sklopu prijedloga nastoji se pružiti poboljšani pristup stabilnijim dugoročnijim ugovorima i tržištima. Ugovori o kupnji energije – dugoročni privatni ugovori između proizvođača energije (obično iz obnovljivih izvora ili s niskim emisijama ugljika) i potrošača – mogu pružiti zaštitu od nestabilnosti cijena, ali trenutačno su uglavnom dostupni samo velikim potrošačima energije u vrlo malom broju država članica. Prepreka rastu tog tržišta kreditni je rizik da potrošač neće uvijek moći kupovati električnu energiju tijekom cijelog razdoblja. Kako bi se to riješilo, države članice trebale bi osigurati da instrumenti za smanjenje financijskih rizika povezanih s neispunjavanjem obveza plaćanja otkupljivača u okviru ugovora o kupnji energije, uključujući sustave jamstava po tržišnim cijenama, budu dostupni poduzećima koja se suočavaju s preprekama za ulazak na tržište ugovora o kupnji energije i koja nisu u financijskim poteškoćama. Kako bi se dodatno potaknuo rast tržišta za takve ugovore, nositeljima projekata u području obnovljive i niskougljične energije koji sudjeluju u natječaju za javnu potporu trebalo bi dopustiti da dio proizvodnje rezerviraju za prodaju putem ugovora o kupnji električne energije. Osim toga, države članice trebale bi u nekim od tih natječaja nastojati primjenjivati kriterije za ocjenjivanje kako bi potaknule pristup tržištu ugovora o kupnji električne energije za kupce koji se suočavaju s preprekama ulasku na tržište. Naposljetku, obveza opskrbljivača da se na odgovarajući način zaštite od rizika može potaknuti i potražnju za ugovorima o kupnji energije (koji su način ograničavanja budućih cijena).

Nekim oblicima javne potpore vlada proizvođaču energije jamči minimalnu cijenu, ali na način da se proizvođaču ipak omogućuje da zaradi punu tržišnu cijenu čak i ako je ta tržišna cijena vrlo visoka. S obzirom na to da su u posljednje vrijeme cijene visoke, za velik dio (jeftine) javno podržane energije određene su te visoke tržišne cijene. Kako bi se to zaustavilo i kako bi se na taj način stabilizirale cijene, investicijska potpora trebala bi biti strukturirana kao „dvosmjerna” (dvosmjerni ugovor za razlike), čime se određuje minimalna, ali i maksimalna cijena, tako da se svi prihodi iznad gornje granice isplate. Prijedlog će se primjenjivati na nova ulaganja u proizvodnju električne energije, koja uključuju ulaganja u

nova postrojenja za proizvodnju električne energije, ulaganja u obnovu kapaciteta postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije te ulaganja u proširenje postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije ili u produljenje njihova životnog vijeka. Nadalje, prijedlogom će se zahtijevati da se novac od isplate zatim usmjeri na potporu svim potrošačima električne energije razmjerno njihovoj potrošnji kako bi se ublažio učinak visokih cijena.

Dodatni način zaštite od nestabilnih cijena jest korištenje dugoročnih ugovora koji ograničavaju buduće cijene („terminski ugovori”). Tržište s takvim cijenama u mnogim državama članicama nije vrlo likvidno, ali bi se moglo potaknuti u cijelom EU-u kako bi se više opskrbljivača ili potrošača moglo zaštititi od pretjerano nestabilnih cijena tijekom duljih razdoblja. Prijedlogom će se stvoriti i regionalne referentne cijene putem čvorišta kako bi se povećala transparentnost cijena i kako bi se operatore sustava obvezalo da dopuste prava prijenosa dulja od godine dana u cilju da, ako postoji terminski ugovor između stranaka u različitim regijama ili zemljama, ti operatori mogu osigurati prijenos električne energije.

Naposljetku, kako bi se osiguralo konkurentno tržišno natjecanje i transparentne cijene, poboljšat će se sposobnost regulatora da prate cjelovitost i transparentnost energetskeg tržišta.

Treći je cilj **potaknuti ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora** kako bi se osiguralo da se uvođenje utrostruči u skladu s ciljevima europskog zelenog plana. To će se djelomično postići poboljšanjem tržišta dugoročnih ugovora. Ugovorima o kupnji energije i ugovorima za razlike ne samo da se potrošačima osiguravaju stabilne cijene već se i opskrbljivačima energije iz obnovljivih izvora osiguravaju pouzdani prihodi. Time se smanjuje njihov financijski rizik, kao i u značajnoj mjeri njihov trošak kapitala. Time se stvara pozitivan krug u kojem se stabilnim prihodima smanjuju troškovi i potiče potražnja za obnovljivom energijom.

Obnovljiva energija usto je i bolje ulaganje kad tehnička ograničenja u sustavu ne ograničavaju njezinu sposobnost proizvodnje energije. Što je sustav fleksibilniji (proizvodnja koja se može brzo uključiti ili isključiti, skladište koje može apsorbirati ili unijeti električnu energiju u sustav, ili aktivni potrošači koji mogu povećati ili smanjiti svoju potražnju za električnom energijom), to cijene mogu biti stabilnije i to sustav može integrirati više energije iz obnovljivih izvora. Zbog toga se ovim prijedlogom od država članica zahtijeva da procijene svoje potrebe za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava i utvrde ciljeve za ispunjavanje tih potreba. Države članice mogu osmisliti ili preoblikovati mehanizme za razvoj kapaciteta kako bi promicale niskougličnu fleksibilnost. Nadalje, prijedlogom se državama članicama

omogućuje da uvedu nove programe potpore za nefosilna rješenja za fleksibilnost, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje.

Osim toga, operatori sustava trebali bi imati veću ulogu u integraciji obnovljivih izvora energije u mrežu, djelomično povećanjem transparentnosti u pogledu dostupnosti kapaciteta priključivanja na mrežu. Kao prvo, tim bi se jasnijim informacijama povećala sposobnost nositelja projekata obnovljive energije da razvijaju obnovljive izvore energije u područjima u kojima je mreža manje zakrčena. Drugo, energijom iz obnovljivih izvora može se učinkovitije trgovati i postići ravnoteža u sustavu ako se trgovina među sudionicima na tržištu može odvijati bliže „stvarnom vremenu”. Ako se ponude za opskrbu električnom energijom daju nekoliko minuta, a ne nekoliko sati prije potrošnje, ponude proizvođača energije vjetera i sunca točnije su, može se potrošiti više energije vjetera i sunca, a „troškovi neravnoteže” sustava smanjuju se. Stoga će se rokovi za trgovanje približiti stvarnom vremenu.

Dosljednost u odnosu na postojeće odredbe politike u tom području

Predložena inicijativa usko je povezana s iznesenim zakonodavnim prijedlozima i nadopunjuje ih u kontekstu paketa europskog zelenog plana te se njome ubrzava ispunjavanje ciljeva dekarbonizacije utvrđenih u planu REPowerEU, posebno u pogledu prijedloga za reviziju Direktive o energiji iz obnovljivih izvora („RED II”), glavnog instrumenta EU-a za promicanje energije iz obnovljivih izvora. Predložena inicijativa služi kao dopuna i jer joj je cilj omogućiti ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora. Prijedlogom se nastoje osigurati stabilniji dugoročni izvori prihoda kako bi se omogućila daljnja ulaganja u obnovljivu i niskouglijičnu energiju, uz istodobno poboljšanje funkcioniranja kratkoročnih tržišta, koja su ključna za integraciju obnovljivih izvora energije u elektroenergetski sustav. Osim toga, prijedlogom se nastoji omogućiti dijeljenje energije kako bi se potrošačima omogućilo da se uključe na tržište i ubrzati energetska tranzicija.

Smanjenje potrošnje energije cjenovnim signalima, mjerama energetske učinkovitosti ili dobrovoljnim nastojanjima često može biti najjeftiniji, najsigurniji i najčišći način smanjenja naše ovisnosti o fosilnim gorivima, pružanja potpore sigurnosti opskrbe i smanjenja računa za energiju. Prijedlogom će se olakšati aktivno sudjelovanje potrošača na tržištu i razvoj njihova upravljanja potrošnjom. Njime će se omogućiti i nefosilna rješenja za fleksibilnost kao što su potražnja i skladištenje pod jednakim uvjetima kako bi se postupno smanjila uloga prirodnog plina na kratkoročnom tržištu u kontekstu osiguravanja fleksibilnosti. Sukladno tome,

prijedlog je u skladu s predloženim povećanjem cilja energetske učinkovitosti za 2030. na 13 %, kako je utvrđeno u predloženim izmjenama Direktive o energiji iz obnovljivih izvora, Direktive o energetske svojstvima zgrada i Direktive o energetske učinkovitosti¹¹ priloženima planu REPowerEU¹².

Postoji i važna poveznica između prijedloga i Direktive o energetske svojstvima zgrada, koja je glavni instrument EU-a za pomoć u postizanju ciljeva u pogledu zgrada i obnove utvrđenih u europskom zelenom planu. Prijedlog je konkretno usko povezan s odredbama o zasebnom mjerenju i upravljanju potrošnjom uz prijedlog Komisije, kao dio paketa europskog zelenog plana i kao što je navedeno u Komunikaciji o strategiji EU-a za solarnu energiju, o postupnoj obveznoj integraciji solarne fotonaponske energije u cilju pretvaranja javnih, poslovnih i stambenih zgrada u klimatski neutralne.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Ciljevi prijedloga u pogledu zaštite i osnaživanja potrošača, poboljšanja konkurentnosti industrije EU-a te poticanja ulaganja u obnovljive izvore energije i ulaganja s niskom razinom emisija CO₂ u potpunosti su usklađeni s okvirom europskog zelenog plana te usklađeni i komplementarni s postojećim inicijativama, uključujući zakonodavni prijedlog akta o industriji s nultom neto stopom emisija, koji se donosi usporedno. Njime se rješavaju problemi utvrđeni u Komunikaciji Komisije objavljenoj 1. veljače 2023. u kojoj je izložen „industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija”¹³, , konkretnije, činjenica da je konkurentnost mnogih poduzeća ozbiljno oslabljena visokim cijenama energije i da bi dugoročni ugovori o cijenama mogli imati važnu ulogu u omogućivanju korisnicima električne energije da ostvare korist od predvidljivijih i nižih troškova energije iz obnovljivih izvora. Naposljetku, zakonodavni prijedlog dopuna je tekućoj reviziji relevantnih propisa o financijskom tržištu, kao što je Uredba o zlouporabi tržišta¹⁴. Prijedlog se usto nadovezuje na Preporuku Vijeća o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti kojom se države članice pozivaju da nastave mobilizirati javnu i privatnu financijsku potporu u svrhu

¹¹ Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive (EU) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora, Direktive 2010/31/EU o energetske svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, COM(2022) 222 final.

¹² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija – Plan REPowerEU COM(2022) 230 final.

¹³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija, COM(2023) 62 final.

¹⁴ Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ, SL L 173, 12.6.2014., str. 1.

ulaganja u obnovljivu energiju, savladavanja izazova povezanih s mobilnošću i promicanja mogućnosti uštede povezanih s kružnim gospodarstvom¹⁵.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Prijedlog se temelji na članku 194. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), koji predstavlja pravnu osnovu za predlaganje mjera čiji je cilj, među ostalim, osigurati funkcioniranje energetskeg tržišta, promicati energetske učinkovitost i uštedu energije te razvoj novih i obnovljivih oblika energije¹⁶. U području energetike EU ima podijeljenu nadležnost u skladu s člankom 4. stavkom 2. točkom (i) UFEU-a.

• Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)

Potreba za djelovanjem EU-a

Dosad nezabilježena priroda krize cijena energije usmjerila je pažnju na tržište električne energije u EU-u. Unatoč sve većem udjelu jeftine električne energije iz obnovljivih izvora u cijelom EU-u, električna energija proizvedena iz fosilnih goriva i dalje utječe na ukupne račune za energiju. Kućanstva i poduzeća u cijelom EU-u tijekom krize doživjela su nagli porast cijena energije.

Pitanje porasta cijena energije važno je za cijeli EU i može se riješiti samo djelovanjem na razini EU-a. Veća integracija tržišta električne energije u EU-u zahtijeva bolju koordinaciju među nacionalnim sudionicima, među ostalim, u pogledu praćenja i nadzora tržišta. Nacionalne intervencijske politike u sektoru električne energije imaju izravan učinak na susjedne države članice zbog energetske međuovisnosti, međupovezanosti mreža i trenutne integracije tržišta električne energije. Za očuvanje funkcioniranja elektroenergetskog sustava i prekogranične trgovine i prekograničnih ulaganja te za koordinirano ubrzavanje energetske tranzicije prema integriranijem i energetski učinkovitijem energetske sustava koji se temelji na obnovljivoj proizvodnji, potreban je zajednički pristup.

Predloženim izmjenama utvrđuje se ravnoteža između obveza država članica i fleksibilnosti koja im je prepuštena u pogledu načina postizanja glavnih ciljeva koji se sastoje od

¹⁵ Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. (2022/C 243/04).

¹⁶ Članak 194. stavak 1. UFEU-a.

osiguravanja da se niža cijena električne energije iz obnovljivih izvora odrazi na račune potrošača i poticanja primjene obnovljive energije.

Nadalje, cilj predloženih mjera može se postići samo djelovanjem na razini EU-a, a ne na razini pojedinačnih država članica, jer su za predloženo djelovanje potrebne izmjene postojećeg okvira za model tržišta električne energije na razini EU-a utvrđenog u Uredbi (EU) 2019/943 o električnoj energiji i Direktivi (EU) 2019/944 o električnoj energiji te izmjene postojećeg okvira REMIT.

- **Dodana vrijednost EU-a**

Mjere EU-a za uklanjanje nedostataka trenutačnog modela tržišta električne energije donose dodanu vrijednost jer su učinkovitije i djelotvornije od mjera pojedinačnih država članica, čime se izbjegava fragmentirani pristup. Predložene mjere za uklanjanje utvrđenih nedostataka bit će ambicioznije i isplativije ako se temelje na zajedničkom pravnom i političkom okviru. Osim toga, djelovanje na razini država članica bilo bi moguće samo unutar ograničenja postojećeg okvira za model tržišta električne energije na razini EU-a utvrđenog u Uredbi o električnoj energiji, Direktivi o električnoj energiji i Uredbi REMIT te se njime ne bi mogle postići potrebne izmjene tog okvira. Stoga ciljeve ove inicijative države članice ne mogu ostvariti same i zbog toga djelovanje na razini EU-a donosi dodanu vrijednost.

- **Proporcionalnost**

Predložene izmjene Uredbe o električnoj energiji, Direktive o električnoj energiji, Uredbe REMIT i Uredbe o Agenciji za suradnju energetske regulatora (ACER) smatraju se proporcionalnima.

Predložene mjere za poticanje upotrebe dugoročnih ugovora kao što su ugovori o kupnji energije i dvosmjerni ugovori za razlike mogu dovesti do povećanja administrativnih troškova i opterećenja za poduzetnike i nacionalne uprave. Međutim, predviđeni gospodarski učinci nužni su i proporcionalni cilju poticanja upotrebe takvih dugoročnih ugovora i osiguravanja da računi za energiju europskih kućanstava i poduzeća te prihodi od tehnologija s niskim varijabilnim troškovima koje ne upotrebljavaju fosilna goriva postanu manje ovisni o promjenama cijena na kratkoročnim tržištima te stoga i stabilniji tijekom duljih vremenskih razdoblja.

Mjere za poboljšanje likvidnosti i integracije tržišta mogu imati i određeni kratkoročni učinak na poduzeća jer bi se ona trebala prilagoditi novim trgovinskim dogovorima. Međutim, smatraju se nužnima kako bi se postigli predviđeni ciljevi osiguravanja bolje integracije

obnovljive energije i energije s niskim udjelom ugljika te smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima radi fleksibilnosti te u konačnici postizanja ugljične neutralnosti u Uniji uz niže troškove za potrošače. Proporcionalne su i tim ciljevima jer se čini da je učinak na poduzeća minimalan u usporedbi s postojećim okvirom, a gospodarska dobit od reforme uvelike bi nadmašila kratkoročnu ili dugoročnu administrativnu reorganizaciju.

Isto su tako proporcionalne ciljevima kojima se teži ne predvidjeti mjere za izmjenu postojećih odredbi u Uredbi o električnoj energiji i Direktivi o električnoj energiji u slučajevima kad se sva utvrđena pitanja povezana s postojećim odredbama mogu riješiti njihovom primjenom ili provedbom. Jedan takav primjer odnosi se na mjere povezane s adekvatnošću resursa u poglavlju IV. Uredbe o električnoj energiji, posebno na postupak kojim države članice uvode mehanizme za razvoj kapaciteta, koji bi se mogao pojednostaviti bez izmjene relevantnih odredbi.

Mjerama predviđenima za jačanje osnaživanja, prava i zaštite potrošača proširit će se dužnosti i obveze opskrbljivača i mrežnih operatora. Međutim, dodatna su opterećenja nužna i proporcionalna u svrhu postizanja cilja kojim se teži potrošačima osigurati pristup boljim informacijama i raznolikosti ponuda, odvojiti njihove račune za električnu energiju od kratkoročnih kretanja na energetske tržištima i ponovno uspostaviti ravnotežu rizika između opskrbljivača i potrošača.

Mjere predviđene za poboljšanje okvira REMIT mogu povećati obveze izvješćivanja za sudionike na tržištu zbog šireg područja primjene Uredbe REMIT. Te su mjere potrebne za postizanje cilja povećanja transparentnosti i kapaciteta za praćenje te osiguravanja učinkovitijeg istraživanja i procesuiranja prekograničnih slučajeva u EU-u kako bi se potrošači i drugi sudionici na tržištu mogli pouzdati u cjelovitost tržišta električne energije, kako bi cijene odražavale pošteno i konkurentno međudjelovanje ponude i potražnje te kako se iz zloupotrebe tržišta ne bi mogla izvući zarada. Isto su tako proporcionalne tom cilju jer bi povećanje kvalitete praćenja i nadzora tržišta nadmašilo bilo kakve kratkoročne ili dugoročne administrativne troškove.

Naposljetku, opći paket predloženih mjera smatra se prikladnim s obzirom na sveobuhvatnu potrebu postizanja klimatske neutralnosti uz najmanji trošak za potrošače i istodobno jamčenje sigurnosti opskrbe.

- **Odabir instrumenta**

Prijedlogom će se izmijeniti Uredba o električnoj energiji, Direktiva o električnoj energiji, Uredba REMIT, Uredba o ACER-u i Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora. S obzirom na to da je cilj prijedloga dodavanje ograničenog skupa novih odredbi i izmjena ograničenog skupa postojećih odredbi u tim instrumentima, primjena akta o izmjeni je primjerena. Iz istog se razloga primjerenim čini i upotrijebiti instrument uredbe o izmjeni u svrhu uvođenja izmjeni postojećih uredbi i postojećih direktiva.

3. SAVJETOVANJA S DIONICIMA I RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

- **Savjetovanja s dionicima**

U okviru priprema za ovu inicijativu Komisija je provela javno savjetovanje od 23. siječnja 2023. do 13. veljače 2023. Savjetovanje je bilo namijenjeno svima.

Komisija je tijekom savjetovanja zaprimila 1369 odgovora. Više od 700 njih stiglo je od građana, oko 450 od poduzeća i poslovnih udruženja, oko 40 od nacionalnih ili lokalnih uprava ili nacionalnih regulatornih tijela te oko 70 od mrežnih operatora. Sudjelovalo je i oko 20 energetske zajednice, 15 sindikata i 20 organizacija potrošača. Odgovore je dostavio i znatan broj nevladinih organizacija, skupina za strateško promišljanje i istraživačkih organizacija ili drugih akademskih organizacija. Pregled mišljenja dionika dostupan je u radnom dokumentu službi Komisije priloženom ovoj zakonodavnoj inicijativi.

Osim toga, Komisija je 15. veljače 2023. organizirala internetski ciljani sastanak za savjetovanje s dionicima u kojem je sudjelovalo oko 70 sudionika na tržištu, nevladinih organizacija, mrežnih operatora, ACER-a i nacionalnih regulatora, skupina za strateško promišljanje i akademika. Općenito, tijekom savjetovanja istaknuto je da dionici smatraju:

- da bi trebalo očuvati kratkoročna tržišta i mehanizam određivanja cijena koji se temelji na graničnim cijenama jer dobro funkcioniraju i pružaju odgovarajuće cjenovne signale; da su kratkoročna tržišta (tržišta dan unaprijed i unutarodnevna tržišta) dobro razvijena i da su rezultat godina provedbe zakonodavstva EU-a u području energetike;
- da je kratkoročna tržišta potrebno dopuniti instrumentima kojima se potiču dugoročniji cjenovni signali, kao što su oni koje je Komisija navela tijekom savjetovanja, posebno ugovori o kupnji energije, ugovori za razlike i poboljšana dugoročna tržišta; da bi trebalo uspostaviti pravu ravnotežu između različitih alata;

međutim, ne bi trebali postojati obvezni sustavi te bi trebalo očuvati slobodu odabira relevantnih ugovora;

- da su prepoznate koristi nefosilnih rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje, posebno u kontekstu sve većeg udjela obnovljivih izvora energije; da bi trebalo olakšati njihovo sudjelovanje na tržištu;
- da će se buduća tržišta električne energije morati prilagoditi velikom udjelu energije iz obnovljivih izvora; nadalje, da je potrebno staviti veći naglasak na lokalnu dimenziju i razvoj mreže; da bi se ti izazovi mogli svladati rješenjima predstavljenima tijekom javnog savjetovanja.
- Zaštita potrošača od ključne je važnosti, kao i cjenovna pristupačnost energije, ali očuvanje signala za upravljanje potrošnjom jednako je važno. Trebalo bi omogućiti i poticati nova rješenja kao što su energetske zajednice, vlastita potrošnja i dijeljenje energije.

- **Radni dokument službi Komisije**

S obzirom na hitnost inicijative, umjesto procjene učinka izrađen je radni dokument službi Komisije. U radnom dokumentu službi Komisije na kojem se temelji ovaj prijedlog iznose se objašnjenja i razlozi na kojima se temelji prijedlog Komisije za strukturni odgovor na visoke cijene energije s kojima se suočavaju kućanstva i poduzeća te za osiguravanje sigurne, čiste i cjenovno pristupačne energije za kućanstva i poduzeća u budućnosti te se navode dostupni dokazi koji su relevantni za predložene mjere.

U radnom dokumentu službi Komisije zaključuje se da se očekuje da će se paketom predloženih reformi znatno poboljšati struktura i funkcioniranje europskog tržišta električne energije. To je još jedan sastavni element kojim se omogućuje ostvarivanje ciljeva zelenog plana, a osim toga, u radnom se dokumentu analiziraju nedostaci koji su postali očiti tijekom energetske krize te ih se nastoji ukloniti.

Iz dokumenta je vidljivo da će reforma pridonijeti zaštiti i osnaživanju potrošača koji se trenutačno suočavaju s visokim i nestabilnim cijenama jer će stvoriti zaštitni sloj između njih i kratkoročnih tržišta. Ovim će se prijedlogom visoke cijene tehnologija koje upotrebljavaju fosilna goriva, a koje djeluju na tržištu električne energije odvojiti od računa za energiju potrošača i poduzeća. Dugoročnijim ugovaranjem u obliku ugovora o kupnji energije, ugovora za razlike i dugoročnih tržišta osigurat će se znatno smanjenje dijela računa za električnu energiju koji je izložen kratkoročnim tržištima. Osim toga, uključivanjem obveze

zaštite od rizika za opskrbljivače i obveze ponude ugovora s fiksnom cijenom znatno će se smanjiti izloženost nestabilnosti cijena u pogledu računa za električnu energiju. Potrošači će biti i bolje informirani o ponudama prije nego što se prijave, a države članice bit će obvezne uspostaviti opskrbljivače zadnjeg izbora. Osim toga, u krizi mogu omogućiti pristup reguliranim maloprodajnim cijenama. Pravo na dijeljenje energije nova je značajka koja će osnažiti potrošače i poduprijeti decentralizirano uvođenje energije iz obnovljivih izvora jer potrošačima omogućuje veću kontrolu nad njihovim računima za energiju.

U radnom dokumentu službi Komisije objašnjava se kako će se tom reformom povećati i konkurentnost industrije EU-a na način koji je u potpunosti komplementaran Zakonu o industriji s nultom neto stopom emisija. Od država članica zahtijevat će se da osiguraju prave uvjete za razvoj tržišta ugovora o kupnji energije, čime će se industriji dugoročno omogućiti pristup cjenovno pristupačnoj i čistoj električnoj energiji. Poboljšanja na dugoročnim tržištima omogućit će znatno veći pristup prekograničnoj energiji iz obnovljivih izvora za industrije i opskrbljivače do tri godine unaprijed, što je znatno poboljšanje u odnosu na današnje stanje. Općenito, programima javne potpore za energiju iz obnovljivih izvora povećat će se energetska neovisnost u državama članicama i integracija obnovljivih izvora energije u sustav uz istodobno podupiranje radnih mjesta i vještina na lokalnoj razini.

Iz dokumenta je vidljivo da će se tom reformom ubrzati uvođenje obnovljivih izvora energije i iskoristiti puni potencijal stalnih proizvodnih kapaciteta i rješenja za fleksibilnost kako bi se državama članicama omogućilo da integriraju sve više razine obnovljivih izvora energije. Komisija predlaže da države članice procijene svoju potrebu za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava i omogućće uvođenje novih programa potpore za upravljanje potrošnjom i skladištenjem. Prijedlogom se uvode i dodatne mogućnosti za trgovinu obnovljivim izvorima energije bližu stvarnom vremenu na prekograničnoj i nacionalnoj razini. Na taj način tržište može bolje poduprijeti integraciju obnovljivih izvora energije i poslovni model rješenja za fleksibilnost koja mogu pridonijeti sigurnosti opskrbe.

Naposljetku, u radnom dokumentu službi Komisije opisuje se kako se ovim prijedlogom odgovara na zahtjev Europskog vijeća da se procijene načini na koje bi se u kontekstu energetske krize optimiziralo funkcioniranje modela tržišta električne energije. Cilj prijedloga je zaštititi potrošače stvaranjem zaštitnog sloja između njih i kratkoročnih tržišta električne energije na temelju dugoročnog ugovaranja te učiniti ta kratkoročna tržišta učinkovitijima za obnovljive izvore energije i rješenja za fleksibilnost, uz bolji regulatorni nadzor. Ovim se prijedlogom osigurava daljnja svrsishodnost tržišnih pravila kako bi se potaknula troškovno

učinkovita dekarbonizacija sektora električne energije i povećala njegova otpornost na nestabilnost cijena energije.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

Priprema ovog zakonodavnog prijedloga i radnog dokumenta službi Komisije temelji se na velikoj količini materijala, na koji se upućuje u bilješkama u radnom dokumentu službi Komisije, te na odgovorima na javno savjetovanje.

- **Temeljna prava**

Ovim se prijedlogom može utjecati na niz temeljnih prava utvrđenih Poveljom EU-a o temeljnim pravima, a posebno na: slobodu poduzetništva (članak 16.) i pravo na vlasništvo (članak 17.). Međutim, kako je prethodno objašnjeno, određeno ograničavanje ostvarivanja tih prava predloženim mjerama smatra se nužnim i proporcionalnim za postizanje ciljeva prijedloga te stoga predstavlja legitimna ograničenja prava utvrđenih Poveljom.

S druge strane, prijedlogom se poboljšava zaštita temeljnih prava, kao što su poštovanje privatnog i obiteljskog života (članak 7.), pravo na zaštitu osobnih podataka (članak 8.), zabrana diskriminacije (članak 21.), pristup službama od općeg gospodarskog interesa (članak 36.), integracija visoke razine zaštite okoliša (članak 37.) i pravo na djelotvoran pravni lijek (članak 47.), posebno nizom odredbi o osnaživanju, pravima i zaštiti potrošača.

- **Primjerenost i pojednostavnjenje propisa**

Predložene izmjene Direktive o električnoj energiji, Uredbe o električnoj energiji, Uredbe REMIT i Uredbe o ACER-u usmjerene su na ono što se smatra potrebnim za uklanjanje nedostataka trenutnog modela tržišta električne energije u kontekstu energetske krize i za troškovno učinkovit doprinos klimatskim ambicijama Unije. Izmjene ne predstavljaju potpunu reviziju tih instrumenata.

Prijedlogom se mogu povećati administrativni zahtjevi za nacionalne uprave i poduzeća, iako na proporcionalan način kako je prethodno objašnjeno. Na primjer, predložene mjere za poticanje upotrebe dugoročnih ugovora kao što su ugovori o kupnji energije i dvosmjerni ugovori za razlike mogu dovesti do povećanih administrativnih troškova i opterećenja za poduzetnike i nacionalne uprave. Međutim, predviđeni gospodarski učinci pozitivno će koristiti poduzećima i potrošačima.

Mjere za poboljšanje likvidnosti i integracije tržišta mogu imati i određeni kratkoročni učinak na poduzeća jer bi se ona trebala prilagoditi novim trgovinskim dogovorima. Međutim, ti se učinci smatraju minimalnima u usporedbi s postojećim okvirom jer bi gospodarska dobit od

reformu uvelike nadmašila bilo kakvu kratkoročnu ili dugoročnu administrativnu reorganizaciju.

Mjerama predviđenima za jačanje osnaživanja, prava i zaštite potrošača proširit će se dužnosti i obveze opskrbljivača i mrežnih operatora kako bi se poboljšao izbor, povećala zaštita i olakšalo aktivno sudjelovanje potrošača, posebno kućanstava, na tržištu. Međutim, dodatna su opterećenja minimalna jer se ti okviri uvode u cijeloj Europi te je stoga potrebno racionalizirati pravila.

Mjerama predviđenima za poboljšanje okvira REMIT mogu se povećati obveze izvješćivanja za određene sudionike na tržištu, iako na proporcionalan način. Međutim, one se smatraju minimalnima u usporedbi s postojećim okvirom jer bi koristi od povećanja kvalitete praćenja i nadzora tržišta nadmašile bilo kakve kratkoročne ili dugoročne administrativne troškove.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Utjecaj na proračun povezan s prijedlogom o poboljšanju modela tržišta električne energije u EU-u odnosi se na sredstva Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (ACER) i Glavne uprave za energetiku koja su opisana u zakonodavnom financijskom izvještaju priloženom prijedlogu. U osnovi, za nove zadatke koje će ACER obavljati bit će im potrebna četiri dodatna ekvivalenta punog radnog vremena od 2025. nadalje, kao i odgovarajuća financijska sredstva. Radno opterećenje Glavne uprave za energetiku povećat će se za tri ekvivalenta punog radnog vremena.

Proračunski učinak povezan s prijedlogom izmjene Uredbe REMIT odnosi se na sredstva Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (ACER) i Glavne uprave za energetiku koja su opisana u zakonodavnom financijskom izvještaju priloženom prijedlogu. U osnovi, za nove zadatke koje će ACER obavljati, posebno one povezane s povećanim istražnim ovlastima, zahtijeva se postupno uvođenje 25 dodatnih ekvivalenata punog radnog vremena u ACER-u od 2025., kao i odgovarajuća financijska sredstva, iako će se većina dodatnog osoblja financirati iz naknada. U tu svrhu morat će se prilagoditi Odluka Komisije (EU) 2020/2152 od 17. prosinca 2020. o naknadama ACER-u za zadatke u okviru Uredbe REMIT. Radno opterećenje Glavne uprave za energetiku povećat će se za dva ekvivalenta punog radnog vremena.

5. DRUGI ELEMENTI

• **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Komisija će pratiti prenošenje i usklađenost država članica i drugih sudionika s mjerama koje će se u konačnici donijeti te prema potrebi poduzeti izvršne mjere. Za potrebe praćenja i provedbe Komisiji će osobitu potporu pružati ACER, posebno u situacijama povezanim s Uredbom REMIT. Komisija će surađivati i s ACER-om i nacionalnim regulatornim tijelima u kontekstu provedbe Uredbe o električnoj energiji i Direktive o električnoj energiji.

Nadalje, kako bi se olakšala provedba, Komisija će biti dostupna za bilateralne sastanke i telefonske razgovore s državama članicama u slučaju posebnih pitanja.

• **Objašnjenje posebnih odredbi prijedloga**

Izmjenama koje se odnose na Uredbu o električnoj energiji pojašnjavaju se područje primjene i predmet Uredbe te naglašavaju važnost usklađenih tržišnih signala u svrhu osiguravanja veće fleksibilnosti i ulogu dugoročnih ulaganja u ublažavanju učinaka nestabilnosti kratkoročnih tržišnih cijena na račune za električnu energiju potrošača, uključujući energetske intenzivne industrije, mala i srednja poduzeća i kućanstva. Prijedlogom se pojašnjavaju određena glavna načela za trgovanje na tržištima dan unaprijed i unutardnevnim tržištima. Predviđaju se nova pravila koja se odnose na nabavu usluga upravljanja potrošnjom u obliku proizvoda za smanjenje vršne potrošnje koju provode operatori prijenosnog sustava i pravila koja dopuštaju operatorima prijenosnog sustava i operatorima distribucijskog sustava upotrebu podataka iz namjenskih mjernih uređaja. Postavljaju se nova pravila povezana s terminskim tržištima električne energije u svrhu poboljšavanja njihove likvidnosti. Prijedlog uključuje nova pravila čiji je cilj razjasniti i potaknuti ulogu i upotrebu dugoročnih ugovora u obliku ugovora o kupnji energije i dvosmjernih ugovora za razlike. Njime se predviđaju nova pravila u pogledu procjene potreba država članica za fleksibilnošću, njihova mogućnost uvođenja programa potpore fleksibilnosti i načela osmišljavanja takvih programa potpore fleksibilnosti. Njime se isto tako uvode novi zahtjevi transparentnosti za operatore prijenosnih sustava povezani s raspoloživim kapacitetom za nove priključke na mrežu.

Izmjenama Direktive o električnoj energiji predviđaju se nova pravila o zaštiti i osnaživanju potrošača. Izmjenom povezanom sa slobodnim izborom opskrbljivača uvode se novi zahtjevi kojima se omogućivanjem više brojlara (ponekad zvanih podmetri) za jednu priključnu točku želi osigurati mogućnost da kupci imaju više od jednog opskrbljivača u svojim prostorima.

Izmjenama koje se odnose na osnaživanje i zaštitu potrošača osigurava se da se kupcima ponudi niz ugovora koji najbolje odgovaraju njihovim okolnostima, odnosno osigurava se da svim kupcima ponudi barem jedan fiksni rok i jedna fiksna cijena. Nadalje, kupcima se moraju pružiti jasne predugovorne informacije povezane s tim ponudama.

Utvrđeno je i novo pravo za kućanstva te mala i srednja poduzeća da sudjeluju u dijeljenju energije – to jest pravo aktivnih kupaca na vlastitu potrošnju obnovljive energije proizvedene ili pohranjene izvan lokacije u objektima koje posjeduju, zakupljuju, iznajmljuju u cijelosti ili djelomično ili energije koju im je prenio drugi aktivni kupac.

Uvode se i važne nove zaštite za kupce kako bi se osigurala kontinuirana opskrba električnom energijom, što uključuje zahtjev da države članice imenuju opskrbljivače zadnjeg izbora koji preuzimaju odgovornost za kupce opskrbljivača koji nisu izvršili svoje obveze i zaštitu od isključenja za ugrožene kupce. Od opskrbljivača će se tražiti i da uspostave sustav upravljanja rizikom kako bi primjenom odgovarajućih strategija zaštite ograničili rizik od neizvršavanja obveza. Te će strategije nadzirati nacionalna regulatorna tijela.

Izmjenama Direktive o električnoj energiji uvode se novi zahtjevi transparentnosti za operatore distribucijskih sustava povezani s raspoloživim kapacitetom za nove priključke na mrežu. Prijedlogom se pojašnjava uloga regulatornih tijela u pogledu jedinstvene platforme za dodjelu uspostavljene u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719.

Izmjenama Uredbe REMIT područje primjene te uredbe prilagođava se trenutnim tržišnim okolnostima koje se mijenjaju, između ostalog, proširivanjem opsega izvješćivanja o podacima na nova tržišta električne energije uravnoteženja i povezana tržišta, kao i na algoritamsko trgovanje. Prijedlogom se osigurava čvršća, sustavnija i redovitija suradnja između energetske i financijske regulatorne, uključujući ACER i Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala, kad je riječ o izvedenim veleprodajnim energetskim proizvodima. Njime se poboljšava i proces prikupljanja povlaštenih informacija i transparentnost tržišta jačanjem nadzora ACER-a i prilagodbom definicije povlaštenih informacija. Izmjenama Uredbe REMIT pojačan je nadzor strana koje izvješćuju kao što su registrirani mehanizmi izvješćivanja i osobe koje dogovaraju transakcije u okviru svoje struke. Izmjenama se poboljšavaju mogućnosti razmjene podataka između ACER-a, relevantnih nacionalnih tijela i Komisije. Izmjenom Uredbe REMIT uvodi se veća uloga ACER-a u istragama važnih prekograničnih slučajeva u svrhu borbe protiv kršenja Uredbe REMIT. Utvrđuje se i okvir za usklađivanje novčanih kazni koje određuju regulatorna tijela na nacionalnoj razini.

Cilj je izmjena koje se odnose na Uredbu o ACER-u razjasniti ulogu ACER-a u pogledu jedinstvene platforme za dodjelu emisijskih jedinica uspostavljene u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719 i u pogledu novih pravila uvedenih Uredbom o električnoj energiji povezanih s dugoročnim tržištima i programima podrške fleksibilnosti. Pojašnjava se uloga i nadležnost ACER-a u skladu s izmjenom Uredbe REMIT. Cilj je izmjene Direktive RED II razjasniti područje primjene pravila koja se odnose na neposredne programe zaštite cijena za obnovljive izvore energije koje države članice mogu uvesti.

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o izmjeni uredbi (EU) 2019/943 i (EU) 2019/942 te direktiva (EU) 2018/2001 i (EU) 2019/944 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194. stavak 2.,
uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

- (1) Od rujna 2021. zabilježene su vrlo visoke cijene i nestabilnost na tržištima električne energije. Kao što je navela Europska agencija za suradnju energetske regulatora (ACER) u svojoj procjeni modela veleprodajnog tržišta električne energije u EU-u¹⁷ iz travnja 2022., to je uglavnom posljedica visoke cijene plina koji se koristi kao input za proizvodnju električne energije.
- (2) Eskalacija ruske vojne agresije na Ukrajinu, koja je ugovorna stranka Energetske zajednice, i povezane međunarodne sankcije od veljače 2022. poremetili su globalna energetska tržišta, pogoršali problem visokih cijena plina i znatno utjecali na cijene električne energije. Ruska invazija na Ukrajinu dovela je i do nesigurnosti u opskrbi drugim sirovinama, kao što su ugljen i sirova nafta, koji se upotrebljavaju u postrojenjima za proizvodnju električne energije. To je dovelo do znatnog dodatnog povećanja nestabilnosti cijena električne energije.
- (3) Kao odgovor na tu situaciju, Komunikacija o cijenama energije koju je Komisija predstavila u listopadu 2021. sadržavala je paket mjera koje bi EU i njegove države članice mogli primijeniti za ublažavanje neposrednog učinka visokih cijena energije na kućanstva i poduzeća (uključujući potpore dohotku, porezne olakšice, uštedu plina i mjere skladištenja) te za jačanje otpornosti na

¹⁷ Agencija Europske unije za suradnju energetske regulatora, *ACER's Final Assessment of the EU Wholesale Electricity Market Design*, travanj 2022.

buduće cjenovne šokove. U svojoj Komunikaciji od 8. ožujka 2022. naslovljenoj „REPowerEU: Zajedničko europsko djelovanje za povoljniju, sigurniju i održiviju energiju”¹⁸ Komisija je predstavila niz dodatnih mjera za jačanje paketa instrumenata i odgovor na rastuće cijene energije. Komisija je 23. ožujka 2022. uspostavila i privremeni sustav državnih potpora kako bi se omogućile određene subvencije za ublažavanje učinaka visokih cijena energije¹⁹.

- (4) Komisija je 18. svibnja 2022. predstavila plan REPowerEU,²⁰ kojim su uvedene dodatne mjere usmjerene na uštedu energije, diversifikaciju opskrbe energijom i ubrzano uvođenje obnovljive energije s ciljem okončanja ovisnosti Unije o ruskim fosilnim gorivima te koji uključuje prijedlog da se ciljani udio energije iz obnovljivih izvora u Uniji do 2030. poveća na 45 %. Nadalje, Komunikacijom o kratkoročnim intervencijama na energetskom tržištu i dugoročnim poboljšanjima modela tržišta električne energije²¹, uz utvrđivanje dodatnih kratkoročnih mjera za rješavanje problema visokih cijena energije, utvrđena su potencijalna područja za poboljšanje modela tržišta električne energije te je najavljena namjera da se ta područja procijene s ciljem izmjene zakonodavnog okvira.
- (5) Kako bi hitno odgovorila na krizu cijena i sigurnosne probleme te se suočila s povećanjem cijena za građane, Unija je na temelju niza prijedloga Komisije uvela strog sustav skladištenja plina²², učinkovite mjere smanjenja potražnje za plinom i električnom energijom²³, sustave ograničavanja cijena kako bi se izbjegla neočekivana dobit na tržištu plina i električne energije²⁴ te mjere za ubrzanje postupaka izdavanja dozvola za postrojenja za obnovljivu energiju²⁵.
- (6) Dobro integrirano tržište koje se temelji na paketu „Čista energija za sve Europljane”, donesenom 2018. i 2019.²⁶, trebalo bi omogućiti Uniji da iskoristi gospodarske prednosti jedinstvenog energetskog tržišta u normalnim tržišnim okolnostima, osiguravajući sigurnost

¹⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – REPowerEU: Zajedničko europsko djelovanje za povoljniju, sigurniju i održiviju energiju, COM(2022) 108 final.

¹⁹ Komunikacija Komisije – Privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama za potporu gospodarstvu nakon ruske agresije na Ukrajinu, C 131 I/01, C/2022/1890.

²⁰ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija – Plan REPowerEU, COM(2022) 230.

²¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija – Kratkoročne intervencije na tržištu električne energije i dugoročna poboljšanja modela tržišta električne energije – tijek daljnjeg djelovanja, COM(2022) 236 final.

²² Uredba (EU) 2022/1032 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) 2017/1938 i (EZ) br. 715/2009 u pogledu skladištenja plina (Tekst značajan za EGP), SL L 173.

²³ Uredba (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom, SL L 206, i Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, SL L 261.

²⁴ Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, SL L 261.

²⁵ Uredba Vijeća (EU) 2022/2577 od 22. prosinca 2022. o utvrđivanju okvira za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, SL L 335, 29.12.2022.

²⁶ Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, SL L 328, 21.12.2018., str. 1.; Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (preinaka), SL L 328, 21.12.2018., str. 82.; Direktiva (EU) 2018/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o izmjeni Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, SL L 328, 21.12.2018., str. 210.; Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetskih regulatora (preinaka), SL L 158, 14.6.2019., str. 22.; Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije (preinaka), SL L 158, 14.6.2019., str. 54.; Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije (preinaka), SL L 158, 14.6.2019., str. 125.

opskrbe i održavajući proces dekarbonizacije. Prekogranična povezanost osigurava i sigurniji, pouzdaniji i učinkovitiji rad elektroenergetskog sustava.

- (7) Trenutačni model tržišta električne energije pomogao je i u nastanku novih i inovativnih proizvoda, usluga i mjera na maloprodajnim tržištima električne energije, čime se podupire energetska učinkovitost i veća upotreba energije iz obnovljivih izvora te povećava izbor kako bi se potrošačima pomoglo da smanje svoje račune za energiju i s pomoću malih proizvodnih postrojenja te novonastalih usluga za upravljanje potrošnjom. Nadogradnja i iskorištavanje potencijala digitalizacije energetskog sustava, kao što je aktivno sudjelovanje potrošača, trebali bi biti ključni elementi naših budućih tržišta i sustava električne energije. Istodobno je potrebno poštovati izbore potrošača i omogućiti im da iskoriste različite ponude ugovora.
- (8) Međutim, u kontekstu energetske krize, trenutačni model tržišta električne energije otkriva i niz važnih nedostataka povezanih s utjecajem visokih i nestabilnih cijena fosilnih goriva na kratkoročna tržišta električne energije, zbog čega su kućanstva i poduzeća izložena znatnim porastima cijena koji utječu na njihove račune za električnu energiju.
- (9) Brže uvođenje energije iz obnovljivih izvora i čistih fleksibilnih tehnologija najodrživiji je i troškovno najučinkovitiji način strukturnog smanjenja potražnje za fosilnim gorivima za proizvodnju električne energije i za izravnu potrošnju putem elektrifikacije i integracije energetskog sustava. Zahvaljujući niskim operativnim troškovima, obnovljivi izvori mogu pozitivno utjecati na cijene električne energije u cijeloj Uniji i smanjiti izravnu potrošnju fosilnih goriva.
- (10) Promjenama u modelu tržišta električne energije trebalo bi osigurati da potrošači, uključujući one najugroženije, iskoriste sve veću primjenu energije iz obnovljivih izvora i energetske tranziciju u cjelini te da se u konačnici tako zaštite od energetske krize i da se izbjegne padanje većeg broja kućanstava u zamku energetskog siromaštva. Njima bi se trebao ublažiti učinak visokih cijena fosilnih goriva, posebno plina, na cijene električne energije kako bi se kućanstvima i poduzećima omogućilo da dugoročno iskoriste prednosti cjenovno pristupačne i sigurne energije iz održivih obnovljivih izvora i izvora s niskim emisijama ugljika.
- (11) Reforma modela tržišta električne energije trebala bi koristiti ne samo potrošačima iz kategorije kućanstava nego i potaknuti konkurentnost industrija Unije olakšavajući im ulaganja u čistu tehnologiju koja su im potrebna kako bi dovršile prelazak na nultu neto stopu emisija. Energetske tranzicije u Uniji potrebno je poduprijeti snažnim temeljima proizvodnje uporabom čistih tehnologija. Ovim će se reformama poduprijeti cjenovno pristupačna elektrifikacija industrije i pozicioniranje Unije kao globalnog predvodnika kad je riječ o istraživanju i inovacijama u području tehnologija čiste energije.
- (12) Učinkovita kratkoročna tržišta koja dobro funkcioniraju ključan su instrument za integraciju energije iz obnovljivih izvora i izvora fleksibilnosti na tržištu te olakšavaju integraciju energetskog sustava na troškovno učinkovit način.
- (13) Unutardnevna tržišta posebno su važna za integraciju raznih obnovljivih izvora energije u elektroenergetski sustav uz najmanji trošak jer sudionicima na tržištu omogućuju trgovanje manjkom ili viškom električne energije bliže vremenu isporuke. Budući da proizvođači energije iz raznih obnovljivih izvora mogu točno procijeniti svoju proizvodnju tek blizu vremenu isporuke, ključno je da im se pristupom likvidnom tržištu maksimalno povećaju mogućnosti trgovanja što je bliže moguće vremenu isporuke električne energije.
- (14) Stoga je važno da se unutardnevna tržišta prilagode raznim tehnologijama za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, kao što su solarna energija i energija vjetra, kao i uključivanju upravljanja potrošnjom i skladištenja. Likvidnost unutardnevnih tržišta trebalo bi poboljšati

dijeljenjem knjiga naloga među tržišnim operatorima unutar zone trgovanja, među ostalim i kad su prekozonski kapaciteti postavljeni na nulu ili nakon vremena zatvaranja unutardnevnog tržišta. Nadalje, vrijeme zatvaranja unutardnevnog tržišta trebalo bi približiti vremenu isporuke kako bi se sudionicima na tržištu maksimalno povećale mogućnosti trgovanja manjkom i viškom električne energije te doprinijelo boljoj integraciji raznih obnovljivih izvora energije u elektroenergetski sustav.

- (15) Osim toga, trebalo bi se osigurati sudjelovanje malih pružatelja usluga fleksibilnosti na kratkoročnim tržištima električne energije smanjenjem minimalne količine za koju se može dati ponuda.
- (16) Kako bi se osigurala učinkovita integracija električne energije proizvedene iz raznih obnovljivih izvora energije i smanjila potreba za proizvodnjom električne energije na temelju fosilnih goriva u razdobljima velike potražnje za električnom energijom u kombinaciji s niskim razinama proizvodnje električne energije iz raznih obnovljivih izvora energije, operatori prijenosnih sustava trebali bi moći osmisliti proizvod za smanjenje vršne potrošnje koji omogućuje upravljanje potrošnjom kako bi se smanjila vršna potrošnja u elektroenergetskom sustavu u određenim satima dana. Proizvod za smanjenje vršne potrošnje trebao bi doprinijeti maksimalnoj integraciji električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora u sustav prebacivanjem potrošnje električne energije na ona razdoblja u danu kad je proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora veća. Budući da je cilj proizvoda za smanjenje vršne potrošnje smanjiti i preusmjeriti potrošnju električne energije, područje primjene tog proizvoda trebalo bi ograničiti na upravljanje potrošnjom. Nabava proizvoda za smanjenje vršne potrošnje trebala bi se odvijati tako da se ne preklapa s aktivacijom proizvoda za uravnoteženje čiji je cilj održavanje stabilne frekvencije elektroenergetskog sustava. Kako bi provjerio količine aktiviranog smanjenja potražnje, operator prijenosnog sustava trebao bi upotrijebiti osnovnu vrijednost koja odražava očekivanu potrošnju električne energije bez aktivacije proizvoda za smanjenje vršne potrošnje.
- (17) Kako bi mogli aktivno sudjelovati na tržištima električne energije i osigurati njihovu fleksibilnost, potrošači se postupno oprema pametnim sustavima mjerenja. Međutim, u brojnim državama članicama pametni sustavi mjerenja još uvijek se sporo uvode. U slučajevima u kojima pametni sustavi mjerenja još nisu ugrađeni te u slučajevima kad pametni sustavi mjerenja ne osiguravaju dovoljnu razinu granularnosti podataka, operatori prijenosnih i distribucijskih sustava trebali bi moći upotrebljavati podatke iz namjenskih mjernih uređaja za praćenje i namiru usluga fleksibilnosti kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje energije. Omogućivanjem upotrebe podataka iz namjenskih mjernih uređaja za praćenje i namiru trebalo bi se olakšati aktivno sudjelovanje potrošača na tržištu i razvoj njihova upravljanja potrošnjom. Upotreba podataka iz tih namjenskih mjernih uređaja trebala bi biti popraćena zahtjevima kvalitete koji se odnose na podatke.
- (18) Ovom se Uredbom uspostavlja pravna osnova za obradu osobnih podataka u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (c) Opće uredbe o zaštiti podataka. Države članice trebale bi osigurati da se poštuju sva načela i obveze zaštite osobnih podataka utvrđeni u Općoj uredbi o zaštiti podataka, među ostalim o smanjenju količine podataka. Ako se cilj ove Direktive može postići bez obrade osobnih podataka, pružatelji bi se trebali oslanjati na anonimizirane i zbirne podatke.
- (19) Potrošačima i opskrbljivačima potrebna su djelotvorna i učinkovita dugoročna tržišta kako bi se obuhvatila njihova dugotrajna izloženost cijenama i smanjila ovisnost o kratkoročnim cijenama. Kako bi se osiguralo da kupci energije u cijelom EU-u mogu u potpunosti iskoristiti prednosti integriranih tržišta električne energije i tržišnog natjecanja u cijeloj Uniji, funkcioniranje

dugoročnog tržišta električne energije Unije trebalo bi poboljšati uspostavom regionalnih virtualnih čvorišta kako bi se prevladala postojeća rascjepkanost tržišta i niska likvidnost u mnogim zonama trgovanja. Regionalna virtualna čvorišta trebala bi obuhvaćati više zona trgovanja i istodobno osiguravati odgovarajuću korelaciju cijena. Neke zone trgovanja možda nisu obuhvaćene virtualnim čvorištem u smislu doprinosa referentnoj cijeni čvorišta. Međutim, čvorište bi i dalje trebalo sudionike na tržištu iz tih zona trgovanja moći zaštititi od rizika.

- (20) Virtualna čvorišta trebala bi odražavati zbirnu cijenu više zona trgovanja i pružati referentnu cijenu koju bi tržišni operatori trebali upotrebljavati za ponudu dugoročnih proizvoda za zaštitu od rizika. U tom pogledu virtualna čvorišta ne bi trebalo tumačiti kao subjekte koji dogovaraju ili izvršavaju transakcije. Osiguravanjem indeksa referentnih cijena regionalna virtualna čvorišta trebala bi omogućiti udruživanje sredstava za očuvanje likvidnosti te sudionicima na tržištu osigurati bolje mogućnosti zaštite od rizika.
- (21) Kako bi se povećale mogućnosti sudionika na tržištu za zaštitu od rizika, trebalo bi proširiti ulogu jedinstvene platforme za dodjelu utvrđenu u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2016/1719. Jedinstvena platforma za dodjelu trebala bi nuditi trgovanje financijskim dugoročnim pravima prijenosa između različitih zona trgovanja i regionalnih virtualnih čvorišta. Nalozi koje su dostavili sudionici na tržištu za financijska prava prijenosa moraju se upariti s istodobnom dodjelom dugoročnog prekozonskog kapaciteta. Takvo uparivanje i dodjeljivanje trebalo bi redovito provoditi kako bi se sudionicima na tržištu osigurala dostatna likvidnost, a time i učinkovite mogućnosti zaštite od rizika. Dugoročna prava prijenosa trebala bi se izdavati s čestim rokovima dospjeća (od mjesec dana unaprijed do najmanje tri godine unaprijed) kako bi bila usklađena s uobičajenim razdobljem zaštite sudionika na tržištu. Jedinstvena platforma za dodjelu trebala bi podlijegati praćenju i mjerama izvršenja kako bi se osiguralo da pravilno obavlja svoje zadaće.
- (22) Mrežne tarife trebale bi poticati operatore prijenosnih i distribucijskih sustava da upotrebljavaju usluge fleksibilnosti daljnjim razvojem inovativnih rješenja za optimiranje postojeće mreže i nabavu usluga fleksibilnosti, posebno upravljanja potrošnjom ili skladištenja. U tu bi svrhu mrežne tarife trebale biti osmišljene tako da se uzmu u obzir operativni i kapitalni izdaci operatora sustava ili njihova učinkovita kombinacija kako bi mogli upravljati elektroenergetskim sustavom na troškovno učinkovit način. Time bi se dodatno doprinijelo integraciji obnovljivih izvora energije uz najmanji trošak za elektroenergetski sustav te omogućilo krajnjim kupcima da procijene vrijednost svojih rješenja za fleksibilnost.
- (23) Odobalni obnovljivi izvori energije, kao što su energija vjetra na moru, energija oceana i energija iz plutajućih fotonaponskih sustava, imat će ključnu ulogu u izgradnji elektroenergetskog sustava koji se u velikoj mjeri temelji na obnovljivim izvorima energije i u osiguravanju klimatske neutralnosti do 2050. Međutim, za njihovo šire i učinkovito uvođenje postoje značajne prepreke koje im onemogućavaju masivan razvoj potreban za postizanje tih ciljeva. Slične bi prepreke u budućnosti mogle nastati i za druge odobalne tehnologije. Te prepreke uključuju rizike ulaganja povezane s jedinstvenom topografskom situacijom odobalnih hibridnih projekata povezanih s više tržišta. Kako bi se smanjio rizik ulaganja za ove nositelje odobalnih projekata i osiguralo da projekti u odobalnoj zoni trgovanja imaju puni tržišni pristup okolnim tržištima, operatori prijenosnih sustava trebali bi odobalnom projektu jamčiti pristup kapacitetu odgovarajućeg hibridnog interkonekcijskog voda za sve tržišne vremenske jedinice. Ako se raspoloživi prijenosni kapaciteti smanje u mjeri u kojoj se ukupna količina proizvodnje električne energije koju bi odobalni projekt inače mogao izvoziti ne može isporučiti na tržište, operatoru prijenosnog sustava ili operatorima odgovornima za potrebu za ograničavanjem kapaciteta trebalo bi u budućnosti omogućiti razmjernu nadoknadu gubitka operatoru odobalnih

projekata prihodom od zagušenja. Ta bi nadoknada trebala biti povezana samo s proizvodnom sposobnošću dostupnom na tržištu, koja može ovisiti o vremenskim uvjetima i ne obuhvaća isključenje i održavanje odobalnih projekata. Pojediniosti, uključujući uvjete pod kojima mjera može isteći, trebale bi biti definirane provedbenom uredbom.

- (24) Na veleprodajnom tržištu dan unaprijed prvo se dispečiraju elektrane s nižim graničnim troškovima, ali cijenu koju dobivaju svi sudionici na tržištu određuje posljednja elektrana potrebna za pokrivanje potražnje, a to je elektrana s najvišim graničnim troškovima kad se tržišta poravnaju. U tom je kontekstu energetska kriza pokazala da nagli rast cijene plina i kamenog ugljena može dovesti do iznimnog i trajnog povećanja cijena po kojima postrojenja za proizvodnju na plin i ugljen daju ponude na veleprodajnom tržištu dan unaprijed. To je međutim dovelo do iznimno visokih cijena na tržištu dan unaprijed u cijeloj Uniji jer su postrojenja za proizvodnju na plin i ugljen često elektrane s najvišim graničnim troškovima potrebnima za zadovoljavanje potražnje za električnom energijom.
- (25) S obzirom na ulogu cijene na tržištu dan unaprijed kao referentne cijene na drugim veleprodajnim tržištima električne energije i činjenicu da svi sudionici na tržištu dobivaju postignutu cijenu, tehnologije sa znatno nižim graničnim troškovima dosljedno bilježe visoke prihode.
- (26) Kako bi ostvarila ciljeve Unije u pogledu dekarbonizacije i ciljeve utvrđene u planu REPowerEU da postane energetska neovisnija, Unija mora znatno ubrzati uvođenje obnovljivih izvora energije. S obzirom na potrebe za ulaganjem koje su potrebne za postizanje tih ciljeva, tržište bi trebalo osigurati uspostavu dugoročnog cjenovnog signala.
- (27) U okviru toga države članice trebale bi nastojati stvoriti odgovarajuće tržišne uvjete za dugoročne tržišne instrumente, kao što su ugovori o kupnji energije (PPA-ovi). Ugovori o kupnji energije bilateralni su ugovori o kupnji između proizvođača i kupaca električne energije. Osiguravaju dugoročnu stabilnost cijena za kupca i sigurnost potrebnu proizvođaču da donese odluku o ulaganju. Međutim, samo nekoliko država članica ima aktivna tržišta ugovora o kupnji energije, a kupci su obično ograničeni na velika poduzeća, među ostalim zbog toga što se ugovori o kupnji energije suočavaju s nizom prepreka, posebno zbog poteškoća u pokrivanju rizika od neplaćanja kupca u tim dugoročnim ugovorima. Države članice trebale bi uzeti u obzir potrebu za stvaranjem dinamičnog tržišta ugovora o kupnji energije pri određivanju politika za postizanje ciljeva dekarbonizacije energije utvrđenih u njihovim integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planovima.
- (28) U skladu s člankom 15. stavkom 8. Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća, države članice trebaju procijeniti regulatorne i administrativne prepreke dugoročnim ugovorima o kupnji energije iz obnovljivih izvora te ukloniti neopravdane prepreke takvim ugovorima i promicati njihovu primjenu. Osim toga, države članice u svojim integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planovima trebaju opisati politike i mjere kojima se olakšava primjena ugovora o kupnji energije iz obnovljivih izvora. Ne dovodeći u pitanje tu obvezu izvješćivanja o regulatornom kontekstu koji utječe na tržište ugovora o kupnji energije, države članice trebale bi osigurati da su instrumenti za smanjenje financijskih rizika povezanih s kupcem koji ne ispunjava svoje dugoročne obveze plaćanja u okviru ugovora o kupnji energije dostupni poduzećima koja se suočavaju s preprekama ulasku na tržište ugovora o kupnji energije i koja nisu u financijskim poteškoćama u skladu s člancima 107. i 108. UFEU-a. Države članice mogle bi odlučiti uspostaviti sustav osiguranja po tržišnim cijenama. Države članice trebale bi uključiti odredbe kako bi se izbjeglo smanjenje likvidnosti na tržištima električne energije, primjerice upotrebom financijskih ugovora o kupnji energije. Države članice ne bi trebale podržavati ugovore o kupnji energije proizvedene iz fosilnih goriva. Iako bi zadani

pristup trebao biti utemeljen na nediskriminaciji među potrošačima, države članice mogle bi odlučiti usmjeriti te instrumente na određene kategorije potrošača primjenjujući pritom objektivne i nediskriminirajuće kriterije. U tom bi okviru države članice trebale uzeti u obzir potencijalnu ulogu instrumenata osiguranih na razini Unije, koje pruža, na primjer, Europska investicijska banka.

- (29) Prilikom osmišljavanja i dodjele javne potpore države članice imaju na raspolaganju nekoliko instrumenata za potporu razvoju tržišta ugovora o kupnji energije. Dopuštanje nositeljima projekata u području energije iz obnovljivih izvora koji sudjeluju u javnom natječaju za potporu da rezerviraju dio proizvodnje za prodaju putem ugovora o kupnji energije pridonijelo bi razvoju i rastu tržišta ugovora o kupnji energije. Osim toga, u okviru te evaluacije natječaja države članice trebale bi nastojati primjenjivati kriterije kojima bi se poticao pristup tržištu ugovora o kupnji energije sudionicima koji se suočavaju s preprekama za ulazak, kao što su mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), dajući prednost ponuditeljima koji su se obvezali da će potpisati ugovore o kupnji energije za dio proizvodnje projekta jednog ili više potencijalnih kupaca koji se suočavaju s poteškoćama u pristupu tržištu ugovora o kupnji energije.
- (30) Ako države članice odluče podupirati nova javno financirana ulaganja („neposredne programe zaštite cijena”) u proizvodnju električne energije s niskim emisijama ugljika iz nefosilnih goriva za postizanje ciljeva Unije u pogledu dekarbonizacije, ti bi programi trebali biti strukturirani s pomoću dvosmjernih ugovora za razlike tako da uključuju, uz jamstvo prihoda, ograničenje visine tržišnih prihoda od predmetnih proizvodnih sredstava. Nova ulaganja u proizvodnju električne energije trebala bi uključivati ulaganja u nova postrojenja za proizvodnju električne energije, ulaganja u obnovu kapaciteta postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije te ulaganja u proširenje postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije ili u produljenje njihova životnog vijeka.
- (31) Takvim dvosmjernim ugovorima za razlike osiguralo bi se da prihodi proizvođača koji proizlaze iz novih ulaganja u proizvodnju električne energije koji primaju javnu potporu postanu manje ovisni o nestabilnim cijenama proizvodnje koja se temelji na fosilnim gorivima i kojom se obično određuje cijena na tržištu dan unaprijed.
- (32) Međutim, u mjeri u kojoj se ograničenjem utvrđivanja neposrednih programa zaštite cijena u obliku dvosmjernih ugovora za razlike smanjuju vrste neposrednih programa zaštite cijena koje države članice mogu donijeti u pogledu obnovljivih izvora energije, ono bi trebalo biti ograničeno na tehnologije nefosilnih goriva s niskim emisijama ugljika čiji su operativni troškovi niski i stabilni te na tehnologije koje obično ne pružaju fleksibilnost elektroenergetskom sustavu, isključujući pritom tehnologije koje su u ranim fazama njihova uvođenja na tržište. To je potrebno kako bi se osiguralo da se ne ugrozi gospodarska održivost proizvodnih tehnologija s visokim graničnim troškovima i kako bi se održali poticaji za tehnologije koje elektroenergetskom sustavu mogu ponuditi fleksibilnost za davanje ponuda na tržištu električne energije na temelju njihovih oportunitetnih troškova. Osim toga, ograničenje utvrđivanja neposrednih programa zaštite cijena u obliku dvosmjernih ugovora za razlike ne bi se trebalo primjenjivati na tehnologije u nastajanju ako bi za poticanje njihove primjene mogle biti prikladnije druge vrste neposrednih programa zaštite cijena. Ograničenjem se ne bi trebalo dovoditi u pitanje moguće izuzeće za mala postrojenja i demonstracijske projekte u skladu s člankom 4. stavkom 3. Uredbe (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća te bi trebalo uzeti u obzir posebnosti zajednica energije iz obnovljivih izvora u skladu s člankom 22. stavkom 7. te direktive.
- (33) S obzirom na potrebu da se proizvođačima pruži regulatorna sigurnost, obveza država članica da primjenjuju neposredne programe zaštite cijena za proizvodnju električne energije u obliku

dvosmjernih ugovora za razlike trebala bi se primjenjivati samo na nova ulaganja u proizvodnju električne energije iz izvora navedenih u prethodnoj uvodnoj izjavi.

- (34) Zahvaljujući ograničenju visine tržišnih prihoda, neposrednim programima zaštite cijena u obliku dvosmjernih ugovora za razlike trebao bi se osigurati dodatni izvor prihoda za države članice u razdobljima visokih cijena energije. Kako bi se dodatno ublažio učinak visokih cijena električne energije na račune potrošača, države članice trebale bi osigurati da se prihodi prikupljeni od proizvođača koji podliježu neposrednim programima zaštite cijena u obliku dvosmjernih ugovora za razlike prenose na sve krajnje kupce električne energije, uključujući kućanstva, MSP-ove i industrijske potrošače, na temelju njihove potrošnje. Preraspodjela prihoda trebala bi se provoditi na način kojim se osigurava da su potrošači i dalje u određenoj mjeri izloženi cjenovnom signalu kako bi smanjili svoju potrošnju kad su cijene visoke ili je preusmjerili na razdoblja nižih cijena (što su obično razdoblja s većim udjelom proizvodnje obnovljivih izvora energije). Države članice trebale bi osigurati da preraspodjela prihoda krajnjim potrošačima električne energije ne utječe na jednake uvjete i tržišno natjecanje među različitim opskrbljivačima.
- (35) Nadalje, države članice trebale bi osigurati da neposredni programi zaštite cijena, bez obzira na njihov oblik, ne narušavaju učinkovito, konkurentno i likvidno funkcioniranje tržišta električne energije, čuvajući poticaje proizvođača da reagiraju na tržišne signale, uključujući prestanak proizvodnje kad su cijene električne energije niže od njihovih operativnih troškova, i krajnjih kupaca da smanje potrošnju kad su cijene električne energije visoke. Države članice trebale bi osigurati da programi potpore ne predstavljaju prepreku razvoju komercijalnih ugovora kao što su ugovori o kupnji energije.
- (36) Stoga se dvosmjerni ugovori za razlike i ugovori o kupnji energije međusobno nadopunjuju i doprinose poticanju energetske tranzicije i osiguravaju da potrošači imaju koristi od obnovljivih izvora energije i energije s niskim emisijama ugljika. U skladu sa zahtjevima utvrđenima u ovoj Uredbi države članice trebale bi slobodno odlučiti koje će instrumente upotrebljavati za postizanje svojih ciljeva u pogledu dekarbonizacije. Ugovorima o kupnji energije privatni ulagači pridonose dodatnom uvođenju energije iz obnovljivih izvora i energije s niskim emisijama ugljika dok istodobno dugoročno zadržavaju niske i stabilne cijene električne energije. Isto tako, dvosmjernim ugovorima za razlike isti cilj ostvaruju javni subjekti u ime potrošača. Oba su instrumenta neophodna za postizanje ciljeva Unije u pogledu dekarbonizacije uvođenjem energije iz obnovljivih izvora i energije s niskim emisijama ugljika, uz istodobno promicanje koristi jeftine proizvodnje električne energije za potrošače.
- (37) Ubrzano uvođenje obnovljivih izvora energije zahtijeva sve veću dostupnost rješenja za fleksibilnost kako bi se osigurala njihova integracija u mrežu i kako bi se elektroenergetskom sustavu i mreži omogućilo da se prilagode promjenjivosti proizvodnje i potrošnje električne energije u različitim vremenskim okvirima. Regulatorna tijela trebala bi periodično procjenjivati potrebu za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava na temelju ulaznih podataka operatora prijenosnih i distribucijskih sustava. U procjeni potreba za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava trebalo bi uzeti u obzir sva postojeća i planirana ulaganja (uključujući postojeća sredstva koja još nisu priključena na mrežu) u izvore fleksibilnosti kao što su fleksibilna proizvodnja električne energije, interkonekcijski vodovi, upravljanje potrošnjom, skladištenje energije ili proizvodnja obnovljivih goriva, s obzirom na potrebu za dekarbonizacijom energetske sustava. Na temelju toga države članice trebale bi definirati nacionalni cilj u pogledu nefosilnih rješenja za fleksibilnost, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje, što bi se trebalo odražavati i u njihovim integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planovima.

- (38) Kako bi se postigao nacionalni cilj u pogledu nefosilnih rješenja za fleksibilnost, kao što su upravljanje potrošnjom i potrebe za ulaganjem u skladištenje, države članice mogu osmisliti ili preoblikovati mehanizme za razvoj kapaciteta kako bi stvorile zeleni i fleksibilan mehanizam za razvoj kapaciteta. Države članice koje primjenjuju mehanizam za razvoj kapaciteta u skladu s postojećim pravilima trebale bi promicati sudjelovanje u nefosilnim rješenjima za fleksibilnost kao što je upravljanje potrošnjom i skladištenje uvođenjem dodatnih kriterija ili značajki u model.
- (39) Kako bi se poduprli ciljevi zaštite okoliša, graničnu vrijednost emisija CO₂, utvrđenu u članku 22. stavku 4. Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća, trebalo bi smatrati gornjom granicom. Stoga bi države članice mogle utvrditi tehničke standarde učinkovitosti i granične vrijednosti emisija CO₂ kojima se sudjelovanje u mehanizmima za razvoj kapaciteta ograničava na fleksibilne tehnologije bez fosilnih goriva, potpuno u skladu sa Smjernicama o državnim potporama za klimu, zaštitu okoliša i energiju²⁷ kojima se države članice potiču na uvođenje zelenih kriterija u mehanizme za razvoj kapaciteta.
- (40) Osim toga, ako države članice ne primjenjuju mehanizam za razvoj kapaciteta ili ako su dodatni kriteriji ili značajke u oblikovanju njihova mehanizma za razvoj kapaciteta nedovoljni za postizanje nacionalnog cilja u pogledu potreba za ulaganjima u upravljanje potrošnjom i skladištenje, mogle bi primjenjivati programe potpore fleksibilnosti koji se sastoje od plaćanja za raspoloživi kapacitet nefosilnih rješenja za fleksibilnost, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje.
- (41) Postupci priključenja novih postrojenja za proizvodnju i potrošnju na mrežu, posebno postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, često kasne. Jedan od razloga za takva kašnjenja jest nedostatak raspoloživog kapaciteta mreže na lokaciji koju je odabrao ulagač, što podrazumijeva potrebu za proširenjem ili jačanjem mreže kako bi se postrojenja sigurno povezala sa sustavom. Novi zahtjev za operatore elektroenergetskih sustava, i na razini prijenosa i na razini distribucije, da objavljuju i ažuriraju informacije o kapacitetu mreže dostupnom u njihovim područjima rada pridonio bi tome da ulagači donose odluke na temelju informacija o dostupnosti kapaciteta mreže unutar sustava, a time i potrebnom ubrzanju uvođenja energije iz obnovljivih izvora.
- (42) Nadalje, kako bi se riješio problem dugog vremena odgovora na zahtjeve za priključenje na mrežu, operatori prijenosnih i distribucijskih sustava trebali bi korisnicima sustava pružiti jasne i transparentne informacije o statusu i obradi njihovih zahtjeva za priključenje. Operatori prijenosnih i distribucijskih sustava trebali bi nastojati takve informacije pružiti u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva.
- (43) Tijekom energetske krize potrošači su bili izloženi iznimno nestabilnim veleprodajnim cijenama energije i imali su ograničene mogućnosti za uključivanje na energetske tržište. Stoga se mnoga kućanstva suočavaju s poteškoćama pri plaćanju računa. Najteže su pogođeni ugroženi i energetske siromašni potrošači²⁸, no takvim su poteškoćama izložena i kućanstva sa srednjim dohotkom. Stoga je važno ažurirati prava i zaštitu potrošača, kako bi imali koristi od energetske tranzicije, odvojiti njihove račune za električnu energiju od kratkoročnih kretanja cijena na energetske tržištima i uravnotežiti rizik između opskrbljivača i potrošača.

²⁷ Komunikacija Komisije – Smjernice o državnim potporama za klimu, zaštitu okoliša i energiju za 2022., SL C 80, 18.2.2022., str. 1.

²⁸ Određene su skupine izloženije energetske siromaštvu ili njegovim negativnim učincima, primjerice žene, osobe s invaliditetom, starije osobe, djeca i osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.

- (44) Potrošači bi trebali imati pristup širokom rasponu ponuda kako bi mogli odabrati ugovor u skladu sa svojim potrebama. Međutim, opskrbljivači su smanjili svoje ponude, ugovori s fiksnom cijenom postali su rijetkost, a izbor ponuda ograničen. Potrošači bi uvijek trebali imati mogućnost odabira pristupačne fiksne cijene i ugovora na određeno vrijeme, a opskrbljivači ne bi trebali jednostrano mijenjati uvjete takvog ugovora prije njegova isteka.
- (45) Ako opskrbljivači ne zaštite dovoljno svoj portfelj električne energije, promjene veleprodajnih cijena električne energije mogu povećati njihovu izloženost financijskom riziku i dovesti do neuspješne opskrbe zbog čega se troškovi prenose na potrošače i druge korisnike mreže. Stoga bi trebalo osigurati da opskrbljivači budu dovoljno zaštićeni kad nude ugovore s fiksnom cijenom. U odgovarajućoj strategiji zaštite od rizika trebalo bi uzeti u obzir pristup opskrbljivača vlastitoj proizvodnji i kapitalizaciji te njihovu izloženost promjenama cijena na veleprodajnom tržištu.
- (46) Potrošači bi trebali imati mogućnost odabira opskrbljivača koji im nudi cijenu i uslugu koje najbolje odgovaraju njihovim potrebama. Napredak u tehnologiji mjerenja i zasebnog mjerenja u kombinaciji s informacijskom i komunikacijskom tehnologijom znači da je sada tehnički moguće imati više opskrbljivača za jedan prostor. Ako to žele, kupci bi trebali moći iskoristiti te mogućnosti za odabir zasebnog opskrbljivača, posebno za električnu energiju za napajanje uređaja kao što su dizalice topline ili električna vozila koji su izrazito veliki potrošači ili koji isto tako mogu automatski promijeniti svoju potrošnju električne energije kao odgovor na cjenovne signale. Nadalje, zahvaljujući namjenskim mjernim uređajima s brzim odzivom koji su priključeni na uređaje s fleksibilnim opterećenjem koje se može kontrolirati, ili su u njih ugrađeni, krajnji kupci mogu sudjelovati u drugim programima upravljanja potrošnjom koji se temelje na poticajima i koji pružaju usluge fleksibilnosti na tržištu električne energije i operatorima prijenosnih i distribucijskih sustava. Općenito, takvim bi se aranžmanima trebalo pridonijeti povećanoj primjeni upravljanja potrošnjom i osnaživanju potrošača, jer bi im se omogućila bolja kontrola nad vlastitom potrošnjom energije i računima za energiju, uz istodobno pružanje dodatne fleksibilnosti elektroenergetskom sustavu kako bi se mogao nositi s fluktuacijama ponude i potražnje.
- (47) Zbog sve složenijih ponuda za isporuku energije i različitih marketinških praksi, potrošači često u potpunosti ne razumiju za što se prijavljuju. Konkretno, nejasan je način određivanja cijene, uvjeti za obnovu ugovora, posljedice raskida ugovora ili razlozi zbog kojih opskrbljivač može promijeniti uvjete. Stoga bi opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem trebali potrošačima pružiti ključne informacije o ponudama za isporuku energije prije potpisivanja ugovora na kratak i lako razumljiv način.
- (48) Kako bi se osigurala kontinuirana opskrba potrošača u slučaju da opskrbljivač ne izvrši svoju obvezu, države članice trebale bi biti obvezne imenovati opskrbljivače zadnjeg izbora koji se mogu smatrati pružateljima univerzalne usluge. Takav opskrbljivač mogao bi biti prodajni odjel vertikalno integriranog poduzeća, koje isto tako obavlja funkcije distribucije, pod uvjetom da udovoljava zahtjevima za razdvajanje iz članka 35. Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća. Međutim, to ne podrazumijeva obvezu država članica da isporučuju po određenoj fiksnoj najnižoj cijeni.
- (49) Dijeljenjem energije može se stvoriti otpornost na učinke visokih i nestabilnih veleprodajnih tržišnih cijena na račune potrošača za energiju, osnažuje se šira skupina potrošača koji inače nemaju mogućnost postati aktivni kupci zbog financijskih ili prostornih ograničenja, kao što su energetske siromašni i ugroženi potrošači, te se povećava upotreba energije iz obnovljivih izvora mobiliziranjem dodatnih ulaganja privatnog kapitala i diversifikacijom načina isplate naknada. Uz integraciju odgovarajućih cjenovnih signala i postrojenja za skladištenje, dijeljenje

električne energije može pomoći u postavljanju temelja za iskorištavanje potencijala manjih potrošača za fleksibilnost.

- (50) Aktivni kupci koji posjeduju, zakupljuju ili iznajmljuju postrojenje za skladištenje ili proizvodnju trebali bi imati pravo dijeliti višak proizvodnje i ovlastiti druge potrošače da postanu aktivni ili da dijele energiju iz obnovljivih izvora koja se proizvodi ili skladišti u postrojenjima koja se zajednički zakupljuju, iznajmljuju ili posjeduju, izravno ili preko posrednika treće strane. Dogovor o dijeljenju energije temelji se na privatnom ugovornom sporazumu između aktivnih kupaca ili se postiže preko pravnog subjekta. Pravni subjekt koji uključuje kriterije zajednice obnovljive energije kako je definirana u Direktivi (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ili energetska zajednica građana kako je definirana u Direktivi (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća mogu sa svojim članovima dijeliti električnu energiju proizvedenu u postrojenjima nad kojima imaju potpuno vlasništvo. U okviru zaštite i osnaživanja za dijeljenje energije posebnu pozornost trebalo bi posvetiti energetske siromašnim i ugroženim potrošačima.
- (51) Dijeljenjem energije operacionalizira se zajednička potrošnja samostalno proizvedene ili uskladištene električne energije koju u mrežu predaje više aktivnih kupaca koji zajednički djeluju. Države članice trebale bi uspostaviti odgovarajuću informatičku infrastrukturu kako bi se u određenom vremenskom okviru omogućilo administrativno usklađivanje potrošnje sa samostalno proizvedenom ili uskladištenom obnovljivom energijom za potrebe izračuna energetske komponente računa za energiju. Proizvodnja tih postrojenja trebala bi se raspodijeliti među agregiranim profilima opterećenja potrošača na temelju statičkih, varijabilnih ili dinamičkih metoda izračuna koje aktivni kupci mogu unaprijed definirati ili o kojima se mogu dogovoriti.
- (52) Ugrožene kupce trebalo bi na odgovarajući način zaštititi od isključenja električne energije i ne bi ih trebalo staviti u položaj u kojem su prisiljeni da se isključe. Uloga opskrbljivača i svih relevantnih nacionalnih tijela u utvrđivanju odgovarajućih kratkoročnih i dugoročnih mjera koje bi se trebale staviti na raspolaganje ugroženim kupcima za upravljanje njihovom potrošnjom i troškovima energije i dalje je ključna, među ostalim bliskom suradnjom sa sustavima socijalne sigurnosti.
- (53) Javne intervencije u određivanje cijena opskrbe električnom energijom u načelu su mjera kojom se narušava tržište. Takve se intervencije stoga mogu provoditi samo kao obveze pružanja javne usluge i podliježu posebnim uvjetima. Na temelju ove Direktive regulirane cijene, među ostalim cijene niže od troškova, moguće su za energetske siromašna i ugrožena kućanstva te, kao prijelazna mjera, za kućanstva i mikropoduzeća. U kriznim vremenima, kad se veleprodajne i maloprodajne cijene električne energije znatno povećaju, što negativno utječe na šire gospodarstvo, državama članicama trebalo bi dopustiti da privremeno prošire primjenu reguliranih cijena i na MSP-ove. Državama članicama trebalo bi privremeno dopustiti da regulirane cijene za kućanstva i MSP-ove odrede na razini nižoj od troškova sve dok to ne stvara poremećaje među opskrbljivačima i dok im se nadoknađuju troškovi opskrbe po cijeni nižoj od troškova. Međutim, takvo reguliranje cijena treba biti ciljano i treba osigurati da se njime ne potiče povećanje potrošnje. Stoga bi takva regulacija cijena trebala biti ograničena za kućanstva na 80 % njihove srednje potrošnje, a za MSP-ove na 70 % potrošnje u prethodnoj godini. Komisija bi trebala utvrditi kad postoji takva kriza cijena električne energije i, slijedom toga, kad je ta mogućnost primjenjiva. Komisija bi isto tako trebala navesti valjanost tog utvrđenja, tijekom kojeg je privremeno produljena primjena reguliranih cijena, koja može trajati do jedne godine. Ako bilo koja od mjera predviđenih ovom Uredbom čini državnu potporu,

odredbama koje se odnose na takve mjere ne dovodi se u pitanje primjena članaka 107. i 108. UFEU-a.

- (54) Mjerama predviđenima ovom Uredbom ne dovodi se u pitanje ni primjena Direktive 2014/65/EU, Uredbe (EU) 2016/1011 i Uredbe (EU) 648/2012.
- (55) Uredbu (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća, Uredbu (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća, Direktivu (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća te Direktivu (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća trebalo bi na odgovarajući način izmijeniti.
- (56) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Članak 1.

Izmjene Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije

Uredba (EU) 2019/943 mijenja se kako slijedi:

1. članak 1. mijenja se kako slijedi:

(a) točka (b) zamjenjuje se sljedećim:

„(b) odrediti temeljna načela za funkcionalna, integrirana tržišta električne energije, kojima se svim pružateljima resursa i kupcima električne energije omogućuje nediskriminirajući pristup mreži, kojima se omogućuje razvoj dugoročnih tržišta električne energije kako bi se opskrbljivačima i potrošačima omogućilo da ograniče rizik ili da se zaštite od rizika buduće nestabilnosti cijena električne energije, kojima se jača položaj kupaca, osigurava konkurentnost na globalnom tržištu, povećava fleksibilnost upravljanjem potrošnjom, skladištenjem energije i drugim nefosilnim rješenjima za fleksibilnost, osigurava energetska učinkovitost, olakšava agregacija distribuirane potražnje i ponude te omogućuju integracija tržišta i sektorska integracija te na tržištu utemeljene naknade za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora;”;

(b) dodaje se sljedeća točka:

„(e) podupirati dugoročna ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i omogućiti potrošačima da smanje ovisnost svojih računa za energiju o fluktuacijama kratkoročnih tržišnih cijena električne energije, posebno cijena fosilnih goriva u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju.”;

2. u članku 2. dodaju se sljedeće točke:

„72. „vršni sat” znači sat s najvećom potrošnjom električne energije u kombinaciji s niskom razinom električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije, uzimajući u obzir prekozonske razmjene;

73. „smanjenje potrošnje u vršnim razdobljima” znači sposobnost sudionika na tržištu da smanje potrošnju električne energije tijekom vršnih sati koje određuje operator prijenosnog sustava;

74. „proizvod za smanjenje vršne potrošnje” znači proizvod temeljen na tržištu kojim sudionici na tržištu mogu osigurati operatorima prijenosnih sustava smanjenje potrošnje u vršnim razdobljima;
75. „virtualno čvorište” znači nefizička regija koja obuhvaća više od jedne zone trgovanja za koju je cijena indeksa utvrđena primjenom metodologije;
76. „dvosmjerni ugovor za razlike” znači ugovor sklopljen između operatora postrojenja za proizvodnju električne energije i druge ugovorne stranke, obično javnog subjekta, kojim se štiti minimalna naknada i ograničava prekomjerna naknada; ugovor je osmišljen kako bi se očuvali poticaji za učinkovit rad i sudjelovanje proizvodnog postrojenja na tržištima električne energije te za usklađenost s načelima utvrđenima u članku 4. stavku 2. i članku 4. stavku 3. prvom i trećem podstavku Direktive (EU) 2018/2001;
77. „ugovor o kupnji energije” ili „PPA” znači ugovor na temelju kojeg fizička ili pravna osoba pristaje kupiti električnu energiju od proizvođača električne energije na tržišnoj osnovi;
78. „tržišni prihod” znači ostvareni prihod koji proizvođač električne energije primi u zamjenu za prodaju i isporuku električne energije u Uniji, bez obzira na ugovorni oblik u kojem se takva razmjena odvija i isključujući svu potporu koju dodjeljuju države članice;
79. „namjenski mjerni uređaj” znači uređaj koji je priključen na uređaj ili je u njega ugrađen i koji prodaje upravljanje potrošnjom ili usluge fleksibilnosti na tržištu električne energije ili operatorima prijenosnih i distribucijskih sustava;
80. „fleksibilnost” znači sposobnost elektroenergetskog sustava da se prilagodi promjenjivosti obrazaca proizvodnje i potrošnje te dostupnosti mreže, u relevantnim tržišnim vremenskim okvirima.”;

3. članak 7. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Operatori prijenosnih sustava i nominirani operatori tržišta električne energije, ili subjekt koji su imenovali, zajednički organiziraju upravljanje integriranim tržištem dan unaprijed i unutar dnevnim tržištem u skladu s Uredbom (EU) 2015/1222. Operatori prijenosnih sustava i nominirani operatori tržišta električne energije surađuju na razini Unije ili, ako je primjerenije, na regionalnoj razini kako bi što više povećali učinkovitost i djelotvornost trgovanja električnom energijom Unije dan unaprijed i unutar jednog dana. Obvezom suradnje ne dovodi se u pitanje primjena prava tržišnog natjecanja Unije. Funkcije operatora prijenosnih sustava i nominiranih operatora tržišta električne energije koje su povezane s trgovanjem električnom energijom podliježu regulatornom nadzoru regulatornih tijela na

temelju članka 59. Direktive (EU) 2019/944 i ACER-a na temelju članaka 4. i 8. Uredbe (EU) 2019/942.”;

(b) stavak 2. mijenja se kako slijedi:

i. točka (c) zamjenjuje se sljedećim:

„(c) čim više povećavaju prilike za sve sudionike na tržištu da sudjeluju u prekozonskoj trgovini i trgovini unutar zona na nediskriminirajući način u što je bliže moguće stvarnom vremenu u svim zonama trgovanja;”;

ii. umeće se sljedeća točka (ca):

„(ca) organiziraju se tako da se osigura podjela likvidnosti među svim nominiranim operatorima tržišta električne energije, kako za prekozonsku trgovinu tako i za trgovinu unutar zona;”;

4. umeću se članci 7.a i 7.b:

„Članak 7.a

Proizvod za smanjenje vršne potrošnje

1. Ne dovodeći u pitanje članak 40. stavke 5. i 6. Direktive o električnoj energiji, operatori prijenosnih sustava smiju nabavljati proizvode za smanjenje vršne potrošnje kako bi se smanjila potražnja za električnom energijom tijekom vršnih sati.
2. Operatori prijenosnih sustava koji žele nabaviti proizvod za smanjenje vršne potrošnje podnose regulatornom tijelu predmetne države članice prijedlog kojim se utvrđuju dimenzioniranje i uvjeti nabave takvog proizvoda. Prijedlog operatora prijenosnog sustava mora biti u skladu sa sljedećim zahtjevima:
 - (a) dimenzioniranje proizvoda za smanjenje vršne potrošnje temelji se na analizi potrebe za dodatnom uslugom kojom se jamči sigurnost opskrbe. U analizi se uzima u obzir standard pouzdanosti ili objektivni i transparentni kriteriji stabilnosti mreže koje je odobrilo regulatorno tijelo. Pri dimenzioniranju se u obzir uzimaju predviđanje potražnje, predviđanje količine električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i predviđanje drugih izvora fleksibilnosti u sustavu. Dimenzioniranje proizvoda za smanjenje vršne potrošnje ograničeno je kako bi se osiguralo da očekivane koristi od proizvoda ne premašuju predviđene troškove;
 - (b) nabava proizvoda za smanjenje vršne potrošnje temelji se na objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima te je ograničena na upravljanje potrošnjom;
 - (c) nabava proizvoda za smanjenje vršne potrošnje provodi se na temelju konkurentnog natječajnog postupka, pri čemu se odabir temelji na najnižoj cijeni ponuđenoj za ispunjavanje unaprijed definiranih tehničkih i okolišnih kriterija;

- (d) ugovori za proizvod za smanjenje vršne potrošnje sklapaju se najranije dva dana prije aktivacije proizvoda, a ugovorno razdoblje ne smije biti dulje od jednog dana;
 - (e) aktivacijom proizvoda za smanjenje vršne potrošnje ne smije se smanjiti prekozonski kapacitet;
 - (f) proizvod za smanjenje vršne potrošnje aktivira se nakon zatvaranja tržišta dan unaprijed i prije otvaranja tržišta uravnoteženja;
 - (g) proizvod za smanjenje vršne potrošnje ne podrazumijeva početnu proizvodnju koja se nalazi iza mjerne točke.
3. Stvarno smanjenje potrošnje koje je posljedica aktivacije proizvoda za smanjenje vršne potrošnje mjeri se u odnosu na osnovnu vrijednost koja odražava očekivanu potrošnju električne energije bez aktivacije proizvoda za smanjenje vršne potrošnje. Operatori prijenosnih sustava razvijaju osnovnu metodologiju uz savjetovanje sa sudionicima na tržištu i dostavljaju je regulatornom tijelu.
4. Regulatorna tijela odobravaju prijedlog operatora prijenosnih sustava koji žele nabaviti proizvod za smanjenje vršne potrošnje i osnovnu metodologiju dostavljene u skladu sa stavcima 2. i 3. ili zahtijevaju od operatora prijenosnih sustava da izmijene prijedlog ako ne ispunjava zahtjeve utvrđene u tim stavcima.

Članak 7.b

Namjenski mjerni uređaj

1. Države članice dopuštaju operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava upotrebu podataka iz namjenskih mjernih uređaja za praćenje i obračun upravljanja potrošnjom i uslugu fleksibilnosti, među ostalim iz sustava pohrane.
2. Države članice utvrđuju zahtjeve za postupak provjere valjanosti podataka namjenskog mjernog uređaja kako bi se provjerila i osigurala kvaliteta odgovarajućih podataka.”;

5. članak 8. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„Nominirani operatori tržišta električne energije omogućuju sudionicima na tržištu da trguju energijom što je bliže moguće stvarnom vremenu, a najmanje do vremena zatvaranja unutar dnevnog prekozonskog tržišta. Do 1. siječnja 2028. vrijeme zatvaranja unutar dnevnog prekozonskog tržišta mora biti najranije 30 minuta prije stvarnog vremena.”;

(b) stavak 3. zamjenjuje se sljedećim:

„Nominirani operatori tržišta električne energije osiguravaju proizvode za trgovanje na tržištu dan unaprijed i unutar dnevnog tržišta koji su dovoljno mali, s najmanjim veličinama ponude od 100 kW ili manje, kako bi omogućili djelotvorno sudjelovanje upravljanja potrošnjom, skladištenja energije i manjih obnovljivih izvora, među ostalim i izravno sudjelovanje kupaca.”;

6. članak 9. zamjenjuje se sljedećim:

„Članak 9.

Dugoročna tržišta

1. Do 1. prosinca 2024. ENTSO za električnu energiju, nakon savjetovanja s ESMA-om, podnosi ACER-u prijedlog za uspostavu regionalnih virtualnih čvorišta za dugoročno tržište. Prijedlogom se:
 - (a) definira zemljopisni opseg virtualnih čvorišta za dugoročno tržište, uključujući zone trgovanja koje čine ta čvorišta, s ciljem maksimalnog povećanja cjenovnih korelacija između referentnih cijena i cijena u zonama trgovanja koje čine virtualna čvorišta;
 - (b) uključuje metodologija za izračun referentnih cijena za virtualna čvorišta za dugoročno tržište kako bi se maksimalno povećale korelacije između referentne cijene i cijena u zonama trgovanja koje čine virtualno čvorište; takva metodologija primjenjuje se na sva virtualna čvorišta i temelji se na unaprijed definiranim objektivnim kriterijima;
 - (c) uključuje definicija dugoročnih financijskih prava prijenosa sa zona trgovanja na virtualna čvorišta za dugoročno tržište;
 - (d) maksimalno povećavaju mogućnosti trgovanja proizvodima za zaštitu od rizika koje upućuju na virtualna čvorišta za dugoročno tržište i za dugoročna prava prijenosa sa zona trgovanja na virtualna čvorišta.
2. U roku od šest mjeseci od primitka prijedloga o uspostavi regionalnih virtualnih čvorišta za dugoročno tržište ACER ocjenjuje taj prijedlog te ga odobrava ili mijenja. U potonjem se slučaju ACER savjetuje s ENTSO-om za električnu energiju prije donošenja izmjena. Doneseni prijedlog objavljuje se na internetskim stranicama ACER-a.
3. Jedinствена platforma za dodjelu uspostavljena u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719 ima pravni oblik naveden u Prilogu II. Direktivi (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća.
4. Jedinственоm platformom za dodjelu:
 - (a) nudi se trgovanje dugoročnim pravima prijenosa između svake zone trgovanja i virtualnog čvorišta; ako zona trgovanja nije dio virtualnog čvorišta, platformom se mogu izdati dugoročna financijska prava prijenosa virtualnom čvorištu ili drugim zonama trgovanja koje su dio iste regije za proračun kapaciteta;
 - (b) redovito se dodjeljuje dugoročni prekozonski kapacitet na transparentan, tržišno utemeljen i nediskriminirajući način; učestalim dodjelama dugoročnog prekozonskog kapaciteta podupire se učinkovito funkcioniranje dugoročnog tržišta;
 - (c) nudi se trgovanje financijskim pravima prijenosa kojima se nositeljima tih financijskih prava prijenosa omogućuje da izbjegnu izloženost pozitivnim i negativnim cjenovnim rasponima, i s čestim dospijecem od najmanje tri godine unaprijed.
5. Ako regulatorno tijelo smatra da sudionicima na tržištu nisu dostupne dostatne mogućnosti zaštite od rizika, nakon savjetovanja s relevantnim nadležnim tijelima za financijska tržišta u

slučaju da se dugoročna tržišta odnose na financijske instrumente kako su definirani u članku 4. stavku 1. točki 15., može zahtijevati od burza električne energije ili operatora prijenosnih sustava da provedu dodatne mjere, kao što su aktivnosti održavanja tržišta, kako bi se poboljšala likvidnost dugoročnog tržišta. Uz uvjet da se poštuju pravo tržišnog natjecanja Unije, Direktiva (EU) 2014/65 te uredbe (EU) br. 648/2012 i (EU) br. 600/2014, operatori tržišta slobodno razvijaju proizvode za zaštitu od rizika, uključujući dugoročne proizvode za zaštitu od rizika, kako bi sudionicima na tržištu, među ostalim vlasnicima postrojenja za proizvodnju energije koja se služe obnovljivim izvorima energije, pružili primjerene mogućnosti da se zaštite od financijskog rizika fluktuacije cijena. Države članice ne zahtijevaju da takva aktivnost zaštite od rizika može biti ograničena na trgovine unutar države članice ili zone trgovanja.”;

7. članak 18. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 2. zamjenjuje se sljedećim:

„2. Tarifne metodologije odražavaju fiksne troškove operatora prijenosnih i distribucijskih sustava te se u njima uzimaju u obzir kapitalni i operativni izdaci za pružanje odgovarajućih kratkoročnih i dugoročnih poticaja operatorima prijenosnih i distribucijskih sustava, uključujući prethodna ulaganja, kako bi se povećala učinkovitost, uključujući energetska učinkovitost, poticaj integracija tržišta i sigurnost opskrbe, podupirala upotreba usluga fleksibilnosti i učinkovita ulaganja, uključujući rješenja za optimizaciju postojeće mreže, i olakšalo upravljanje potrošnjom i povezane aktivnosti istraživanja te olakšale inovacije u interesu kupaca u područjima kao što su digitalizacija, usluge fleksibilnosti i interkonekcije.”;

(b) stavak 8. zamjenjuje se sljedećim:

„8. Tarifnim metodologijama za prijenos i distribuciju pružaju se poticaji za operatore prijenosnih i distribucijskih sustava za troškovno najučinkovitiji rad i razvoj njihovih mreža, među ostalim i nabavom usluga. U tu svrhu regulatorna tijela relevantne troškove priznaju kao prihvatljive, uključuju te troškove u tarife za prijenos i distribuciju te uvode ciljeve performansi kako bi pružila poticaje za operatore prijenosnih i distribucijskih sustava da podignu učinkovitost u svojim mrežama, među ostalim putem energetske učinkovitosti, upotrebe usluga fleksibilnosti i razvoja pametnih mreža i sustava za pametno mjerenje.”;

(c) u stavku 9. točka (f) zamjenjuje se sljedećim:

„(f) metodama za osiguravanje transparentnosti u određivanju i strukturi tarifa, uključujući prethodna ulaganja;”;

(d) u stavku 9. dodaje se sljedeća točka (i):

„(i) poticajima za učinkovita ulaganja u mreže, među ostalim u pogledu resursa fleksibilnosti i fleksibilnih ugovora o priključenju.”;

(8) u članku 19. stavak 2. mijenja se kako slijedi:

(a) točka (b) zamjenjuje se sljedećim:

„(b) održavanje ili povećanje prekozonskih kapaciteta optimiziranim korištenjem postojećih interkonekcijskih vodova, po potrebi putem koordiniranih korektivnih protumjera ili pokrivanje troškova ulaganja u mrežu relevantnih za smanjenje zagušenja interkonekcijskog voda; ili”;

(b) dodaje se sljedeća točka (c):

„(c) naknada operatorima odobalnih proizvodnih postrojenja u odobalnoj zoni trgovanja ako je pristup međusobno povezanim tržištima smanjen tako da jedan ili više operatora prijenosnih sustava nisu stavili na raspolaganje dovoljan kapacitet na interkonekcijskom vodu ili ključnim elementima mreže koji utječu na kapacitet interkonekcijskog voda, zbog čega operator odobalnog postrojenja ne može izvoziti svoju sposobnost proizvodnje električne energije na tržište.”;

9. umeće se sljedeće poglavlje III.a:

„POGLAVLJE III.a

Posebni poticaji za ulaganja za postizanje Unijinih ciljeva dekarbonizacije

Članak 19.a

Ugovori o kupnji energije

1. Države članice olakšavaju sklapanje ugovora o kupnji energije radi postizanja ciljeva utvrđenih u svojim integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planovima u pogledu dimenzije „dekarbonizacija” iz članka 4. točke (a) Uredbe (EU) 2018/1999 uz istodobno očuvanje konkurentnih i likvidnih tržišta električne energije.
2. Države članice osiguravaju uspostavu instrumenata, kao što su programi jamstava po tržišnim cijenama, za smanjenje financijskih rizika povezanih s neispunjavanjem obveza plaćanja otkuplivača u okviru ugovora o kupnji energije i njihovu dostupnost kupcima koji se suočavaju s preprekama ulasku na tržište ugovora o kupnji energije i koji nisu u financijskim poteškoćama u skladu s člancima 107. i 108. UFEU-a. U tu svrhu države članice uzimaju u

obzir instrumente na razini Unije. Države članice određuju na koje su kategorije kupaca ti instrumenti usmjereni, primjenjujući nediskriminirajuće kriterije.

3. Programi jamstava za ugovore o kupnji energije koje podupire država uključuju odredbe s ciljem izbjegavanja smanjenja likvidnosti na tržištima električne energije i njima se ne podupire kupnja proizvodnje iz fosilnih goriva.
4. Pri osmišljavanju programa potpore za električnu energiju iz obnovljivih izvora države članice dopuštaju sudjelovanje projekata kojima se dio električne energije rezervira za prodaju putem ugovora o kupnji energije ili drugih tržišno utemeljenih mehanizama te nastoje primijeniti evaluacijske kriterije za poticanje pristupa tržištu ugovora o kupnji energije kupcima koji se suočavaju s preprekama ulasku na tržište. Na temelju takvih kriterija za ocjenjivanje prednost se ponajprije može dati ponuditeljima koji predoče potpisani ugovor o kupnji energije ili dokaz o tome da se jedan ili više potencijalnih kupaca koji se suočavaju s preprekama ulasku na tržište ugovora o kupnji energije obvezalo potpisati ugovor o kupnji energije za dio proizvodnje projekta.
5. U ugovorima o kupnji energije navodi se zona trgovanja u kojoj se vrši isporuka i odgovornost za osiguravanje prava prekozonskog prijenosa u slučaju promjene zone trgovanja u skladu s člankom 14.
6. U ugovorima o kupnji energije navode se uvjeti pod kojima se kupci i proizvođači mogu povući iz ugovora o kupnji energije, kao što su primjenjive izlazne naknade i otkazni rokovi, u skladu s pravom Unije o tržišnom natjecanju.

Članak 19.b

Neposredni programi zaštite cijena za nova ulaganja u proizvodnju

1. Neposredni programi zaštite cijena za nova ulaganja u proizvodnju električne energije iz izvora navedenih u stavku 2. imaju oblik dvosmjernog ugovora za razlike. Nova ulaganja u proizvodnju električne energije uključuju ulaganja u nova postrojenja za proizvodnju električne energije, ulaganja u obnovu kapaciteta postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije te ulaganja u proširenje postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije ili u produljenje njihova životnog vijeka.
2. Stavak 1. primjenjuje se na nova ulaganja u proizvodnju električne energije iz sljedećih izvora:
 - (a) energija vjetra;
 - (b) solarna energija;
 - (c) geotermalna energija;
 - (d) hidroenergija bez akumulacije;
 - (e) nuklearna energija.
3. Neposrednim programima zaštite cijena u obliku dvosmjernih ugovora za razlike:
 - (a) svim se krajnjim kupcima električne energije na temelju njihova udjela u potrošnji (isti trošak/povrat po potrošenom MWh) raspodjeljuju prihodi prikupljeni kad je tržišna cijena viša od izvršne cijene;
 - (b) osigurava se da je raspodjela prihoda krajnjim kupcima električne energije osmišljena tako da se potrošače nastavi poticati da smanje svoju potrošnju ili je preusmjere na

razdoblja u kojima su cijene električne energije niske i da se ne narušava tržišno natjecanje među opskrbljivačima električnom energijom;

Članak 19.c

Procjena potreba za fleksibilnošću

1. Do 1. siječnja 2025. i svake dvije godine nakon toga regulatorno tijelo svake države članice ocjenjuje potrebu za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava u razdoblju od najmanje pet godina i sastavlja izvješće o njoj, s obzirom na potrebu za troškovno učinkovitim postizanjem sigurnosti opskrbe i dekarbonizacijom elektroenergetskog sustava, uzimajući u obzir integraciju različitih sektora. Izvješće se temelji na podacima i analizama koje dostavljaju operatori prijenosnih i distribucijskih sustava te države članice u skladu sa stavkom 2. te se pri njegovoj izradi primjenjuje metodologija u skladu sa stavkom 3.
2. U izvješću se ocjenjuje potreba za fleksibilnošću kako bi se električna energija proizvedena iz obnovljivih izvora integrirala u elektroenergetski sustav te se posebno razmatra potencijal nefosilnih rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje kako bi se zadovoljila ta potreba na razini prijenosa i distribucije. U izvješću se razlikuju potrebe za sezonskom i dnevnom fleksibilnošću te za fleksibilnošću po satu.
3. Operatori prijenosnih i distribucijskih sustava svake države članice regulatornom tijelu dostavljaju podatke i analize potrebne za pripremu izvješća iz stavka 1.
4. ENTSO za električnu energiju i tijelo EU-a za ODS-ove koordiniraju operatore prijenosnih i distribucijskih sustava u pogledu podataka i analiza koje treba dostaviti u skladu sa stavkom 2. Pritom osobito:
 - (a) definiraju vrstu i oblik podataka koje operatori prijenosnih i distribucijskih sustava dostavljaju regulatornim tijelima;
 - (b) razvijaju metodologiju za analizu potreba za fleksibilnošću koju provode operatori prijenosnih i distribucijskih sustava, uzimajući u obzir barem sve postojeće izvore fleksibilnosti i planirana ulaganja na razini međusobnog povezivanja, prijenosa i distribucije te potrebu za dekarbonizacijom elektroenergetskog sustava.
5. ENTSO za električnu energiju i tijelo EU-a za ODS-ove međusobno blisko surađuju u pogledu koordinacije operatora prijenosnih i distribucijskih sustava.
6. Do 1. ožujka 2024. ENTSO za električnu energiju i tijelo EU-a za ODS-ove zajedno podnose ACER-u prijedlog u pogledu vrste i oblika podataka koji se podnose regulatornim tijelima i metodologije iz stavka 3. U roku od tri mjeseca od primitka prijedloga ACER ga odobrava ili izmjenjuje. U potonjem slučaju ACER se prije donošenja izmjena savjetuje s ENTSO-om za električnu energiju i tijelom EU-a za ODS-ove. Doneseni prijedlog objavljuje se na internetskim stranicama ACER-a.
7. Regulatorna tijela ACER-u podnose izvješća iz stavka 1. i objavljuju ih. U roku od 12 mjeseci od primitka izvješća ACER izdaje izvješće u kojem ih analizira i daje preporuke o pitanjima od prekogranične važnosti u pogledu nalaza regulatornih tijela.

Članak 19.d

Okvirni nacionalni cilj za upravljanje potrošnjom i skladištenje

Na temelju izvješća regulatornog tijela u skladu s člankom 19.c stavkom 1. svaka država članica utvrđuje okvirni nacionalni cilj za upravljanje potrošnjom i skladištenje. Taj okvirni nacionalni cilj odražava se i u integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planovima država članica u pogledu dimenzije „unutarnje energetske tržište” u skladu s člancima 3., 4. i 7. Uredbe (EU) 2018/1999 te u njihovim integriranim dvogodišnjim izvješćima o napretku u skladu s člankom 17. Uredbe (EU) 2018/1999.

Članak 19.e

Programi potpore fleksibilnosti

1. Države članice koje primjenjuju mehanizam za razvoj kapaciteta u skladu s člankom 21. razmatraju promicanje udjela nefosilnih rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje uvođenjem dodatnih kriterija ili značajki u osmišljavanje mehanizma za razvoj kapaciteta.
2. Ako mjere uvedene u skladu sa stavkom 1. radi promicanja udjela nefosilnih rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje u mehanizmima za razvoj kapaciteta nisu dovoljne za zadovoljavanje potreba za fleksibilnošću utvrđenih u skladu s člankom 19.d, države članice mogu primjenjivati programe potpore fleksibilnosti koji se sastoje od plaćanja za raspoloživi kapacitet nefosilne fleksibilnosti kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje.
3. Države članice koje ne primjenjuju mehanizam za razvoj kapaciteta mogu primjenjivati programe potpore fleksibilnosti koji se sastoje od plaćanja za raspoloživi kapacitet nefosilnih rješenja za fleksibilnost, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje.

Članak 19.f

Načela osmišljavanja programa potpore fleksibilnosti

Program potpore fleksibilnosti za nefosilna rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje koje države članice primjenjuju u skladu s člankom 19.e stavcima 2. i 3.:

- (a) ne prelazi ono što je potrebno za zadovoljavanje utvrđenih potreba za fleksibilnošću na troškovno učinkovit način;
- (b) ograničen je na nova ulaganja u nefosilna rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje;
- (c) ne uključuje početnu proizvodnju na temelju fosilnih goriva koja se nalazi iza mjernog mjesta;
- (d) namijenjen je pružateljima kapaciteta koji se odabiru otvorenim, transparentnim, natjecateljskim, nediskriminirajućim i troškovno učinkovitim postupkom;

- (e) ima za cilj spriječiti neopravdana narušavanja učinkovitog funkcioniranja tržišta električne energije, među ostalim očuvanjem učinkovitih poticaja za rad i cjenovnih signala te spriječiti izloženost promjeni cijena i tržišnom riziku;
- (f) pruža poticaje za integraciju i tržište električne energije na tržišno utemeljen način kojim se prate zbivanja na tržištu, izbjegavajući pritom nepotrebno narušavanje tržišta električne energije te uzimajući u obzir moguće troškove integracije sustava i stabilnost mreže;
- (g) sadržava odredbe kojima se utvrđuje minimalna razina sudjelovanja na tržištu u smislu aktivirane energije, pri čemu se u obzir uzimaju tehničke posebnosti skladištenja i upravljanja potrošnjom;
- (h) sadržava primjerene sankcije za pružatelje kapaciteta koji ne poštuju minimalnu razinu sudjelovanja na tržištu iz točke (g) ili koji ne slijede učinkovite poticaje za rad i cjenovne signale;
- (i) otvoren je za prekogranično sudjelovanje.”;

10. u članku 37. stavku 1. točka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„(a) provedbu koordiniranog izračuna kapaciteta u skladu s metodologijama izrađenima na temelju smjernice za dugoročnu dodjelu kapaciteta, smjernice za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima te smjernice za električnu energiju uravnoteženja donesenih na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;”;

11. članak 50. mijenja se kako slijedi:

(a) dodaje se stavak 4.a:

„4.a Operatori prijenosnih sustava na jasan i transparentan način objavljuju informacije o kapacitetu raspoloživom za nove priključke u svojem području rada, među ostalim u zagušenim područjima ako se mogu osigurati priključci za fleksibilno skladištenje energije, te redovito ažuriraju te informacije, barem svaka tri mjeseca.

Operatori prijenosnih sustava korisnicima sustava također dostavljaju jasne i transparentne informacije o statusu i obradi njihovih zahtjeva za priključenje. Te informacije dostavljaju u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva.”;

12. u članku 57. dodaje se stavak 3.:

„3. Operatori distribucijskih sustava i operatori prijenosnih sustava surađuju na dosljednom objavljivanju informacija o raspoloživom kapacitetu za nove priključke u svojim područjima rada i

pružanju nositeljima projekata dovoljno detaljnog pregleda novih energetske projekata i drugih potencijalnih korisnika mreže.”;

13. u članku 59. stavku 1. točka (b) zamjenjuje se sljedećim:

„(b) pravila o dodjeli kapaciteta i o upravljanju zagušenjem u skladu s člankom 6. Direktive (EU) 2019/944 i člancima od 7. do 10., člancima od 13. do 17., člankom 19. i člancima 35., 36 i 37. ove Uredbe, uključujući pravila o metodologijama i postupcima za izračun kapaciteta dan unaprijed, unutar dnevnih i dugoročnih kapaciteta, modelima mreže, konfiguraciji zone trgovanja, redispečiranju i trgovanju u suprotnom smjeru, algoritmima trgovanja, jedinstvenom povezivanju dan unaprijed i unutar dnevnom povezivanju, uključujući mogućnost upravljanja od strane jednog subjekta, o jamstvu dodijeljenog prekozonskog kapaciteta, raspodjeli prihoda od zagušenja, dugoročnim financijskim pravima prijenosa koje dodjeljuje jedinstvena platforma za dodjelu, ograničavanju rizika prekozonskog prijenosa, postupcima nominacije i nadoknadama troškova dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem;”;

14. dodaje se članak 69.a:

„Članak 69.a

Interakcija s financijskim zakonodavstvom Unije

Ništa u ovoj Uredbi ne odstupa od odredaba Direktive (EU) 2014/65, Uredbe (EU) br. 648/2012 i Uredbe (EU) br. 600/2014 ako se sudionici na tržištu ili tržišni operateri bave aktivnostima povezanim s financijskim instrumentima, posebno kako su definirani u članku 4. stavku 1. točki 15. Direktive (EU) 2014/65.”;

15. u Prilogu I. točka 1.2. zamjenjuje se sljedećim:

„1.2. Koordinirani izračun kapaciteta provodi se za sve vremenske okvire dodjele.”

Članak 2.

Izmjene Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije

Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije mijenja se kako slijedi:

1. članak 2. mijenja se kako slijedi:

(a) točke 8. i 49. zamjenjuju se sljedećim:

„8. „aktivni kupac” znači krajnji kupac ili skupina krajnjih kupaca koji djeluju zajedno i koji troše ili skladište električnu energiju proizvedenu u vlastitom prostoru smještenom unutar definiranih granica ili električnu energiju koju sami proizvode ili dijele u drugim prostorima smještenima unutar iste zone trgovanja ili koji prodaju električnu energiju koju sami proizvode ili sudjeluju u programima fleksibilnosti ili energetske učinkovitosti, uz uvjet da te djelatnosti nisu njihova primarna trgovačka ili profesionalna djelatnost;”;

„49. „nefrekvencijska pomoćna usluga” znači usluga kojom se koristi operator prijenosnog sustava ili operator distribucijskog sustava u svrhu regulacije napona u stacionarnom stanju, injektiranja brzodjelujuće jalove struje, tromosti za osiguranje stabilnosti lokalne mreže, struje kratkog spoja, sposobnosti crnog starta, sposobnosti otočnog pogona i smanjenja vršne potrošnje;”;

(b) dodaju se sljedeće točke:

„15.a „ugovor o opskrbi s obveznim trajanjem i fiksnim cijenama električne energije” znači ugovor o opskrbi električnom energijom između opskrbljivača i krajnjeg kupca kojim se jamče isti ugovorni uvjeti, uključujući cijenu, i koji unutar fiksne cijene može sadržavati fleksibilan element, na primjer za promjene cijena u razdoblju vršne potrošnje i izvan njega;”;

„10.a „dijeljenje energije” znači vlastita potrošnja aktivnih kupaca energije iz obnovljivih izvora:

- (a) koja se proizvodi ili skladišti izvan lokacije ili na zajedničkim lokacijama u postrojenju koje se nalazi u njihovom vlasništvu, zakupu ili najmu u cijelosti ili djelomično; ili
- (b) na koju im je pravo prenio drugi aktivni kupac, bilo besplatno ili uz određenu cijenu;

10.b „uzajamno trgovanje” obnovljivom energijom znači uzajamno trgovanje kako je definirano u članku 2. točki 18. Direktive (EU) 2018/2001;”;

„24.a „opskrbljivač zadnjeg izbora” znači opskrbljivač kojeg je država članica odredila za preuzimanje opskrbe električnom energijom kupaca od opskrbljivača koji je prestao poslovati;”;

2. članak 4. zamjenjuje se sljedećim:

„Članak 4.

Slobodan izbor opskrbljivača

Države članice osiguravaju da svi kupci mogu slobodno kupovati električnu energiju od opskrbljivača po vlastitom izboru. Države članice osiguravaju da svi kupci mogu istodobno sklopiti više od jednog ugovora o opskrbi električnom energijom i da u tu svrhu kupci imaju pravo na više od jednog mjernog i obračunskog mjesta koje pokriva jedinstveno priključno mjesto za njihove prostore.”

3. članak 11. mijenja se kako slijedi:

(a) naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Pravo na ugovor o opskrbi s obveznim trajanjem i fiksnim cijenama električne energije i s dinamičnim određivanjem cijene električne energije”;

(b) stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice osiguravaju da se nacionalnim regulatornim okvirom opskrbljivačima omogućuje da nude ugovore o opskrbi s obveznim trajanjem i fiksnim cijenama električne energije te ugovore s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. Države članice osiguravaju da krajnji kupci koji imaju ugrađeno pametno brojilo mogu zatražiti sklapanje ugovora s dinamičnim određivanjem cijene električne energije i da svi krajnji kupci mogu zatražiti sklapanje ugovora s obveznim trajanjem i fiksnim cijenama električne energije u trajanju od najmanje jedne godine s najmanje jednim opskrbljivačem i sa svakim opskrbljivačem koji ima više od 200 000 krajnjih kupaca.”;

(c) umeće se stavak 1.a:

„1.a Prije sklapanja ili produljenja bilo kojeg ugovora krajnji kupci dobivaju sažetak ključnih ugovornih uvjeta napisan jasno, sažetim i jednostavnim jezikom. Taj sažetak uključuje barem informacije o ukupnoj cijeni, promotivnim akcijama, dodatnim uslugama i popustima te uključuje prava iz članka 10. stavka 3. točaka (a), (b), (d), (e) i (f). Komisija u tom pogledu daje smjernice.”;

(d) stavak 2. zamjenjuje se sljedećim:

„2. Države članice osiguravaju da opskrbljivači krajnjim kupcima pruže sve potrebne informacije o pogodnostima, troškovima i rizicima ugovora s dinamičnim određivanjem cijene i osiguravaju da se od

opskrbljivača traži da u skladu s tim krajnjim kupcima stave na raspolaganje informacije, uključujući informaciju da je potrebno imati ugrađeno odgovarajuće brojilo električne energije. Regulatorna tijela prate tržišna kretanja i procjenjuju rizike koje novi proizvodi i usluge mogu prouzročiti te rješavaju slučajeve zlouporabe.”;

4. umeću se sljedeći članci:

„Članak 15.a

Pravo na dijeljenje energije

1. Sva kućanstva, mala i srednja poduzeća te javna tijela imaju pravo sudjelovati u dijeljenju energije kao aktivni kupci.
 - (a) Aktivni kupci imaju pravo međusobno dijeliti energiju iz obnovljivih izvora na temelju privatnih sporazuma ili posredstvom pravnog subjekta.
 - (b) Kako bi se olakšala razmjena energije, aktivni kupci mogu angažirati treću stranu koja je vlasnik postrojenja za skladištenje ili proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, upravlja njime ili upravlja njegovim radom, uključujući mjerenje i održavanje postrojenja, a da se ta treća strana ne smatra aktivnim kupcem.
 - (c) Države članice osiguravaju da aktivni kupci koji sudjeluju u dijeljenju energije:
 - (d) imaju pravo da se električna energija koju dijele prebije s ukupnom potrošnjom mjerenom u vremenskom razdoblju koje nije dulje od razdoblja obračuna odstupanja i ne dovodeći u pitanje primjenjive poreze, pristojbe i naknade za mrežu;
 - (e) ostvaruju korist od svih prava i obveza potrošača kao krajnji kupci na temelju ove Direktive, osim u slučaju dijeljenja energije između kućanstava s instaliranim kapacitetom do 10,8 kW i višestambenih zgrada s kapacitetom do 50 kW koji se koriste sporazumima o uzajamnom trgovanju;
 - (f) imaju pristup predlošcima ugovora s poštenim i transparentnim uvjetima za sporazume o uzajamnom trgovanju među kućanstvima te za ugovore o zakupu i najmu postrojenja za skladištenje i proizvodnju energije iz obnovljivih izvora ili ulaganju u njih za potrebe dijeljenja energije; u slučaju sporova koji proizlaze iz takvih sporazuma krajnji kupci imaju pristup izvansudskom rješavanju sporova u skladu s člankom 26.;
 - (g) nisu podvrgnuti nepoštenom i diskriminirajućem postupanju sudionika na tržištu ili njihovih subjekata odgovornih za odstupanje;
 - (h) budu obaviješteni o mogućim promjenama zona trgovanja u skladu s člankom 14. Uredbe (EU) 2019/943 i o činjenici da je pravo na dijeljenje energije ograničeno na jednu te istu zonu trgovanja.
 - (i) Države članice osiguravaju da relevantni operatori prijenosnih ili distribucijskih sustava ili druga imenovana tijela:
 - (j) prate, prikupljaju, potvrđuju i dostavljaju podatke o mjerenju povezane s električnom energijom koja se dijeli relevantnim krajnjim kupcima i sudionicima na tržištu najmanje jednom mjesečno i u skladu s člankom 23.;

- (k) osiguravaju relevantnu kontaktnu točku za registraciju sporazuma o dijeljenju energije, primanje informacija o relevantnim mjernim mjestima, promjenama u pogledu lokacije i sudjelovanja te, prema potrebi, jasnu, transparentnu i pravodobnu potvrdu metoda izračuna.
2. Države članice poduzimaju odgovarajuće i nediskriminirajuće mjere kako bi energetske siromašnim i ranjivim kućanstvima osigurale pristup programima dijeljenja energije. Te mjere mogu uključivati mjere financijske potpore ili dodjelu proizvodnih kvota.”;

„Članak 18.a

Upravljanje rizicima opskrbljivača

1. Nacionalna regulatorna tijela osiguravaju da opskrbljivači razrađuju i provode odgovarajuće strategije zaštite kako bi ograničili rizik od promjena u veleprodajnoj opskrbi električnom energijom za gospodarsku održivost svojih ugovora s kupcima, uz istodobno održavanje likvidnosti i praćenje cjenovnih signala s kratkoročnih tržišta.
 2. Strategije zaštite opskrbljivača mogu uključivati primjenu ugovora o kupnji energije. Ako postoje dovoljno razvijena tržišta za ugovore o kupnji energije koja omogućuju učinkovito tržišno natjecanje, države članice mogu zahtijevati da se dio izloženosti opskrbljivača promjenama veleprodajnih cijena električne energije obuhvati ugovorima o kupnji energije proizvedene iz obnovljivih izvora koji odgovaraju trajanju njihove izloženosti riziku na strani potrošača, pod uvjetom da se poštuje pravo tržišnog natjecanja Unije.
 3. Države članice nastoje osigurati dostupnost proizvoda za zaštitu od rizika energetskim zajednicama građana i zajednicama energije iz obnovljivih izvora.”;
5. umeću se sljedeći članci:

„Članak 27.a

Opskrbljivač zadnjeg izbora

1. Države članice imenuju opskrbljivače zadnjeg izbora barem za kupce iz kategorije kućanstvo. Postupak imenovanja opskrbljivača zadnjeg izbora mora biti pravedan, otvoren, transparentan i nediskriminirajući.
2. Krajnji kupci koji se preusmjeravaju na opskrbljivače zadnjeg izbora ne gube svoja prava kao kupci, osobito prava utvrđena u člancima 4., 10., 11., 12., 14., 18. i 26.
3. Države članice osiguravaju da opskrbljivači zadnjeg izbora bez odgode obavješćuju preusmjerene kupce o uvjetima i osiguravaju neometan kontinuitet usluge za te kupce najmanje šest mjeseci.
4. Države članice osiguravaju da se krajnjim kupcima pružaju informacije i da ih se potiče da prijeđu na tržišno utemeljenu ponudu.
5. Države članice mogu zahtijevati od opskrbljivača zadnjeg izbora da električnom energijom opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo koji ne primaju tržišno utemeljene ponude. U takvim slučajevima primjenjuju se uvjeti iz članka 5.”;

„Članak 28.a

Zaštita ugroženih kupaca od isključenja

Države članice osiguravaju da se ugroženi kupci zaštite od isključenja električne energije. To se osigurava kao dio koncepta ugroženih kupaca u skladu s člankom 28. stavkom 1. ove Direktive i ne dovodeći u pitanje mjere utvrđene u članku 10. stavku 11.”;

6. u članku 27. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice osiguravaju da svi kupci iz kategorije kućanstvo i, ako to države članice smatraju prikladnim, mala poduzeća, imaju pravo na univerzalnu uslugu, naime pravo na opskrbu električnom energijom određene kvalitete unutar svojeg državnog područja po konkurentnim, jednostavno i jasno usporedivim, transparentnim i nediskriminacijskim cijenama. Kako bi osigurale pružanje univerzalne usluge, države članice operatorima distribucijskih sustava nameću obvezu priključivanja kupaca na njihovu mrežu po uvjetima i tarifama utvrđenima u skladu s postupkom predviđenim u članku 59. stavku 7. Ovom se Direktivom ne sprečava države članice da ojačaju tržišni položaj kupaca iz kategorije kućanstava te malih i srednjih kupaca koji nisu kućanstva promicanjem mogućnosti za dobrovoljno udruživanje predstavnika za tu kategoriju kupaca.”;

7. u članku 31. stavak 3. zamjenjuje se sljedećim:

„3. Operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustavom. Operatori distribucijskog sustava prije svega na jasan i transparentan način objavljuju informacije o kapacitetu raspoloživom za nove priključke u svojem području rada, među ostalim u zagušenim područjima ako se mogu osigurati priključci za fleksibilno skladištenje energije, te redovito ažuriraju te informacije, barem svaka tri mjeseca.

Operatori distribucijskog sustava korisnicima sustava također dostavljaju jasne i transparentne informacije o statusu i obradi njihovih zahtjeva za priključenje. Te informacije dostavljaju u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva.”;

8. članak 40. mijenja se kako slijedi:

(a) iza stavka 6. dodaje se novi stavak:

„Zahtjevi iz stavaka 5. i 6. ne primjenjuju se na proizvode za smanjenje vršne potrošnje nabavljene u skladu s člankom 7.a Uredbe (EU) 2019/943.”;

9. članak 59. mijenja se kako slijedi:

(a) u stavku 1. podstavak (c) zamjenjuje se sljedećim:

„(c) osiguravanje, u bliskoj suradnji s drugim regulatornim tijelima, da jedinstvena platforma za dodjelu uspostavljena u skladu s Uredbom EU 2016/1719, ENTSO za električnu energiju i tijelo EU-a za ODS-ove ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943, mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s člancima 59., 60 i 61. Uredbe (EU) 2019/943 i drugog relevantnog prava Unije, uključujući u pogledu prekograničnih pitanja, te odluka ACER-a, i zajedničkog utvrđivanja neispunjavanja obveza jedinstvene platforme za dodjelu, ENTSO-a za električnu energiju i tijela EU-a za ODS-ove; ako regulatorna tijela ne uspiju postići dogovor u roku od četiri mjeseca od početka savjetovanja za potrebe zajedničkog utvrđivanja neispunjavanja obveza, predmet se upućuje ACER-u na odlučivanje, u skladu s člankom 6. stavkom 10. Uredbe (EU) 2019/942.”;

(b) u stavku 1. podstavak (z) zamjenjuje se sljedećim:

„(z) Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti: praćenje uklanjanja neopravdanih prepreka i ograničenja razvoja potrošnje električne energije iz vlastite proizvodnje i energetske zajednice građana, uključujući onih koji se odnose na povezivanje distribuirane fleksibilne proizvodnje energije u razumnom roku u skladu s člankom 58. točkom (d).”;

(c) stavak 4. zamjenjuje se sljedećim:

„4. Regulatorno tijelo smješteno u državi članici u kojoj se nalazi sjedište jedinstvene platforme za dodjelu, ENTSO-a za električnu energiju ili tijela EU-a za ODS-ove ima ovlast izricanja učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija subjektima ako ne ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943 ili bilo koje relevantne pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili ACER-a ili predlaganja izricanja takvih sankcija nadležnom sudu.”;

10. umeće se članak 66.a:

„Članak 66.a

Pristup povoljnoj energiji tijekom krize cijena električne energije

1. Komisija može odlukom proglasiti krizu cijena električne energije na regionalnoj razini ili razini Unije ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - (a) vrlo visoke cijene na veleprodajnim tržištima električne energije koje su najmanje dva i pol puta veće od prosječne cijene tijekom prethodnih pet godina, za koje se očekuje da će ostati visoke najmanje šest mjeseci;
 - (b) nagla povećanja maloprodajnih cijena električne energije od najmanje 70 %, za koja se očekuje da će se nastaviti tijekom najmanje šest mjeseci; i
 - (c) negativan utjecaj povećanja cijena električne energije na šire gospodarstvo.
2. Komisija u svojoj odluci o proglašenju regionalne krize cijena električne energije ili krize cijena električne energije na razini Unije navodi razdoblje valjanosti te odluke, koje može trajati najviše godinu dana.
3. Ako je Komisija donijela odluku na temelju stavka 1., države članice mogu tijekom razdoblja valjanosti te odluke primijeniti ciljane javne intervencije u cijene opskrbe malih i srednjih poduzeća električnom energijom. Takve javne intervencije:
 - (a) ograničene su na najviše 70 % potrošnje korisnika tijekom istog razdoblja prethodne godine i zadržavaju poticaj za smanjenje potražnje;
 - (b) ispunjavaju uvjete iz članka 5. stavaka 4. i 7.;
 - (c) prema potrebi ispunjavaju uvjete iz stavka 4.
4. Ako je Komisija donijela odluku na temelju stavka 1., države članice tijekom razdoblja valjanosti te odluke mogu, odstupajući od članka 5. stavka 7. točke (c), pri provedbi ciljanih javnih intervencija u cijene opskrbe električnom energijom na temelju članka 5. stavka 6. ili stavka 3. ovog članka, iznimno i privremeno odrediti cijenu za opskrbu električnom energijom koja je ispod troška pod uvjetom da su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - (a) cijena utvrđena za kućanstva primjenjuje se samo na najviše 80 % srednje potrošnje kućanstava i zadržava poticaj za smanjenje potražnje;
 - (b) nema diskriminacije među opskrbljivačima;
 - (c) opskrbljivačima se isplaćuje naknada za opskrbu ispod cijene; i
 - (d) svi opskrbljivači imaju pravo dostaviti ponude za cijenu opskrbe električnom energijom koja je ispod troška na istoj osnovi.”;

11. u članku 71. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne radi usklađivanja s člankom 2. točkama 8. i 49., člancima 3. i 5., člankom 6. stavcima 2. i 3., člankom 7. stavkom 1., člankom 8. stavkom 2. točkama (j) i (l), člankom 9. stavkom 2., člankom 10. stavcima od 2. do 12., člankom 11. stavcima 3. i 4., člancima od 12. do 24., člancima 26., 28. i 29., člankom 31. stavcima 1., 2. i od 4. do 10., člancima od 32. do 34. i člankom 36., člankom 38. stavkom 2., člancima 40. i 42., člankom 46. stavkom 2. točkom (d), člancima 51. i 54., člancima od 57. do 58., člankom 59. stavkom 1. točkama (a), (b) i od

(d) do (y), člankom 59. stavcima 2. i 3., člankom 59. stavcima od 5. do 10., člancima od 61. do 63., člankom 70. točkama od 1. do 3., točkom 5. podtočkom (b) i točkom 6. te priložima I. i II. do 31. prosinca 2020. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Međutim, države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s:

(a) člankom 70. točkom 5. podtočkom (a) do 31. prosinca 2019.;

(b) člankom 70. točkom 4. do 25. listopada 2020.

Države članice donose zakone i druge propise potrebne radi usklađivanja s člankom 2. točkama 10.a, 10.b, 15.a, 24.a, člankom 4., člankom 11. stavcima 1., 1.a i 2., člankom 15.a, člankom 18.a, člankom 27. stavkom 1., člankom 27.a, člankom 28.a, člankom 31. stavkom 3., člankom 40. stavkom 7., člankom 59. stavkom 1. točkama (c) i (z), člankom 59. stavkom 4. i člankom 66.a najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. One sadržavaju i izjavu da se upućivanja u postojećim zakonima i drugim propisima na direktivu stavljenju izvan snage ovom Direktivom smatraju upućivanjima na ovu Direktivu. Države članice određuju načine tog upućivanja i način oblikovanja te izjave.”

Članak 3.

Izmjene Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora

Direktiva (EU) 2018/2001 mijenja se kako slijedi:

1. članak 4. stavak 3. mijenja se kako slijedi:

(a) drugi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„U tu svrhu, a uzimajući u obzir neposredne programe zaštite cijena, potpora se daje u obliku tržišne premije, koja bi, među ostalim, mogla biti promjenjiva ili fiksna. Ova se rečenica ne primjenjuje na potporu za električnu energiju iz obnovljivih izvora navedenu u članku 19.b stavku 2. Uredbe (EU) 2019/944, na koju se primjenjuje članak 19.b stavak 1. te uredbe.”;

2. u članku 36. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice donose zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s člancima od 2. do 13., člancima od 15. do 31. i člankom 37. te priložima II. i III. i priložima od V. do IX. najkasnije do

30. lipnja 2021. Međutim, države članice donose zakone i druge propise potrebne radi usklađivanja s člankom 4. stavkom 3. drugim podstavkom do [šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe].

One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih mjera.

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. One sadržavaju i izjavu da se upućivanja u postojećim zakonima i drugim propisima na direktivu stavljenju izvan snage ovom Direktivom smatraju upućivanjima na ovu Direktivu. Države članice određuju načine tog upućivanja i način oblikovanja te izjave.”

Članak 4.

Izmjene Uredbe (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora

Uredba (EU) 2019/942 mijenja se kako slijedi:

1. članak 2. mijenja se kako slijedi:

(a) točka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„(a) izdaje mišljenja i preporuke upućene operatorima prijenosnih sustava, ENTSO-u za električnu energiju, ENTSO-u za plin, tijelu EU-a za ODS-ove, jedinstvenoj platformi za dodjelu uspostavljenoj u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719, regionalnim koordinacijskim centrima i imenovanim operatorima na tržištu električne energije o odobravanju metodologija i uvjeta u skladu s člankom 4. stavkom 4. i člankom 5. stavcima 2., 3. i 4.; o preispitivanju zona trgovanja kako je navedeno u članku 5. stavku 7.; o tehničkim pitanjima kako je navedeno u članku 6. stavku 1.; o arbitraži među regulatorima u skladu s člankom 6. stavkom 10.; u vezi s regionalnim koordinacijskim centrima kako je navedeno u članku 7. stavku 2. točki (a); o odobravanju i izmjeni metodologija i izračuna i tehničkim specifikacijama kako je navedeno u članku 9. stavku 1.; o odobravanju i izmjeni metodologija kako je navedeno u članku 9. stavku 3.; o izuzećima iz članka 10.; o infrastrukturi kako je navedeno u članku 11. točki (d); o pitanjima povezanim s cjelovitošću i transparentnošću veleprodajnog tržišta u skladu s člankom 12.;”;

(b) točka (d) zamjenjuje se sljedećim:

„(d) donosi pojedinačne odluke o pružanju informacija u skladu s člankom 3. stavkom 2., člankom 7. stavkom 2. točkom (b) i člankom 8. točkom (c); o odobravanju metodologija i uvjeta u skladu s člankom 4. stavkom 4. i člankom 5. stavcima 2., 3. i 4.; o preispitivanju zona trgovanja kako je

navedeno u članku 5. stavku 7.; o tehničkim pitanjima kako je navedeno u članku 6. stavku 1.; o arbitraži među regulatorima u skladu s člankom 6. stavkom 10.; u vezi s regionalnim koordinacijskim centrima kako je navedeno u članku 7. stavku 2. točki (a); o odobravanju i izmjeni metodologija i izračuna i tehničkim specifikacijama kako je navedeno u članku 9. stavku 1.; o odobravanju i izmjeni metodologija kako je navedeno u članku 9. stavku 3.; o izuzećima iz članka 10.; o infrastrukturi kako je navedeno u članku 11. točki (d); o pitanjima povezanim s cjelovitošću i transparentnošću veleprodajnog tržišta u skladu s člankom 12., o odobravanju i izmjeni prijedlogâ ENTSO-a za električnu energiju povezanih s regionalnim virtualnim centrima u skladu s člankom 5. stavkom 9.; te o odobravanju i izmjeni prijedlogâ ENTSO-a za električnu energiju i tijela EU-a za ODS-ove povezanih s metodologijom u pogledu podataka i analize koje treba dostaviti, a koji se odnose na potrebe za fleksibilnošću u skladu s člankom 5. stavkom 10. ”;

2. u članku 3. stavku 2. dodaje se četvrti podstavak:

„Ovaj stavak primjenjuje se i na jedinstvenu platformu za dodjelu uspostavljenu u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719.”;

3. u članku 4. dodaje se stavak 9.:

„9. Stavci 6., 7. i 8 primjenjuju se i na jedinstvenu platformu za dodjelu uspostavljenu u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719.”;

4. u članku 5. stavku 8. dodaje se drugi podstavak:

„ACER prati jedinstvenu platformu za dodjelu uspostavljenu u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719.”;

5. u članku 5. dodaje se stavak 9.:

„9. ACER odobrava i prema potrebi mijenja prijedlog ENTSO-a za električnu energiju o uspostavi regionalnih virtualnih čvorišta za dugoročno tržište u skladu s člankom 9. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943.”;

6. u članku 5. dodaje se stavak 10.:

„10. ACER odobrava i prema potrebi mijenja zajednički prijedlog ENTSO-a za električnu energiju i tijela EU-a za ODS-ove povezan s metodologijom u pogledu podataka i analize koje treba dostaviti, a koji se odnose na potrebe za fleksibilnošću u skladu s člankom 19.e točkom 5. Uredbe (EU) 2019/943.”;

7. u članku 15. dodaje se stavak 5.:

„5. ACER izdaje izvješće u kojem analizira nacionalne procjene potreba za fleksibilnošću i daje preporuke o pitanjima od prekogranične važnosti u pogledu nalaza regulatornih tijela na temelju članka 19.e stavka 6. Uredbe (EU) 2019/943.”

Članak 5.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu [xxx] dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Strasbourgu,

Za Europski parlament
Predsjednik

Za Vijeće
Predsjednik

ZAKONODAVNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ „AGENCIJE”

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

1.2. Predmetna područja politike

1.3. Prijedlog/inicijativa odnosi se na:

1.4. Ciljevi

1.4.1. Opći ciljevi

1.4.2. Posebni ciljevi

1.4.3. Očekivani rezultati i učinak

1.4.4. Pokazatelji uspješnosti

1.5. Osnova prijedloga/inicijative

1.5.1. Zahtjevi koje treba ispuniti u kratkoročnom ili dugoročnom razdoblju, uključujući detaljan vremenski plan provedbe inicijative

1.5.2. Dodana vrijednost sudjelovanja Unije (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ove točke „dodana vrijednost sudjelovanja Unije” vrijednost je koja proizlazi iz intervencije Unije i predstavlja dodatnu vrijednost u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.

1.5.3. Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava

1.5.4. Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima

1.5.5. Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele

1.6. Trajanje i financijski učinak prijedloga/inicijative

1.7. Planirani načini izvršenja proračuna

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. Obrazloženje načina upravljanja, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole

2.2.2. Informacije o utvrđenim rizicima i uspostavljenim sustavima unutarnje kontrole za ublažavanje rizika

2.2.3. Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)

2.3. Mjere za sprečavanje prijevara i nepravilnosti

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

- 3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak**
- 3.2. Procijenjeni financijski učinak prijedloga na odobrena sredstva**
 - 3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na odobrena sredstva za poslovanje*
 - 3.2.2. Procijenjeni rezultati financirani odobrenim sredstvima za poslovanje*
 - 3.2.3. Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva*
 - 3.2.3.1. Procijenjene potrebe u pogledu ljudskih resursa*
 - 3.2.4. Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom*
 - 3.2.5. Doprinos trećih strana*
- 3.3. Procijenjeni učinak na prihode**

ZAKONODAVNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ „AGENCIJE”

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

Uredba (EU) Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2019/943, Direktive (EU) 2019/944, Direktive (EU) 2018/2001 i Uredbe (EU) 2019/942 radi poboljšanja modela tržišta električne energije u EU-u.

1.2. Predmetna područja politike

Područje politike: energetika

Aktivnost: europski zeleni plan

1.3. Prijedlog se odnosi na

X novo djelovanje

□ novo djelovanje nakon pilot-projekta/pripremnog djelovanja²⁹

X produženje postojećeg djelovanja

□ spajanje jednog ili više djelovanja u drugo/novo djelovanje

1.4. Ciljevi

1.4.1. Opći ciljevi

Vidjeti obrazloženje.

1.4.2. Posebni ciljevi

Sljedeći posebni ciljevi usmjereni su na one koji su obuhvaćeni odredbama za koje su potrebna dodatna sredstva za ACER i Glavnu upravu za energetiku.

Posebni cilj br. 1:

Poticanje dugoročnih tržišta. Definiranje novih čvorišta za trgovanje na dugoročnom tržištu.

Posebni cilj br. 2

Pospješivanje rješenja za fleksibilnost, posebno upravljanja potrošnjom

Posebni cilj br. 3:

²⁹

Kako je navedeno u članku 58. stavku 2. točkama (a) ili (b) Financijske uredbe.

Osiguravanje zaštite opskrbljivača od rizika i osiguravanje poštenih pravila u pogledu opskrbljivača zadnjeg izbora. Davanje kupcima prava na dijeljenje energije.

1.4.3. Očekivani rezultati i učinak

Navesti očekivane učinke prijedloga/inicijative na ciljane korisnike/skupine.

Dodatna sredstva omogućit će ACER-u i Glavnoj upravi za energetiku da obavljaju zadaće potrebne za ispunjavanje svojih ovlasti prema zakonodavstvu EU-a u skladu sa zahtjevima iz ovog Prijedloga.

1.4.4. Pokazatelji uspješnosti

Navesti pokazatelje za praćenje napretka i postignuća

Za praćenje napretka i postignuća inicijative vidjeti obrazloženje.

- (a) Djelotvornost i pravodobnost: pokazatelji bi trebali omogućiti praćenje uspješnosti redovitim pružanjem informacija o napretku i postignućima tijekom programskog razdoblja.
- (b) Učinkovitost: trebalo bi optimizirati postupke, izbjegavajući nepotrebne ili dvostruke zahtjeve za informacije, kako bi se omogućilo prikupljanje i obrada podataka.
- (c) Relevantnost pokazatelja i potreba za ograničavanjem povezanog administrativnog opterećenja.
- (d) Jasnoća: pokazatelji bi se trebali dostavljati u jasnom i razumljivom obliku, s popratnim metapodacima i u obliku kojim se olakšava pravilno tumačenje i smisljena komunikacija.

1.5. Osnova prijedloga/inicijative

1.5.1. Zahtjevi koje treba ispuniti u kratkoročnom ili dugoročnom razdoblju, uključujući detaljan vremenski plan provedbe inicijative

U sljedećoj procjeni, u mjeri u kojoj se odnosi na ACER, uzimaju se u obzir procjene potreba za resursima 2023. za usporedive zadaće kako ih je 2020./2021. utvrdio neovisni konzultant.

Posebni cilj br. 1: Definiranje novih čvorišta za trgovanje na dugoročnom tržištu (članak 9.):

Uvodi se nova odredba kojom se od ENTSO-E-a zahtijeva da ACER-u podnese prijedlog za uspostavu virtualnih čvorišta za dugoročno tržište. ACER je odobrava ili mijenja u roku od šest mjeseci. Nakon uspostave takvih virtualnih čvorišta može se očekivati da će ih ACER morati nastaviti pratiti. ACER će imati ulogu i u provedbi moguće neusklađenosti jedinstvene platforme za dodjelu sa zakonodavstvom EU-a.

ACER

Dizajn takvih čvorišta od ključne je važnosti za njihovu mogućnost privlačenja dugoročne likvidnosti i zamjene proizvoda za određene zone. Model „od zone do čvorišta” predstavlja

znatnu promjenu paradigme u usporedbi s postojećim dizajnom. Konkretno, bit će potrebno izvršiti sljedeće nove zadaće:

Osmišljavanje (uključujući detaljne studije) načina formiranja cijena čvorišta za trgovanje na dugoročnom tržištu (barem za središnju i nordijsku regiju za proračun kapaciteta, a potencijalno i druge) te odobravanje nove metodologije za tu temu

Osmišljavanje (uključujući detaljne studije) proizvoda za dugoročna prava prijenosa koji će se nuditi (zemljopisna pokrivenost i dizajn)

Moguće odluke o mogućnostima za ograničavanje rizika koje proizlaze iz novih zahtjeva nakon eskalacijskih postupaka nacionalnih regulatornih tijela

Aktivnosti praćenja povezane s novim dizajnom čvorišta (opseg dugoročnog prava prijenosa, likvidnost čvorišta, vrednovanje dugoročnog prava prijenosa itd.)

S obzirom na sve veću važnost dugoročnih tržišta procjenjuje se da će za rad povezan s virtualnim čvorištima i jedinstvenom platformom za dodjelu biti potreban najmanje jedan ekvivalent punog radnog vremena (EPRV).

ENER

S obzirom na to da će dugoročna tržišta povećati važnost i dopuniti, ali ne i zamijeniti tržišta električne energije tijekom kraćih razdoblja (dan unaprijed, unutarredno, uravnoteženo), procjenjuje se da će osiguravanje pravilne provedbe novih odredbi dovesti do novog radnog opterećenja za ENER u ukupnom iznosu od jednog ekvivalenta punog radnog vremena.

Posebni cilj br. 2: Pospješivanje rješenja za fleksibilnost, posebno upravljanja potrošnjom

Svake dvije godine regulatorno tijelo svake države članice procjenjuje i izrađuje izvješće o potrebi za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava na temelju podataka i analiza mrežnih operatora. ENTSO-E i tijelo EU-a za ODS-ove koordiniraju mrežne operatore u pogledu tih podataka i analiza. U tu svrhu ENTSO-E i tijelo EU-a za ODS-ove predlažu metodologiju. ACER je odobrava ili mijenja u roku od šest mjeseci. Regulatorna tijela podnose svoje nacionalne procjene ACER-u. ACER zatim izdaje izvješće u roku od 12 mjeseci.

Države članice utvrđuju nacionalni cilj za upravljanje potrošnjom i uključuju ga u svoje nacionalne energetske i klimatske planove. Države članice koje primjenjuju mehanizam za razvoj kapaciteta uzimaju u obzir upravljanje potrošnjom pri osmišljavanju mehanizma za razvoj kapaciteta. Drugim odredbama propisuje se kad se financijska potpora može dodijeliti programima potpore fleksibilnosti i načelima osmišljavanja takvih programa.

U vezi s tim posebnim ciljem uvode se i nove odredbe koje se odnose na „proizvode za smanjenje vršne potrošnje” i na upotrebu podataka iz mjernih uređaja.

ACER

Može se očekivati da će radno opterećenje ACER-a za odobravanje ili izmjenu metodologije povezane s podacima i analizom potreba za fleksibilnošću biti slično radnom opterećenju za odobravanje izmjene nacrtu metodologije ENTSO-E-a za europsku procjenu adekvatnosti resursa, odnosno da će iznositi 0,75 ekvivalenata punog radnog vremena. Može se očekivati da će radno opterećenje ACER-a za pripremu izvješća o fleksibilnosti svake dvije godine biti slično onom za dvogodišnje izvješće o najboljoj praksi u pogledu metodologija tarifa za prijenos i distribuciju u skladu s člankom 18. stavkom 9. Uredbe (EU) 2019/943, odnosno da će iznositi 0,5 ekvivalenata punog radnog vremena. Može se očekivati dodatno radno opterećenje zbog učinka koji će olakšavanje primjene rješenja za fleksibilnost imati na procjenu adekvatnosti resursa: radno opterećenje ACER-a povezano s europskom procjenom adekvatnosti resursa vjerojatno će se povećati. Nadalje, ako ENTSO-E ili tijela EU-a za ODS-ove ne budu ispunjavali svoje obveze u skladu s pravom EU-a, ACER će možda morati zatražiti informacije putem odluke u skladu s člankom 3. stavkom 2. ili će ACER i nacionalni regulatori možda morati poduzeti mjere u skladu s člankom 4. stavcima od 6. do 8. Uredbe (EU) 2019/942. Stoga se procjenjuje da su za provedbu posebnog cilja br. 2 potrebna ukupno dva ekvivalenta punog radnog vremena.

ENER

Posebni cilj br. 2 učinit će Komisijinu procjenu mehanizama za razvoj kapaciteta složenijom (kao i potreban prethodni plan provedbe i postupak državnih potpora). Nadalje, države članice izvijestit će o nacionalnim ciljevima za upravljanje potrošnjom u okviru postupka razvijanja nacionalnih energetske i klimatskih planova te će Komisija morati obraditi te informacije. Stoga se procjenjuje da će to stvoriti novo radno opterećenje za ENER koje će ukupno iznositi jedan ekvivalent punog radnog vremena.

Posebni cilj br. 3: Osiguravanje zaštite opskrbljivača od rizika i osiguravanje poštenih pravila u pogledu opskrbljivača zadnjeg izbora. Davanje kupcima prava na dijeljenje energije.

ACER

Nije primjenjivo.

ENER

Posebni cilj br. 3 uključuje nova pravila u Direktivi o električnoj energiji čije pravilno prenošenje i provedbu u državama članicama treba pratiti Komisija. Nadalje, s obzirom na to da se izravno odnosi na kupce, može dovesti do znatnog broja pritužbi, dopisa itd. Stoga se procjenjuje da će to stvoriti novo radno opterećenje za ENER koje će ukupno iznositi jedan ekvivalent punog radnog vremena.

Opći troškovi

ACER

Prethodno opisani dodatni ekvivalenti punog radnog vremena ne uključuju opće troškove. Jedan dodatni ekvivalent punog radnog vremena, po mogućnosti osoblje razreda AST koje zamjenjuje privremeno osoblje zaposleno u Odjelu za korporativne usluge. ENER

Nije primjenjivo.

- 1.5.2. *Dodana vrijednost sudjelovanja Unije (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ove točke „dodana vrijednost sudjelovanja Unije” vrijednost je koja proizlazi iz intervencije Unije i predstavlja dodatnu vrijednost u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.*

Vidjeti obrazloženje.

- 1.5.3. *Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava*

Iskustvo s prethodnim zakonodavnim prijedlozima pokazalo je da se može lako dogoditi da se potrebe ACER-a za osobljem podcijene. Kako bi se izbjeglo ponavljanje problema koji su se pojavili s trećim paketom mjera za unutarnje tržište iz 2009., u kojem je podcjenjivanje potreba za osobljem dovelo do strukturnog nedostatka osoblja (sveobuhvatno riješeno tek od donošenja proračuna EU-a za 2022.), potrebe za osobljem za ovaj se Prijedlog procjenjuju za nekoliko godina unaprijed.

- 1.5.4. *Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima*

Ova je inicijativa uključena u program rada Komisije za 2023. kao dio europskog zelenog plana.

- 1.5.5. *Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele*

Ekvivalenti punog radnog vremena potrebni su za dodatne zadaće, pri čemu se postojeće zadaće neće smanjivati u doglednoj budućnosti.

1.6. Trajanje i financijski učinak prijedloga/inicijative

ograničeno trajanje

prijedlog/inicijativa na snazi od [DD/MM]GGGG do [DD/MM]GGGG

financijski učinak od GGGG do GGGG

neograničeno trajanje

provedba s početnim razdobljem od GGGG do GGGG

nakon čega slijedi redovna provedba.

1.7. Planirani načini izvršenja proračuna³⁰

Izravno upravljanje koje provodi Komisija putem

izvršnih agencija

Podijeljeno upravljanje s državama članicama

Neizravno upravljanje povjeravanjem zadaća izvršenja proračuna:

međunarodnim organizacijama i njihovim agencijama (navesti)

EIB-u i Europskom investicijskom fondu

tijelima iz članaka 70. i 71.

tijelima javnog prava

tijelima uređenima privatnim pravom koja pružaju javne usluge, u mjeri u kojoj su im dana odgovarajuća financijska jamstva

tijelima uređenima privatnim pravom države članice kojima je povjerena provedba javno-privatnog partnerstva i kojima su dana odgovarajuća financijska jamstva

tijelima ili osobama kojima je povjerena provedba određenih djelovanja u području ZVSP-a u skladu s glavom V. UEU-a i koje su navedene u odgovarajućem temeljnom aktu.

Primjedbe

³⁰ Informacije o načinima izvršenja proračuna i upućivanja na Financijsku uredbu dostupni su na internetskim stranicama BUDGpedia: <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

Navesti učestalost i uvjete.

U skladu sa svojom financijskom uredbom ACER u kontekstu svojeg programskog dokumenta mora dostaviti godišnji program rada koji uključuje pojedinosti o financijskim i ljudskim resursima za svaku od provedenih aktivnosti.

ACER mjesečno izvješćuje GU ENER o izvršenju proračuna, uključujući obveze i plaćanja po proračunskim naslovima, te o stopama slobodnih radnih mjesta prema vrsti osoblja.

Osim toga, GU ENER izravno je zastupljen u upravljačkim tijelima ACER-a. Putem svojih predstavnika u Upravnom odboru GU ENER bit će obaviješten o korištenju proračuna i planu radnih mjesta na svakom sastanku tijekom godine.

Naposljetku, također u skladu s financijskim pravilima, ACER je dužan godišnje izvijestiti o aktivnostima i upotrebi resursa, što čini putem Upravnog odbora i svojeg godišnjeg izvješća o radu.

Zadaće koje izravno provodi GU ENER slijedit će godišnji ciklus planiranja i praćenja kako se provodi u Komisiji i izvršnim agencijama, uključujući izvješćivanje o rezultatima u okviru godišnjeg izvješća o radu GU-a ENER.

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. *Obrazloženje načina upravljanja, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole*

Neovisno o tome što će ACER morati steći novo stručno znanje, nove zadaće u okviru ovog Prijedloga najisplativije je dodijeliti nekoj postojećoj agenciji koja već radi na sličnim zadaćama.

GU ENER utvrdio je strategiju kontrole za upravljanje odnosima s ACER-om, koja je dio Komisijina okvira unutarnje kontrole za 2017. ACER je u prosincu 2018. revidirao i donio vlastiti okvir unutarnje kontrole.

2.2.2. *Informacije o utvrđenim rizicima i uspostavljenim sustavima unutarnje kontrole za ublažavanje rizika*

Glavni su rizik pogrešne procjene u pogledu radnog opterećenja nastalog ovim Prijedlogom s obzirom na to da se njime uvode nove zadaće. Taj je rizik potrebno prihvatiti jer je, ako se potrebe za dodatnim resursima ne uključe u početni prijedlog, vrlo teško kasnije ispraviti tu situaciju, kao što je pokazalo iskustvo.

Taj je rizik ublažen time što Prijedlog uključuje nekoliko novih zadata. Naime, dok bi se radno opterećenje za obavljanje nekih budućih zadata moglo podcijeniti, za druge bi ga se moglo precijeniti, čime se ostavlja prostor za preraspodjelu.

2.2.3. *Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)*

Ne očekuje se da će dodjela dodatnih zadata u okviru postojećeg mandata ACER-a dovesti do posebnih dodatnih kontrola u ACER-u, što znači da se omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja neće promijeniti.

Slično tome, zadatke dodijeljene GU-u ENER neće značiti dodatne kontrole ni promjenu omjera troškova kontrole.

2.3. Mjere za sprečavanje prijevара i nepravilnosti

Navesti postojeće ili predviđene mjere za sprečavanje i zaštitu, npr. iz strategije za borbu protiv prijevара.

ACER primjenjuje načela decentraliziranih agencija EU-a u borbi protiv prijevара, u skladu s pristupom Komisije.

ACER je u ožujku 2019. donio novu strategiju za borbu protiv prijevара kojom se stavlja izvan snage Odluka 13/2014 Upravnog odbora ACER-a. Nova strategija obuhvaća trogodišnje razdoblje i temelji se na sljedećim elementima: godišnjoj procjeni rizika, sprečavanju sukoba interesa i upravljanju njima, unutarnjim pravilima o zviždačima, politici i postupku za upravljanje osjetljivim funkcijama te mjerama povezanim s etikom i integritetom.

GU ENER donio je revidiranu strategiju za borbu protiv prijevара (AFS) 2020. Strategija GU-a ENER temelji se na Komisijinoj strategiji za borbu protiv prijevара i posebnoj unutarnjoj procjeni rizika kako bi se utvrdila područja koja su najizloženija prijevarama, već uspostavljene kontrole i mjere potrebne za poboljšanje kapaciteta GU-a ENER za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prijevара.

Uredbom o ACER-u i ugovornim odredbama koje se primjenjuju na javnu nabavu osigurava se da službe Komisije, uključujući OLAF, mogu provoditi revizije i provjere na licu mjesta na temelju standardnih odredbi koje je preporučio OLAF.

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak

Postojeće proračunske linije

Prema redoslijedu naslova višegodišnjeg financijskog okvira i proračunskih linija.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija	Vrsta rashoda	Doprinos			
	Broj	dif./nedif. 31	zemalja EFTA-e ³²	zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata ³³	ostalih trećih zemalja	drugi namjenski prihodi
02	02 10 06 i proračunska linija projekta ITER	dif./nedif.	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE

Zatražene nove proračunske linije

Prema redoslijedu naslova višegodišnjeg financijskog okvira i proračunskih linija.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija	Vrsta rashoda	Doprinos			
	Broj	dif./nedif.	zemalja EFTA-e	zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata	ostalih trećih zemalja	drugi namjenski prihodi
	[XX YY YY YY]		DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE

³¹ Dif. = diferencirana odobrena sredstva; nedif. = nediferencirana odobrena sredstva.

³² EFTA: Europsko udruženje slobodne trgovine.

³³ Zemlje kandidatkinje i, ako je primjenjivo, potencijalni kandidati sa zapadnog Balkana.

3.2. Procijenjeni učinak na rashode

3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na rashode

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	01	Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija
---	----	---

ACER			Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			UKUPNO
Naslov 1.:	Obveze	(1)	0,684	0,684	0,684	0,684				2,736
	Plaćanja	(2)	0,684	0,684	0,684	0,684				2,736
Naslov 2.:	Obveze	(1a)								
	Plaćanja	(2a)								
Naslov 3.:	Obveze	(3a)								
	Plaćanja	(3b)								
UKUPNA odobrena sredstva za ACER	Obveze	=1+1a +3a	0,684	0,684	0,684	0,684				2,736
	Plaćanja	=2+2a +3b	0,684	0,684	0,684	0,684				2,736

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	7	„Administrativni rashodi”
---	----------	---------------------------

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

		Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			UKUPNO
GU: ENER									
○ Ljudski resursi		0,513	0,513	0,513	0,513				2,052
○ Ostali administrativni rashodi									
UKUPNO GU ENER	Odobrena sredstva	0,513	0,513	0,513	0,513				2,052

UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 7.³⁴ višegodišnjeg financijskog okvira	(ukupne obveze = ukupna plaćanja)	0,513	0,513	0,513	0,513				2,052
--	--------------------------------------	-------	-------	-------	-------	--	--	--	--------------

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

		Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			UKUPNO
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 1.–7. višegodišnjeg financijskog okvira	Preuzete obveze	1,197	1,197	1,197	1,197				4,788
	Plaćanja	1,197	1,197	1,197	1,197				4,788

³⁴ *Potrebna odobrena sredstva za ljudske resurse i ostale administrativne rashode pokrit će se odobrenim sredstvima glavne uprave koja su već dodijeljena za upravljanje djelovanjem i/ili su preraspodijeljena unutar glavne uprave te, prema potrebi, dodatnim sredstvima koja se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.*

3.2.2. Procijenjeni utjecaj na odobrena sredstva [tijela]

Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna odobrena sredstva za poslovanje.

Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća odobrena sredstva za poslovanje:

Iznosi u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Navesti ciljeve i rezultate			Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)										UKUPNO		
	REZULTATI																		
	↓	Vrsta 35	Prosječni i trošak	Ne	Trošak	Ne	Trošak	Ne	Trošak	Ne	Trošak	Ne	Trošak	Ne	Trošak	Ne	Trošak	Ukupni broj	Ukupni trošak
POSEBNI CILJ br. 1 ³⁶ ...																			
— Rezultat																			
— Rezultat																			
— Rezultat																			
Međuzbroj za posebni cilj br. 1																			
POSEBNI CILJ br. 2...																			
— Rezultat																			
Međuzbroj za posebni cilj br. 2																			
UKUPNI TROŠAK																			

Ako je primjenjivo, iznosi odražavaju zbroj doprinosa Unije agenciji i ostalih prihoda agencije (doprinosi i naknade).

³⁵ Rezultati se odnose na proizvode i usluge koji se isporučuju (npr.: broj financiranih studentskih razmjena, kilometri izgrađenih prometnica itd.).

³⁶ Kako je opisan u točki 1.4.2. „Posebni ciljevi...”.

3.2.3. Procijenjeni učinak na ljudske resurse ACER-a

3.2.3.1. Sažetak

Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna administrativna odobrena sredstva.

Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća administrativna odobrena sredstva:

u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta); ako je primjenjivo, iznosi odražavaju zbroj doprinosa Unije agenciji i ostalih prihoda agencije (doprinosi i naknade).

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
--	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	---------------

Privremeno osoblje (razredi AD)	0,513	0,513	0,513	0,513	2,052
Privremeno osoblje (razredi AST)	0,171	0,171	0,171	0,171	0,684
Privremeno osoblje (razredi AST/SC)					
Ugovorno osoblje					
Upućeni nacionalni stručnjaci					

UKUPNO	0,684	0,684	0,684	0,684	2,736
---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Potrebe u pogledu osoblja (EPRV):

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
--	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	---------------

Privremeno osoblje (razredi AD)	3	3	3	3	3
Privremeno osoblje (razredi AST)	1	1	1	1	1
Privremeno osoblje (razredi AST/SC)					
Ugovorno osoblje					
Upućeni nacionalni stručnjaci					

UKUPNO	4	4	4	4	4
---------------	----------	----------	----------	----------	----------

Planirani datum zapošljavanja za ekvivalent punog radnog vremena jest 1. siječnja 2024.

3.2.3.2. Procijenjene potrebe za ljudskim resursima za matičnu glavnu upravu

Za prijedlog/inicijativu nisu potrebni ljudski resursi.

Za prijedlog/inicijativu potrebni su sljedeći ljudski resursi:

Procjenu navesti u cijelom iznosu (ili najviše do jednog decimalnog mjesta)

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)		
• Radna mjesta prema planu radnih mjesta (dužnosnici i privremeno osoblje)							
20 01 02 01 i 20 01 02 02 (sjedište i predstavništva Komisije)	3	3	3	3			
20 01 02 03 (delegacije)							
01 01 01 01 (neizravno istraživanje)							
10 01 05 01 (izravno istraživanje)							
○ Vanjsko osoblje (u ekvivalentu punog radnog vremena: EPRV)³⁷							
20 02 01 (UO, UNS, UsO iz „globalne omotnice”)							
20 02 03 (UO, LO, UNS, UsO i MSD u delegacijama)							
Proračunske linije (navesti) ³⁸	— u sjedištima ³⁹						
	— u delegacijama						
01 01 01 02 (UO, UNS, UsO – neizravno istraživanje)							
10 01 05 02 (UO, UNS, UsO – izravno istraživanje)							
Druge proračunske linije (navesti)							
UKUPNO	3	3	3	3			

³⁷ UO = ugovorno osoblje; LO = lokalno osoblje; UNS = upućeni nacionalni stručnjaci; UsO = ustupljeno osoblje; MSD = mladi stručnjaci u delegacijama.

³⁸ U okviru gornje granice za vanjsko osoblje iz odobrenih sredstava za poslovanje (prijašnje linije „BA”).

³⁹ Uglavnom za fondove kohezijske politike EU-a, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo i akvakulturu (EFPR).

Potrebe za ljudskim resursima pokrit će se osobljem glavne uprave kojemu je već povjereno upravljanje djelovanjem i/ili koje je preraspoređeno unutar glavne uprave te, prema potrebi, resursima koji se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.

Opis zadaća:

Dužnosnici i privremeno osoblje	<p>Potrebna su tri dodatna ekvivalenta punog radnog vremena (razred AD) za sljedeće dodatne zadaće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • radi osiguravanja pravilne provedbe novih odredbi; • nadalje, države članice izvijestit će o nacionalnim ciljevima za upravljanje potrošnjom u okviru nacionalnog energetskeg i klimatskog plana. Komisija će te informacije morati obraditi; • radi praćenja pravilnog prenošenja i provedbe novih pravila iz Direktive o električnoj energiji u državama članicama. Nadalje, s obzirom na to da se izravno odnosi na kupce, može dovesti do znatnog broja pritužbi, dopisa itd.
Vanjsko osoblje	Nije primjenjivo

3.2.4. Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom

- Prijedlog/inicijativa u skladu je s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom.
- Prijedlog/inicijativa iziskuje reprogramiranje relevantnog naslova višegodišnjeg financijskog okvira.

Inicijativa je pokrenuta zbog trenutačne energetske krize i stoga nije uzeta u obzir pri izračunu iznosa za naslove VFO-a. Budući da je ta konkretna inicijativa nova, bit će potrebno reprogramirati liniju doprinosa ACER-u i liniju kojom će se poduprijeti dodatni rad u okviru GU-a ENER. Proračunski učinak na ACER kako je opisan u ovom zakonodavnom financijskom izvještaju nadoknadit će se kompenzacijskim smanjenjem programirane potrošnje u proračunskoj liniji projekta ITER.

- Za prijedlog/inicijativu potrebna je primjena instrumenta fleksibilnosti ili revizija višegodišnjeg financijskog okvira⁴⁰.

Objasniti što je potrebno te navesti predmetne naslove i proračunske linije te odgovarajuće iznose.

3.2.5. Doprinos trećih strana

Prijedlogom/inicijativom ne predviđa se sudjelovanje trećih strana u sufinanciranju.

Prijedlogom/inicijativom predviđa se sufinanciranje prema sljedećoj procjeni:

u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

	Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			Ukupno
Navesti tijelo koje sudjeluje u financiranju								
UKUPNO sufinancirana odobrena sredstva								

⁴⁰ Vidjeti članke 12. i 13. Uredbe Vijeća (EU, Euratom) br. 2093/2020 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027.

3.3. Procijenjeni učinak na prihode

Prijedlog/inicijativa nema financijski učinak na prihode.

Prijedlog/inicijativa ima sljedeći financijski učinak:

na vlastita sredstva

na ostale prihode

navesti jesu li prihodi namijenjeni proračunskim linijama rashoda

u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Proračunska linija prihoda:	Odobrena sredstva dostupna za tekuću financijsku godinu	Učinak prijedloga/inicijative ⁴¹					Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)		
		Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3				
Članak									

Za razne namjenske prihode navesti odgovarajuće proračunske linije rashoda.

Navesti metodu izračuna učinka na prihode.

⁴¹ Kad je riječ o tradicionalnim vlastitim sredstvima (carine, pristojbe na šećer) navedeni iznosi moraju biti neto iznosi, to jest bruto iznosi nakon odbitka od 20 % na ime troškova naplate.

EUROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 14.3.2023.
COM(2023) 147 final

2023/0076 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o izmjeni uredbi (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 radi poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije

(Tekst značajan za EGP)

{SWD(2023) 58 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

1.1. Kontekst politike

Cijene energije znatno su se povećale tijekom 2021. i 2022. To je posljedica smanjenja opskrbe plinom, posebno nakon početka ruskog rata protiv Ukrajine, upotrebe energije kao oružja, kao i domaćih manjkova hidroenergije i nuklearne energije. Rast cijena posljedica je i povećane potražnje za energijom, s obzirom na to da se svjetsko gospodarstvo počelo oporavljati nakon pandemije bolesti COVID-19. Taj rast cijena brzo su osjetili kućanstva, industrija i poduzeća diljem EU-a, a vlade su odmah poduzele mjere za njihovo ublažavanje. Na europskoj razini EU je brzo osigurao paket mjera za cijene energije¹ koji je uključivao mjere za rješavanje problema visokih cijena, posebno za najugroženije potrošače (uključujući potporu dohotku, porezne olakšice, mjere za uštedu i skladištenje plina), kao i plan REPowerEU² s dodatnim mjerama i financiranjem za povećanje energetske učinkovitosti i poticanje korištenja obnovljive energije kako bi se smanjila ovisnost o ruskim fosilnim gorivima. Nakon toga uslijedilo je stvaranje privremenog sustava državnih potpora³ kako bi se određenim mjerama omogućilo ublažavanje učinka visokih cijena, otpornog sustava skladištenja plina⁴, učinkovitih mjera za smanjenje potražnje za plinom⁵ i električnom energijom⁶, bržeg postupka izdavanja dozvola za energiju iz obnovljivih izvora i mreže⁷ te sustavâ ograničavanja cijena kako bi se izbjegla neočekivana dobit na tržištima plina i električne energije⁸.

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Paket mjera za djelovanje i potporu za suočavanje s rastom cijena energije, COM(2021) 660 final.

² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija – Plan REPowerEU, COM(2022) 230.

³ Komunikacija Komisije – Privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama za potporu gospodarstvu nakon ruske agresije na Ukrajinu, C 131 I/01, C/2022/1890.

⁴ Uredba (EU) 2022/1032 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) 2017/1938 i (EZ) br. 715/2009 u pogledu skladištenja plina, SL L 173, 10.6.2022., str. 17.

⁵ Uredba (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom, SL L 206, 8.8.2022., str. 1.

⁶ Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, SL L 261, 7.10.2022., str. 1.

⁷ Uredba Vijeća (EU) 2022/2577 od 22. prosinca 2022. o utvrđivanju okvira za ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, SL L 335, 29.12.2022., str. 36.

⁸ Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije, SL L 261, 7.10.2022., str. 1.

Te kratkoročne mjere pomogle su državama članicama da se nose s neposrednim posljedicama energetske krize. Međutim, kriza je pokazala i koliko su potrošači i industrije izloženi porastu cijena energije te ukazala na naš nedostatak otpornosti u tom pogledu. Poduzeća i građani smatrali su da je učinak proizvodnje koja se temelji na fosilnim gorivima na određivanje cijena električne energije pretjeran, dok se sposobnost država članica da ublaže kratkoročne cijene dugoročnim ugovorima činila nedostatnom. Zbog toga je predsjednica Europske komisije u govoru o stanju Unije 2022.⁹ istaknula potrebu za temeljitom reformom modela tržišta električne energije.

Iako unutarne energetske tržište EU-a u cijeloj Europi bilježi goleme dobitke i rast, nedavna energetska kriza ukazala je na to da kratkoročni fokus modela energetske tržišta može odvratiti pozornost od širih, dugoročnijih ciljeva. Odražavanje kratkoročnih cijena na račune potrošača dovelo je do cjenovnih šokova u kojima su se računi za energiju mnogih potrošača utrostručili ili učtverostručili, čak i kad su se troškovi energije vjetra i solarne energije smanjivali; iznenadna izloženost nestabilnim i visokim cijenama dovela je do stečaja nekih opskrbljivača; mnoga industrijska poduzeća u energetske intenzivnim sektorima morala su se zatvoriti. Stoga prijedlog uključuje niz mjera usmjerenih na stvaranje zaštitnog sloja između kratkoročnih tržišta i računa za električnu energiju koje plaćaju potrošači, posebno poticanjem dugoročnijeg ugovaranja, kako bi se poboljšalo funkcioniranje kratkoročnih tržišta radi bolje integracije obnovljivih izvora energije i jačanja uloge fleksibilnosti te osnaživanja i zaštite potrošača.

Nedavna nestabilnost cijena isto je tako ukazala na nedostatak fleksibilnosti u elektroenergetskoj mreži, uz cijene koje se prečesto određuju na temelju proizvodnje energije iz plina te opći nedostatak fleksibilne ponude s niskom razinom emisija ugljika, upravljanja potrošnjom i skladištenja energije. Budući da više energije vjetra i sunca ulazi u sustav, bit će potrebne fleksibilne niskougljične tehnologije kako bi se međusobno uskladile promjenjiva ponuda i promjenjiva potražnja. Usporedno s ovim prijedlogom Komisija daje preporuke za unapređenje inovacija, tehnologija i kapaciteta u području skladištenja.

U širem smislu, osjetljivost cijene električne energije na cijene fosilnih goriva ukazala je na potrebu za ubrzanjem uvođenja obnovljivih izvora energije zajedno s fleksibilnošću elektroenergetskog sustava da nadomjesti fosilna goriva. Planom REPowerEU pruža se takav poticaj energiji iz obnovljivih izvora, a time i gospodarskom rastu i otvaranju kvalitetnih

⁹ SPEECH/22/5493.

radnih mjesta. Plan se temelji na nastojanjima da se u sklopu europskog zelenog plana inovacijama i prelaskom na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija poboljša europska konkurentnost te je usko usklađen s Komisijinim industrijskim planom u okviru zelenog plana. Kako bi se olakšala ulaganja potrebna u svjetlu nedavne nestabilnosti cijena, nekoordiniranih regulatornih intervencija te mrežnih i regulatornih prepreka za ulazak, potrebna je temeljna reforma. Naposljetku, u izvješću o konačnom ishodu Konferencije o budućnosti Europe građani i građanke zatražili su od institucija EU-a da poduzmu mjere za „povećanje europske energetske sigurnosti i postizanje energetske neovisnosti EU-a” te za „smanjivanje ovisnosti EU-a o stranim akterima u gospodarski strateškim sektorima”, uključujući energetiku¹⁰.

1.2. Ciljevi prijedloga

Prijedlogom se rješavaju pitanja potrošača, industrije i ulagača povezana s izloženosti nestabilnim kratkoročnim cijenama, koja je uzrokovana visokim cijenama fosilnih goriva. Optimizirat će se model tržišta električne energije dopunjavanjem kratkoročnih tržišta davanjem veće uloge dugoročnim instrumentima, čime će se potrošačima omogućiti da imaju koristi od ugovora s fiksnom cijenom i olakšati ulaganja u čiste tehnologije. Naposljetku, to znači da će biti potrebno manje proizvodnje iz fosilnih goriva, što će dovesti do nižih cijena za potrošače tijekom budućih kriza povezanih s fosilnim gorivima zbog niskih operativnih troškova energije iz obnovljivih izvora i niskougljične energije.

U prijedlogu se navode mjere za zaštitu potrošača od takve nestabilnosti, a potrošače se osnažuje većim izborom ugovora i izravnijim pristupom obnovljivoj i niskougljičnoj energiji. Kako bi se poboljšali uvjeti za ulaganja za poduzeća, posebno ona koja se bave dekarbonizacijom, u prijedlogu se navode mjere za suzbijanje izloženosti kratkoročnim porastima cijena ugovorima o kupnji energije i strožim bonitetnim obvezama za opskrbljivače energije. U njemu se predlažu i mjere za poboljšanje načina na koji se promjenjiva energija iz obnovljivih izvora i energija s niskim emisijama ugljika integriraju u kratkoročno tržište. To uključuje mjere za poticanje upotrebe upravljanja potrošnjom i skladištenja, uz ostala nefosilna rješenja za fleksibilnost. Prijedlogom se ujedno poboljšava i pojašnjava pristup dugoročnijim ugovorima za nositelje projekata (za nositelje kojima potporu daje država, kao što su ugovori za razlike, i za privatne nositelje, kao što su ugovori o kupnji energije) kako bi se osigurali sigurni i stabilni prihodi za nositelje projekata obnovljive i niskougljične energije

¹⁰ [Izvješće o konačnom ishodu Konferencije o budućnosti Europe](#) – prijedlozi 3. i 17.

te smanjili rizici i kapitalni troškovi, a istodobno izbjegla neočekivana dobit u razdobljima visokih cijena.

Iako je trenutni model tržišta desetljećima omogućavao učinkovito i sve integriranije tržište, energetska kriza ukazala je na niz nedostataka koji se odnose na: i. nedovoljne alate za zaštitu potrošača, uključujući poduzeća, od visokih kratkoročnih cijena; ii. pretjeran utjecaj cijena fosilnih goriva na cijene električne energije i nemogućnost boljeg odražavanja jeftinih obnovljivih izvora energije i niskouglične energije na račune za električnu energiju; iii. učinak ekstremne nestabilnosti cijena i regulatornih intervencija na ulaganja; iv. nedovoljna nefosilna rješenja za fleksibilnost (kao što su skladištenje ili upravljanje potrošnjom) kojima bi se mogla smanjiti ovisnost o proizvodnji na plin; v. ograničen izbor vrsta ugovora s opskrbljivačem; vi. poteškoće u pogledu izravnog pristupa obnovljivoj energiji dijeljenjem energije; i vii. potrebu za pouzdanim praćenjem energetskeg tržišta kako bi se tržište bolje zaštitilo od zloupotrebe.

Kako bi se potrošače zaštitilo od nestabilnih cijena, prijedlogom će se osigurati pravo na ugovore s fiksnim cijenama, kao i na ugovore s dinamičnim cijenama, pravo na više ugovora te na bolje i jasnije informacije o ugovorima. Potrošačima će se ponuditi različiti ugovori koji najbolje odgovaraju njihovim okolnostima. Na taj način potrošači, uključujući mala poduzeća, mogu zadržati sigurne, dugoročne cijene kako bi ublažili učinak iznenadnih cjenovnih šokova i/ili mogu odlučiti sklopiti ugovore s dinamičnim određivanjem cijena s opskrbljivačima ako žele iskoristiti promjenjivost cijena za upotrebu električne energije kad je ona jeftinija (npr. u svrhe punjenja električnih automobila ili korištenja dizalica topline). Takva kombinacija dinamičnih i fiksnih cijena omogućuje zadržavanje tržišnih poticaja za potrošače kako bi prilagođavali vlastitu potražnju za električnom energijom, a istodobno pruža veću sigurnost i onima koji žele ulagati u obnovljive izvore energije (primjerice krovne solarne ploče) i stabilnost troškova. Osim postojećeg okvira za zaštitu energetski siromašnih i ugroženih potrošača, prijedlogom će se kućanstvima i potrošačima iz malih i srednjih poduzeća omogućiti pristup reguliranim maloprodajnim cijenama u slučaju krize te će se stabilizirati industrija opskrbe tako što će se od opskrbljivača zahtijevati da ulože više truda u zaštitu od visokih porasta cijena većom uporabom terminskih ugovora s proizvođačima (čime se ograničavaju buduće cijene) i zahtijevanjem od država članica da uspostave sustav opskrbljivača zadnjeg izbora. S pomoću prijedloga osnažit će se položaj potrošača stvaranjem prava na izravnu razmjenu energije iz obnovljivih izvora, bez potrebe za stvaranjem energetskeg zajednica. Većom razmjenom energije (npr. dijeljenjem viška solarne energije na

krovu sa susjedom) može se poboljšati upotreba jeftine energije iz obnovljivih izvora i omogućiti veći pristup izravnoj upotrebi energije iz obnovljivih izvora za potrošače koji inače ne bi imali takav pristup.

Kako bi se povećala stabilnost i predvidljivost troškova energije, čime se pridonosi konkurentnosti gospodarstva EU-a suočenog s pretjerano nestabilnim cijenama, u sklopu prijedloga nastoji se pružiti poboljšani pristup tržištu stabilnijim dugoročnijim ugovorima i tržištima. Ugovori o kupnji energije – dugoročni privatni ugovori između proizvođača (obično iz obnovljivih izvora ili s niskim emisijama ugljika) i potrošača – mogu zaštititi od nestabilnosti cijena, ali trenutačno su uglavnom dostupni samo velikim potrošačima energije u vrlo malom broju država članica. Prepreka rastu tog tržišta kreditni je rizik da potrošač neće uvijek moći kupiti električnu energiju tijekom cijelog razdoblja. Kako bi se to riješilo, države članice trebale bi osigurati da instrumenti za smanjenje financijskih rizika povezanih s neispunjavanjem obveza plaćanja otkupljivača u okviru ugovora o kupnji energije, uključujući sustave jamstava po tržišnim cijenama, budu dostupni poduzećima koja se suočavaju s preprekama za ulazak na tržište ugovora o kupnji energije i koja nisu u financijskim poteškoćama. Kako bi se dodatno potaknuo rast tržišta za takve ugovore, nositeljima projekata u okviru obnovljive i niskougljične energije koji sudjeluju u natječaju za javnu potporu trebalo bi dopustiti da dio proizvodnje rezerviraju za prodaju putem ugovora o kupnji električne energije. Osim toga, države članice trebale bi u nekim od tih natječaja nastojati primjenjivati kriterije za ocjenjivanje kako bi potaknule pristup tržištu ugovora o kupnji električne energije za kupce koji se suočavaju s preprekama ulasku na tržište. Naposljetku, obveza opskrbljivača da se na odgovarajući način zaštite od rizika može potaknuti i potražnju za ugovorima o kupnji energije (koji su način ograničavanja budućih cijena).

Nekim oblicima javne potpore vlada proizvođaču energije jamči minimalnu cijenu, ali na način da se proizvođaču ipak omogućuje da zaradi punu tržišnu cijenu čak i ako je ta tržišna cijena vrlo visoka. S obzirom na nedavne visoke cijene, za velik dio (jeftine) javno podržane energije određene su te visoke tržišne cijene. Kako bi se to zaustavilo i kako bi se na taj način stabilizirale cijene, investicijska potpora trebala bi biti strukturirana kao „dvosmjerna” (dvosmjerni ugovor za razlike), čime se određuje minimalna, ali i maksimalna cijena, tako da se svi prihodi iznad gornje granice isplate. Prijedlog će se primjenjivati na nova ulaganja za proizvodnju električne energije, što uključuje ulaganja u nova postrojenja za proizvodnju električne energije, ulaganja s ciljem obnove kapaciteta postojećih postrojenja za proizvodnju električne energije, ulaganja s ciljem proširivanja postojećih postrojenja za proizvodnju

električne energije ili produljivanja njihova vijeka. Nadalje, prijedlogom će se zahtijevati da se novac od isplate zatim usmjeri na potporu svim potrošačima električne energije razmjerno njihovoj potrošnji kako bi se ublažio učinak visokih cijena.

Dodatni način zaštite od nestabilnih cijena jest korištenje dugoročnih ugovora koji ograničavaju buduće cijene („terminski ugovori”). Tržište s takvim cijenama pokazuje slabu likvidnost u mnogim državama članicama, ali bi se ona mogla povećati u cijelom EU-u kako bi se više opskrbljivača ili potrošača moglo zaštititi od pretjerano nestabilnih cijena tijekom duljih razdoblja. Prijedlogom će se stvoriti i regionalne referentne cijene putem čvorišta kako bi se povećala transparentnost cijena i kako bi se operatore sustava obvezalo da dopuste prava prijenosa dulja od godine dana u cilju da, ako postoji terminski ugovor između stranaka u različitim regijama ili preko granica, ti operatori mogu osigurati prijenos električne energije.

Naposljetku, kako bi se osiguralo konkurentno tržišno natjecanje i transparentne cijene, poboljšat će se sposobnost regulatora da prate cjelovitost i transparentnost energetskeg tržišta.

Treći je cilj **potaknuti ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora** kako bi se osiguralo da se uvođenje utrostruči u skladu s ciljevima europskog zelenog plana. To će se djelomično postići poboljšanjem tržišta dugoročnih ugovora. Ugovorima o kupnji energije i ugovorima za razlike ne samo da se potrošačima osiguravaju stabilne cijene već se i opskrbljivačima energije iz obnovljivih izvora osiguravaju pouzdani prihodi. Time se smanjuje njihov financijski rizik, kao i u znatnoj mjeri njihov trošak kapitala. Time se stvara pozitivan krug u kojem se stabilnim prihodima smanjuju troškovi i potiče potražnja za obnovljivom energijom.

Obnovljiva energija usto je i bolje ulaganje kad tehnička ograničenja u sustavu ne ograničavaju njezinu sposobnost proizvodnje energije. Što je sustav fleksibilniji (proizvodnja koja se može brzo uključiti ili isključiti, skladište koje može apsorbirati ili unijeti električnu energiju u sustav, ili aktivni potrošači koji mogu povećati ili smanjiti svoju potražnju za električnom energijom), to cijene mogu biti stabilnije i to sustav može integrirati više energije iz obnovljivih izvora. Zbog toga se ovim prijedlogom od država članica zahtijeva da procijene svoje potrebe za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava i utvrde ciljeve za ispunjavanje tih potreba. Države članice mogu osmisliti ili preoblikovati mehanizme za razvoj kapaciteta kako bi promicale niskougličnu fleksibilnost. Nadalje, prijedlogom se državama članicama omogućuje da uvedu nove programe potpore za nefosilna rješenja za fleksibilnost, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje.

Osim toga, operatori sustava trebali bi imati veću ulogu u integraciji obnovljivih izvora energije u mrežu, djelomično povećanjem transparentnosti u pogledu dostupnosti kapaciteta priključivanja na mrežu. Kao prvo, tim bi se jasnijim informacijama povećala sposobnost nositelja projekata obnovljive energije da razvijaju obnovljive izvore energije u područjima u kojima je mreža manje opterećena. Drugo, energijom iz obnovljivih izvora može se učinkovitije trgovati i postići ravnoteža u sustavu ako se trgovina među sudionicima na tržištu može odvijati bliže „stvarnom vremenu”. Ako se ponude za opskrbu električnom energijom daju nekoliko minuta, a ne nekoliko sati prije potrošnje, ponude proizvođača energije vjetra i sunca točnije su, može se potrošiti više energije vjetra i sunca, a „troškovi neravnoteže” sustava smanjuju se. Stoga će se rokovi za trgovanje približiti stvarnom vremenu.

Dosljednost u odnosu na postojeće odredbe politike u tom području

Predložena inicijativa usko je povezana s iznesenim zakonodavnim prijedlozima i nadopunjuje ih u kontekstu paketa europskog zelenog plana te se njome ubrzava ispunjavanje ciljeva dekarbonizacije utvrđenih u planu REPowerEU, posebno u pogledu prijedloga za reviziju Direktive o energiji iz obnovljivih izvora („RED II”), glavnog instrumenta EU-a za promicanje energije iz obnovljivih izvora. Predložena inicijativa služi kao dopuna jer joj je cilj omogućiti ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora. Prijedlogom se nastoje osigurati stabilniji dugoročni izvori prihoda kako bi se omogućila daljnja ulaganja u obnovljivu i niskougljičnu energiju, uz istodobno poboljšanje funkcioniranja kratkoročnih tržišta, koja su ključna za integraciju obnovljivih izvora energije u elektroenergetski sustav. Osim toga, prijedlogom se nastoji omogućiti dijeljenje energije kako bi se potrošačima omogućilo da se uključe na tržište te se nastoji ubrzati energetska tranzicija.

Smanjenje potrošnje energije cjenovnim signalima, mjerama energetske učinkovitosti ili dobrovoljnim nastojanjima često može biti najjeftiniji, najsigurniji i najčišći način smanjenja naše ovisnosti o fosilnim gorivima, pružanja potpore sigurnosti opskrbe i smanjenja računa za energiju. Prijedlogom će se olakšati aktivno sudjelovanje potrošača na tržištu i razvoj njihova upravljanja potrošnjom. Njime će se omogućiti i nefosilna rješenja za fleksibilnost, primjerice fleksibilnost na strani potražnje i skladištenje, pod jednakim uvjetima kako bi se postupno smanjila uloga prirodnog plina na kratkoročnom tržištu u kontekstu osiguravanja fleksibilnosti. Sukladno tome, prijedlog je u skladu s predloženim povećanjem cilja energetske učinkovitosti za 2030. na 13 %, kako je utvrđeno u predloženim izmjenama

Direktive o energiji iz obnovljivih izvora, Direktive o energetske svojstvima zgrada i Direktive o energetskej učinkovitosti¹¹ priloženima planu REPowerEU¹².

Postoji i važna poveznica između prijedloga i Direktive o energetske svojstvima zgrada, koja je glavni instrument EU-a za pomoć u postizanju ciljeva u pogledu zgrada i obnove utvrđenih u europskom zelenom planu. Prijedlog je konkretno usko povezan s odredbama o zasebnom mjerenju i upravljanju potrošnjom uz prijedlog Komisije, kao dio paketa europskog zelenog plana i kao što je navedeno u Komunikaciji o strategiji EU-a za solarnu energiju, o postupnoj obveznoj integraciji solarne fotonaponske energije u cilju pretvaranja javnih, poslovnih i stambenih zgrada u klimatski neutralne.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Ciljevi prijedloga u pogledu zaštite i osnaživanja potrošača, poboljšanja konkurentnosti industrije EU-a te poticanja ulaganja u obnovljive izvore energije i ulaganja s niskom razinom emisija CO₂ u potpunosti su usklađeni s okvirom europskog zelenog plana te usklađeni i komplementarni s postojećim inicijativama, uključujući zakonodavni prijedlog „Zakona o industriji s nultom neto stopom emisija”, koji se donosi usporedno. Njime se rješavaju problemi utvrđeni u Komunikaciji Komisije objavljenoj 1. veljače 2023. u kojoj je izložen „industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija”¹³, konkretnije, činjenica da je konkurentnost mnogih poduzeća ozbiljno oslabljena visokim cijenama energije i da bi dugoročni ugovori o cijenama mogli imati važnu ulogu u omogućivanju korisnicima električne energije da ostvare korist od predvidljivijih i nižih troškova energije iz obnovljivih izvora. Naposljetku, zakonodavni prijedlog dopuna je tekućoj reviziji relevantnih propisa o financijskom tržištu, kao što je Uredba o zlouporabi tržišta¹⁴. Prijedlog se usto nadovezuje na Preporuku Vijeća o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskej neutralnosti kojom se države članice pozivaju da nastave mobilizirati javnu i privatnu financijsku potporu u svrhu

¹¹ Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive (EU) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora, Direktive 2010/31/EU o energetske svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetskej učinkovitosti, COM(2022) 222 final.

¹² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija – Plan REPowerEU COM(2022) 230 final.

¹³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija, COM(2023) 62 final.

¹⁴ Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ, SL L 173, 12.6.2014., str. 1.

ulaganja u obnovljivu energiju, savladavanja izazova povezanih s mobilnošću i promicanja mogućnosti uštede povezanih s kružnim gospodarstvom¹⁵.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Prijedlog se temelji na članku 194. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), koji predstavlja pravnu osnovu za predlaganje mjera čiji je cilj, među ostalim, osigurati funkcioniranje energetskeg tržišta, promicati energetske učinkovitost i uštedu energije te razvoj novih i obnovljivih oblika energije¹⁶. U području energetike EU ima podijeljenu nadležnost u skladu s člankom 4. stavkom 2. točkom (i) UFEU-a.

• Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)

Potreba za djelovanjem EU-a

Dosad nezabilježena priroda krize cijena energije usmjerila je pažnju na tržište električne energije u EU-u. Unatoč sve većem udjelu jeftine električne energije iz obnovljivih izvora u cijelom EU-u, električna energija proizvedena iz fosilnih goriva i dalje utječe na ukupne račune za energiju. Kućanstva i poduzeća u cijelom EU-u tijekom krize doživjela su nagli porast cijena energije.

Pitanje porasta cijena energije važno je za cijeli EU i može se riješiti samo djelovanjem na razini EU-a. Veća integracija tržišta električne energije u EU-u zahtijeva bolju koordinaciju među nacionalnim sudionicima, među ostalim, u pogledu praćenja i nadzora tržišta. Nacionalne intervencijske politike u sektoru električne energije imaju izravan učinak na susjedne države članice zbog energetske međuovisnosti, međupovezanosti mreža i trenutne integracije tržišta električne energije. Za očuvanje funkcioniranja elektroenergetskog sustava i prekogranične trgovine i prekograničnih ulaganja te za koordinirano ubrzavanje energetske tranzicije prema integriranijem i energetski učinkovitijem energetske sustava koji se temelji na obnovljivoj proizvodnji, potreban je zajednički pristup.

Predloženim izmjenama utvrđuje se ravnoteža između obveza država članica i fleksibilnosti koja im je prepuštena u pogledu načina postizanja glavnih ciljeva koji se sastoje od

¹⁵ Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. (2022/C 243/04).

¹⁶ Članak 194. stavak 1. UFEU-a.

osiguravanja da se niža cijena električne energije iz obnovljivih izvora odrazi na račune potrošača i poticanja primjene obnovljive energije.

Nadalje, cilj predloženih mjera može se postići samo djelovanjem na razini EU-a, a ne na razini pojedinačnih država članica, jer su za predloženo djelovanje potrebne izmjene postojećeg okvira za model tržišta električne energije na razini EU-a utvrđenog u Uredbi (EU) 2019/943 o električnoj energiji i Direktivi (EU) 2019/944 o električnoj energiji te izmjene postojećeg okvira REMIT.

- **Dodana vrijednost EU-a**

Mjere EU-a za uklanjanje nedostataka trenutnog modela tržišta električne energije donose dodanu vrijednost jer su učinkovitije i djelotvornije od mjera pojedinačnih država članica, čime se izbjegava fragmentirani pristup. Predložene mjere za uklanjanje utvrđenih nedostataka bit će ambicioznije i isplativije ako se temelje na zajedničkom pravnom i političkom okviru. Osim toga, djelovanje na razini država članica bilo bi moguće samo unutar ograničenja postojećeg okvira za model tržišta električne energije na razini EU-a utvrđenog u Uredbi o električnoj energiji, Direktivi o električnoj energiji i Uredbi REMIT te se njime ne bi mogle postići potrebne izmjene tog okvira. Stoga ciljeve ove inicijative države članice ne mogu ostvariti same i zbog toga djelovanje na razini EU-a donosi dodanu vrijednost.

- **Proporcionalnost**

Predložene izmjene Uredbe o električnoj energiji, Direktive o električnoj energiji, Uredbe REMIT i Uredbe o Agenciji za suradnju energetske regulatora (ACER) smatraju se proporcionalnima.

Predložene mjere za poticanje upotrebe dugoročnih ugovora kao što su ugovori o kupnji energije i dvosmjerni ugovori za razlike mogu dovesti do povećanih administrativnih troškova i opterećenja za poduzetnike i nacionalne uprave. Međutim, predviđeni gospodarski učinci nužni su i proporcionalni s ciljem poticanja upotrebe takvih dugoročnih ugovora i osiguravanja da računi za energiju europskih kućanstava i poduzeća te prihodi od tehnologija s niskim varijabilnim troškovima koje ne upotrebljavaju fosilna goriva postanu neovisniji o promjenama cijena na kratkoročnim tržištima te stoga i stabilniji tijekom duljih vremenskih razdoblja.

Mjere predviđene za poboljšanje likvidnosti i integracije tržišta mogu imati i određeni kratkoročni učinak na poduzeća jer bi ih trebalo prilagoditi novim trgovinskim dogovorima. Međutim, smatraju se nužnima kako bi se postigli predviđeni ciljevi osiguravanja bolje

integracije obnovljive energije i energije s niskim udjelom ugljika te smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima radi fleksibilnosti te u konačnici postizanja ugljične neutralnosti u Uniji uz niže troškove za potrošače. Proporcionalne su i tim ciljevima jer se čini da je učinak na poduzeća minimalan u usporedbi s postojećim okvirom, a gospodarska dobit od reforme uvelike bi nadmašila kratkoročnu ili dugoročnu administrativnu reorganizaciju.

Isto su tako proporcionalne ciljevima kojima se teži ne predvidjeti mjere za izmjenu postojećih odredbi u Uredbi o električnoj energiji i Direktivi o električnoj energiji u slučajevima kad se sva utvrđena pitanja povezana s postojećim odredbama mogu riješiti njihovom primjenom ili provedbom. Jedan takav primjer odnosi se na mjere povezane s adekvatnošću resursa u poglavlju IV. Uredbe o električnoj energiji, posebno na postupak kojim države članice uvode mehanizme za razvoj kapaciteta, koji bi se mogao pojednostaviti bez izmjene relevantnih odredbi.

Mjerama predviđenima za jačanje osnaživanja, prava i zaštite potrošača proširit će se dužnosti i obveze opskrbljivača i mrežnih operatora. Međutim, dodatna su opterećenja nužna i proporcionalna u svrhu postizanja cilja kojim se teži potrošačima osigurati pristup boljim informacijama i raznolikosti ponuda, odvojiti njihove račune za električnu energiju od kratkoročnih kretanja na energetske tržištima i ponovno uspostaviti ravnotežu rizika između opskrbljivača i potrošača.

Mjere predviđene za poboljšanje okvira REMIT mogu povećati obveze izvješćivanja za sudionike na tržištu zbog šireg područja primjene Uredbe REMIT. Te su mjere potrebne za postizanje cilja povećanja transparentnosti i kapaciteta za praćenje te osiguravanja učinkovitijeg istraživanja i procesuiranja prekograničnih slučajeva u EU-u kako bi se potrošači i drugi sudionici na tržištu mogli pouzdati u cjelovitost tržišta električne energije, kako bi cijene odražavale pošteno i konkurentno međudjelovanje ponude i potražnje te kako se iz zloupotrebe tržišta ne bi mogla izvući zarada. Isto su tako proporcionalne tom cilju jer bi povećanje kvalitete praćenja i nadzora tržišta nadmašilo bilo kakve kratkoročne ili dugoročne administrativne troškove.

Naposljetku, opći paket predloženih mjera smatra se prikladnim s obzirom na sveobuhvatnu potrebu postizanja klimatske neutralnosti uz najmanji trošak za potrošače i istodobno jamčenje sigurnosti opskrbe.

- **Odabir instrumenta**

Prijedlogom će se izmijeniti Uredba o električnoj energiji, Direktiva o električnoj energiji, Uredba REMIT, Uredba o ACER-u i Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora. S obzirom na to da je cilj prijedloga dodavanje ograničenog skupa novih odredbi i izmjena ograničenog skupa postojećih odredbi u tim instrumentima, primjena akta o izmjeni je primjerena. Iz istog se razloga primjerenim čini i upotrijebiti instrument uredbe o izmjeni u svrhu uvođenja izmjeni postojećih uredbi i postojećih direktiva.

3. SAVJETOVANJA S DIONICIMA I RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

- **Savjetovanja s dionicima**

U okviru priprema za ovu inicijativu Komisija je provela javno savjetovanje od 23. siječnja 2023. do 13. veljače 2023. Savjetovanje je bilo namijenjeno svima.

Komisija je tijekom savjetovanja zaprimila 1 369 odgovora. Više od 700 njih stiglo je od građana, oko 450 od poduzeća i poslovnih udruženja, oko 40 od nacionalnih ili lokalnih uprava ili nacionalnih regulatornih tijela te oko 70 od mrežnih operatora. Sudjelovalo je i oko 20 energetske zajednice, 15 sindikata i 20 organizacija potrošača. Odgovore je dostavio i znatan broj nevladinih organizacija, skupina za strateško promišljanje i istraživačkih organizacija ili drugih akademskih organizacija. Pregled mišljenja dionika dostupan je u radnom dokumentu službi Komisije priloženom ovoj zakonodavnoj inicijativi.

Osim toga, Komisija je 15. veljače 2023. organizirala internetski ciljani sastanak za savjetovanje s dionicima u kojem je sudjelovalo oko 70 sudionika na tržištu, nevladinih organizacija, mrežnih operatora, ACER-a i nacionalnih regulatora, skupina za strateško promišljanje i akademika. Općenito, tijekom savjetovanja istaknuto je da dionici smatraju:

- da bi trebalo očuvati kratkoročna tržišta i mehanizam određivanja cijena koji se temelji na graničnim cijenama jer dobro funkcioniraju i pružaju odgovarajuće cjenovne signale; da su kratkoročna tržišta (tržišta dan unaprijed i unutarodnevna tržišta) dobro razvijena i da su rezultat godina provedbe zakonodavstva EU-a u području energetike;
- da je kratkoročna tržišta potrebno dopuniti instrumentima kojima se potiču dugoročniji cjenovni signali, kao što su oni koje je Komisija navela tijekom savjetovanja, posebno ugovori o kupnji energije, ugovori za razlike i poboljšana dugoročna tržišta; da bi trebalo uspostaviti pravu ravnotežu između različitih alata;

međutim, ne bi trebali postojati obvezni sustavi te bi trebalo očuvati slobodu odabira relevantnih ugovora;

- da su prepoznate koristi nefosilnih rješenja za fleksibilnost kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje, posebno u kontekstu sve većeg udjela obnovljivih izvora energije; da bi trebalo olakšati njihovo sudjelovanje na tržištu;
- da će se buduća tržišta električne energije morati prilagoditi velikom udjelu energije iz obnovljivih izvora; nadalje, da je potrebno staviti veći naglasak na lokalnu dimenziju i razvoj mreže; da bi se ti izazovi mogli svladati rješenjima predstavljenima tijekom javnog savjetovanja.
- Zaštita potrošača od ključne je važnosti, kao i cjenovna pristupačnost energije, ali očuvanje signala za upravljanje potrošnjom jednako je važno. Trebalo bi omogućiti i poticati nova rješenja kao što su energetske zajednice, vlastita potrošnja i dijeljenje energije.

- **Radni dokument službi Komisije**

S obzirom na hitnost inicijative, umjesto procjene učinka izrađen je radni dokument službi Komisije. U radnom dokumentu službi Komisije na kojem se temelji ovaj prijedlog iznose se objašnjenja i razlozi na kojima se temelji prijedlog Komisije za strukturni odgovor na visoke cijene energije s kojima se suočavaju kućanstva i poduzeća te za osiguravanje sigurne, čiste i cjenovno pristupačne energije za kućanstva i poduzeća u budućnosti te se navode dostupni dokazi koji su relevantni za predložene mjere.

U radnom dokumentu službi Komisije zaključuje se da se očekuje da će se paketom predloženih reformi znatno poboljšati struktura i funkcioniranje europskog tržišta električne energije. To je još jedan sastavni element kojim se omogućuje ostvarivanje ciljeva zelenog plana, a osim toga, u radnom se dokumentu analiziraju nedostaci koji su postali očiti tijekom energetske krize te ih se nastoji ukloniti.

Iz dokumenta je vidljivo da će reforma pridonijeti zaštiti i osnaživanju potrošača koji se trenutačno suočavaju s visokim i nestabilnim cijenama jer će stvoriti zaštitni sloj između njih i kratkoročnih tržišta. Ovim će se prijedlogom visoke cijene tehnologija koje upotrebljavaju fosilna goriva, a koje djeluju na tržištu električne energije odvojiti od računa za energiju potrošača i poduzeća. Dugoročnijim ugovaranjem u obliku ugovora o kupnji energije, ugovora za razlike i dugoročnih tržišta osigurat će se znatno smanjenje dijela računa za

električnu energiju koji je izložen kratkoročnim tržištima. Osim toga, uključivanjem obveze zaštite od rizika za opskrbljivače i obveze ponude ugovora s fiksnom cijenom znatno će se smanjiti izloženost nestabilnosti cijena u pogledu računa za električnu energiju. Potrošači će biti i bolje informirani o ponudama prije nego što se prijave, a države članice bit će obvezne uspostaviti opskrbljivače zadnjeg izbora. Osim toga, u krizi mogu omogućiti pristup reguliranim maloprodajnim cijenama. Pravo na dijeljenje energije nova je značajka koja će osnažiti potrošače i poduprijeti decentralizirano uvođenje energije iz obnovljivih izvora jer potrošačima omogućuje veću kontrolu nad njihovim računima za energiju.

U radnom dokumentu službi Komisije objašnjava se kako će se tom reformom povećati i konkurentnost industrije EU-a na način koji je u potpunosti komplementaran Zakonu o industriji s nultom neto stopom emisija. Od država članica zahtijevat će se da osiguraju prave uvjete za razvoj tržišta ugovora o kupnji energije, čime će se industriji dugoročno omogućiti pristup cjenovno pristupačnoj i čistoj električnoj energiji. Poboljšanja na dugoročnim tržištima omogućit će znatno veći pristup prekograničnoj energiji iz obnovljivih izvora za industrije i opskrbljivače do tri godine unaprijed, što je znatno poboljšanje u odnosu na današnje stanje. Općenito, programima javne potpore za energiju iz obnovljivih izvora povećat će se energetska neovisnost u državama članicama i integracija obnovljivih izvora energije u sustav uz istodobno podupiranje radnih mjesta i vještina na lokalnoj razini.

Iz dokumenta je vidljivo da će se tom reformom ubrzati uvođenje obnovljivih izvora energije i iskoristiti puni potencijal stalnih proizvodnih kapaciteta i rješenja za fleksibilnost kako bi se državama članicama omogućilo da integriraju sve više razine obnovljivih izvora energije. Komisija predlaže da države članice procijene svoju potrebu za fleksibilnošću elektroenergetskog sustava i omoguće uvođenje novih programa potpore za upravljanje potrošnjom i skladištenjem. Prijedlogom se uvode i dodatne mogućnosti za trgovinu obnovljivim izvorima energije bližu stvarnom vremenu na prekograničnoj i nacionalnoj razini. Na taj način tržište može bolje poduprijeti integraciju obnovljivih izvora energije i poslovni model rješenja za fleksibilnost koja mogu pridonijeti sigurnosti opskrbe.

Naposljetku, u radnom dokumentu službi Komisije opisuje se kako se ovim prijedlogom odgovara na zahtjev Europskog vijeća da se procijene načini na koje bi se u kontekstu energetske krize optimiziralo funkcioniranje modela tržišta električne energije. Cilj prijedloga je zaštititi potrošače stvaranjem zaštitnog sloja između njih i kratkoročnih tržišta električne energije na temelju dugoročnog ugovaranja te učiniti ta kratkoročna tržišta učinkovitijima za obnovljive izvore energije i rješenja za fleksibilnost, uz bolji regulatorni nadzor. Ovim se

prijedlogom osigurava daljnja svrsishodnost tržišnih pravila kako bi se potaknula troškovno učinkovita dekarbonizacija sektora električne energije i povećala njegova otpornost na nestabilnost cijena energije.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

Priprema ovog zakonodavnog prijedloga i radnog dokumenta službi Komisije temelji se na velikoj količini materijala, na koji se upućuje u bilješkama u radnom dokumentu službi Komisije, te na odgovorima na javno savjetovanje.

- **Temeljna prava**

Ovaj prijedlog može utjecati na niz temeljnih prava utvrđenih Poveljom EU-a o temeljnim pravima, a posebno na: slobodu poduzetništva (članak 16.) i pravo na vlasništvo (članak 17.). Međutim, kako je prethodno objašnjeno, određeno ograničavanje ostvarivanja tih prava predloženim mjerama smatra se nužnim i proporcionalnim za postizanje ciljeva prijedloga te stoga predstavlja legitimna ograničenja prava utvrđenih Poveljom.

S druge strane, prijedlogom se poboljšava zaštita temeljnih prava, kao što su poštovanje privatnog i obiteljskog života (članak 7.), pravo na zaštitu osobnih podataka (članak 8.), zabrana diskriminacije (članak 21.), pristup službama od općeg gospodarskog interesa (članak 36.), integracija visoke razine zaštite okoliša (članak 37.) i pravo na djelotvoran pravni lijek (članak 47.), posebno nizom odredbi o osnaživanju, pravima i zaštiti potrošača.

- **Primjerenost i pojednostavnjenje propisa**

Predložene izmjene Direktive o električnoj energiji, Uredbe o električnoj energiji, Uredbe REMIT i Uredbe o ACER-u usmjerene su na ono što se smatra potrebnim za uklanjanje nedostataka trenutnog modela tržišta električne energije u kontekstu energetske krize i za troškovno učinkovit doprinos klimatskim ambicijama Unije. Izmjene ne predstavljaju potpunu reviziju tih instrumenata.

Zbog prijedloga se mogu povećati administrativni zahtjevi za nacionalne uprave i poduzeća, iako na proporcionalan način kako je prethodno objašnjeno. Na primjer, predložene mjere za poticanje upotrebe dugoročnih ugovora, kao što su ugovori o kupnji energije i dvosmjerni ugovori za razlike, mogu dovesti do povećanih administrativnih troškova i opterećenja za poduzetnike i nacionalne uprave. Međutim, predviđeni gospodarski učinci donijet će koristi poduzećima i potrošačima.

Mjere predviđene za poboljšanje likvidnosti i integracije tržišta mogu imati i određeni kratkoročni učinak na poduzeća jer bi ih trebalo prilagoditi novim trgovinskim dogovorima.

Međutim, one se smatraju minimalnima u usporedbi s postojećim okvirom jer bi gospodarska dobit od reforme uvelike nadmašila bilo kakve troškove kratkoročne ili dugoročne administrativne reorganizacije.

Mjerama predviđenima za osnaživanje potrošača, njihovih prava i zaštite proširit će se dužnosti i obveze opskrbljivača i mrežnih operatora kako bi se povećale mogućnosti izbora, poboljšala zaštita i olakšalo aktivno sudjelovanje potrošača, posebno kućanstava, na tržištu. Međutim, dodatna su opterećenja minimalna jer se ti okviri uvode u cijeloj Europi te je stoga potrebno racionalizirati pravila.

Mjerama predviđenima za poboljšanje okvira REMIT mogu se povećati obveze izvješćivanja za određene sudionike na tržištu, iako na proporcionalan način. Međutim, one se smatraju minimalnima u usporedbi s postojećim okvirom jer bi koristi od povećanja kvalitete praćenja i nadzora tržišta nadmašile bilo kakve kratkoročne ili dugoročne administrativne troškove.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Utjecaj na proračun povezan s prijedlogom o poboljšanju modela tržišta električne energije u EU-u odnosi se na sredstva Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (ACER) i Glavne uprave za energetiku koja su opisana u zakonodavnom financijskom izvještaju priloženom prijedlogu. U osnovi, za nove zadatke koje će ACER obavljati bit će potrebna četiri dodatna ekvivalenta punog radnog vremena od 2025. nadalje, kao i odgovarajuća financijska sredstva. Radno opterećenje Glavne uprave za energetiku povećat će se za tri ekvivalenta punog radnog vremena.

Proračunski učinak povezan s prijedlogom izmjene Uredbe REMIT odnosi se na sredstva Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (ACER) i Glavne uprave za energetiku koja su opisana u zakonodavnom financijskom izvještaju priloženom prijedlogu. U osnovi, za nove zadatke koje će ACER obavljati, posebno one povezane s povećanim istražnim ovlastima, potrebno je postupno uvođenje 25 dodatnih ekvivalenata punog radnog vremena u ACER-u od 2025., kao i odgovarajuća financijska sredstva, iako će se većina dodatnog osoblja financirati iz naknada. U tu svrhu morat će se prilagoditi Odluka Komisije (EU) 2020/2152 od 17. prosinca 2020. o naknadama ACER-u za zadatke u okviru Uredbe REMIT. Radno opterećenje Glavne uprave za energetiku povećat će se za dva ekvivalenta punog radnog vremena.

5. DRUGI ELEMENTI

• **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Komisija će pratiti prenošenje i usklađenost država članica i drugih sudionika s mjerama koje će se u konačnici donijeti te prema potrebi poduzeti izvršne mjere. Za potrebe praćenja i provedbe Komisiji će osobitu potporu pružati ACER, posebno kad je riječ o Uredbi REMIT. Komisija će surađivati i s ACER-om i nacionalnim regulatornim tijelima u kontekstu provedbe Uredbe o električnoj energiji i Direktive o električnoj energiji.

Nadalje, kako bi se olakšala provedba, Komisija će biti dostupna za bilateralne sastanke i telefonske razgovore s državama članicama u slučaju posebnih pitanja.

• **Obrazloženje posebnih odredbi prijedloga**

Izmjenama koje se odnose na Uredbu o električnoj energiji pojašnjavaju se područje primjene i predmet Uredbe te naglašavaju važnost usklađenih tržišnih signala u svrhu osiguravanja veće fleksibilnosti i uloga dugoročnih ulaganja u ublažavanju učinaka nestabilnosti kratkoročnih tržišnih cijena na račune za električnu energiju potrošača, uključujući energetske intenzivne industrije, mala i srednja poduzeća i kućanstva. Prijedlogom se pojašnjavaju određena glavna načela za trgovanje na tržištima dan unaprijed i unutardnevnim tržištima. Predviđaju se nova pravila koja se odnose na nabavu usluga upravljanja potrošnjom u obliku proizvoda za smanjenje vršne potrošnje koju provode operatori prijenosnog sustava i pravila koja dopuštaju operatorima prijenosnog sustava i operatorima distribucijskog sustava upotrebu podataka iz namjenskih mjernih uređaja. Postavljaju se nova pravila povezana s terminskim tržištima električne energije u svrhu poboljšavanja njihove likvidnosti. Prijedlog uključuje nova pravila čiji je cilj razjasniti i potaknuti ulogu i upotrebu dugoročnih ugovora u obliku ugovora o kupnji energije i dvosmjernih ugovora za razlike. Njime se predviđaju nova pravila u pogledu procjene potreba država članica za fleksibilnošću, njihova mogućnost uvođenja programa potpore fleksibilnosti i načela osmišljavanja takvih programa potpore fleksibilnosti. Njime se uvode i novi zahtjevi transparentnosti za operatore prijenosnih sustava povezani s raspoloživim kapacitetom za nove priključke na mrežu.

Izmjenama Direktive o električnoj energiji predviđaju se nova pravila o zaštiti i osnaživanju potrošača. Izmjenom povezanom sa slobodnim izborom opskrbljivača uvode se novi zahtjevi kojima se omogućavanjem više brojila (ponekad zvanih podmetri) za jednu priključnu točku želi osigurati mogućnost da kupci imaju više od jednog opskrbljivača u svojim prostorima.

Izmjenama koje se odnose na osnaživanje i zaštitu potrošača osigurava se da se kupcima ponudi niz ugovora koji najbolje odgovaraju njihovim okolnostima, odnosno osigurava se da se svim kupcima ponudi barem jedan fiksni rok i jedna fiksna cijena. Nadalje, kupcima se moraju pružiti jasne predugovorne informacije povezane s tim ponudama.

Utvrđeno je i novo pravo za kućanstva te mala i srednja poduzeća da sudjeluju u dijeljenju energije – to jest pravo aktivnih kupaca na vlastitu potrošnju obnovljive energije proizvedene ili pohranjene izvan lokacije u objektima koje posjeduju, zakupljuju, iznajmljuju u cijelosti ili djelomično ili energije koju im je prenio drugi aktivni kupac.

Uvode se i važne nove zaštite za kupce kako bi se osigurala kontinuirana opskrba električnom energijom, što uključuje zahtjev da države članice imenuju opskrbljivače zadnjeg izbora koji preuzimaju odgovornost za kupce opskrbljivača koji nisu izvršili svoje obveze i zaštitu od isključenja za ugrožene kupce. Od opskrbljivača će se tražiti i da uspostave sustav upravljanja rizikom kako bi primjenom odgovarajućih strategija zaštite ograničili rizik od neizvršavanja obveza. Te će strategije nadzirati nacionalna regulatorna tijela.

Izmjenama Direktive o električnoj energiji uvode se novi zahtjevi transparentnosti za operatore distribucijskih sustava povezani s raspoloživim kapacitetom za nove priključke na mrežu. Prijedlogom se pojašnjava uloga regulatornih tijela u pogledu jedinstvene platforme za dodjelu uspostavljene u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719.

Izmjenama Uredbe REMIT područje primjene te Uredbe prilagođava se trenutnim tržišnim okolnostima koje se mijenjaju, između ostalog, proširivanjem opsega izvješćivanja o podacima na nova tržišta električne energije uravnoteženja i povezana tržišta, kao i na algoritamsko trgovanje. Prijedlogom se osigurava čvršća, sustavnija i redovitija suradnja između energetske i financijske regulatora, uključujući ACER i Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala, kad je riječ o izvedenim veleprodajnim energetskim proizvodima. Njime se poboljšavaju i proces prikupljanja povlaštenih informacija i transparentnost tržišta jačanjem nadzora ACER-a i prilagodbom definicije povlaštenih informacija. Izmjenama Uredbe REMIT pojačan je nadzor strana koje izvješćuju kao što su registrirani mehanizmi izvješćivanja i osobe koje dogovaraju transakcije u okviru svoje struke. Izmjenama se poboljšavaju mogućnosti razmjene podataka među ACER-om, relevantnim nacionalnim tijelima i Komisijom. Izmjenom Uredbe REMIT uvodi se veća uloga ACER-a u istragama važnih prekograničnih slučajeva u svrhu borbe protiv kršenja Uredbe REMIT. Utvrđuje se i okvir za usklađivanje novčanih kazni koje određuju regulatorna tijela na nacionalnoj razini.

Cilj je izmjena koje se odnose na Uredbu o ACER-u razjasniti ulogu ACER-a u pogledu jedinstvene platforme za dodjelu emisijskih jedinica uspostavljene u skladu s Uredbom (EU) 2016/1719 i u pogledu novih pravila uvedenih Uredbom o električnoj energiji povezanih s dugoročnim tržištima i programima podrške fleksibilnosti. Pojašnjavaju se uloga i nadležnost ACER-a u skladu s izmjenom Uredbe REMIT. Cilj je izmjene Direktive RED II razjasniti područje primjene pravila koja se odnose na neposredne programe zaštite cijena za obnovljive izvore energije koje države članice mogu uvesti.

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o izmjeni uredbi (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 radi poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

- (1) Za otvoreno i pošteno tržišno natjecanje na unutarnjim tržištima električne energije i plina te za osiguravanje jednakih uvjeta za sudionike na tržištu potrebni su cjelovitost i transparentnost veleprodajnih tržišta energije. Uredbom (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća uspostavlja se sveobuhvatan okvir (REMIT) za postizanje tog cilja. U svrhu jačanja povjerenja javnosti u funkcionalna energetska tržišta i učinkovite zaštite Unije od pokušaja manipulacije tržištem, Uredbu (EU) br. 1227/2011 trebalo bi izmijeniti kako bi se dodatno povećali nedovoljni kapaciteti za transparentnost i praćenje te osigurala učinkovitija istraga i procesuiranje mogućih slučajeva prekogranične zloupotrebe tržišta, kojima se rješavaju nedostaci utvrđeni u postojećem okviru.
- (2) Financijski instrumenti kojima se trguje na energetskim tržištima, uključujući energetske izvedenice, sve su važniji. Zbog sve uže međusobne povezanosti financijskih tržišta i veleprodajnih tržišta energije, Uredbu (EU) br. 1227/2011 trebalo bi bolje uskladiti sa zakonodavstvom o financijskim tržištima kao što je Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁷, među ostalim u pogledu definicija

¹⁷ Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zluporabi tržišta (Uredba o zluporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ, SL L 173, 12.6.2014., str. 1.

manipulacije tržištem i povlaštenih informacija. Definiciju manipulacije tržištem iz Uredbe (EU) br. 1227/2011 trebalo bi neznatno prilagoditi kako bi odražavala članak 12. Uredbe (EU) br. 596/2014. U tu bi svrhu definiciju manipulacije tržištem iz Uredbe (EU) br. 1227/2011 trebalo prilagoditi tako da obuhvaća sklapanje bilo koje transakcije ili izdavanje naloga za trgovanje, ali i svako drugo ponašanje povezano s veleprodajnim energetske proizvodima: i. kojim se daju ili vjerojatno daju lažni ili obmanjujući signali u pogledu ponude, potražnje ili cijene veleprodajnih energetske proizvoda; ii. kojim osoba ili osobe koje surađuju drže ili vjerojatno drže cijenu jednog ili više veleprodajnih energetske proizvoda na umjetnoj razini, ili iii. koje obuhvaća upotrebu fiktivnog uređaja ili bilo kojeg drugog oblika obmane ili prijekave kojim se daju ili vjerojatno daju lažni ili obmanjujući signali u pogledu ponude, potražnje ili cijene veleprodajnih energetske proizvoda.

- (3) Trebalo bi prilagoditi i definiciju povlaštenih informacija kako bi odražavala Uredbu (EU) 596/2014. Konkretno, kada se povlaštene informacije odnose na proces koji se odvija u fazama, svaka faza kao i cjelokupan proces mogli bi predstavljati povlaštene informacije. Međukorak u dugotrajnom procesu može sam po sebi predstavljati skup okolnosti ili događaj koji postoje ili za koje, na temelju sveukupne procjene čimbenika koji su prisutni u određenom trenutku, postoje realni izgledi da će se pojaviti. No to se ne bi trebalo tumačiti na način da je nužno uzeti u obzir razmjer učinka tog skupa okolnosti ili događaja na cijene predmetnih financijskih instrumenata. Međukorak bi trebalo smatrati povlaštenom informacijom ako on, sam po sebi, ispunjava kriterije za povlaštene informacije utvrđene u ovoj Uredbi.
- (4) Ovom se Uredbom ne dovode u pitanje uredbu (EU) 596/2014, 600/2014 i 648/2012 i Direktiva (EU) 2014/65, kao ni primjena europskog prava tržišnog natjecanja na prakse obuhvaćene ovom Uredbom.
- (5) Razmjena informacija između nacionalnih regulatornih tijela i nacionalnih nadležnih financijskih tijela središnji je aspekt suradnje i otkrivanja mogućih kršenja pravila na veleprodajnim energetske tržištima i na financijskim tržištima. U svjetlu razmjene informacija među nadležnim tijelima na nacionalnoj razini na temelju Uredbe (EU) 596/2014, nacionalna regulatorna tijela trebala bi razmjenjivati relevantne informacije koje prime s nacionalnim financijskim tijelima i tijelima za tržišno natjecanje.
- (6) Ako informacije nisu, ili više nisu, osjetljive s poslovnog ili sigurnosnog stajališta, Europska agencija za suradnju energetske regulatora (Agencija ili ACER) trebala bi imati mogućnost da te informacije stavi na raspolaganje sudionicima na tržištu i široj javnosti, kako bi pridonijela unapređenju saznanja o tržištu. To bi trebalo uključivati mogućnost da ACER objavljuje informacije na organiziranim tržištima i platformama za objavu povlaštenih informacija te putem registriranih mehanizama izvješćivanja u skladu s primjenjivim zakonima o zaštiti podataka, u interesu poboljšanja transparentnosti veleprodajnih tržišta energije i pod uvjetom da se time ne narušava tržišno natjecanje na tim energetske tržištima.
- (7) Organizirana tržišta na kojima se obavljaju aktivnosti povezane s trgovanjem veleprodajnim energetske proizvodima koji su financijski instrumenti prema članku 4. stavku 1. točki 15. Direktive (EU) 2014/65 propisno su ovlaštena u skladu sa zahtjevima te Direktive.

- (8) Tehnologija za trgovanje u proteklom se desetljeću znatno razvila i sve se više upotrebljava na veleprodajnim tržištima energije. Mnogi sudionici na tržištu upotrebljavaju algoritamsko trgovanje i visokofrekventne algoritamske tehnike s minimalnom ljudskom intervencijom ili bez nje. Rizici koji proizlaze iz tih praksi trebali bi biti obuhvaćeni Uredbom (EU) br. 1227/2011.
- (9) Poštovanje obveza izvješćivanja u skladu s Uredbom (EU) br. 1227/2011 i kvaliteta podataka koje Agencija prima iznimno su važni za osiguravanje učinkovitog praćenja i otkrivanja mogućih kršenja kako bi se postigao cilj te Uredbe. Nedosljednosti u kvaliteti, formatiranju, pouzdanosti i trošku podataka o trgovanju štetno utječu na transparentnost, zaštitu potrošača i učinkovitost tržišta. Ključno je da informacije koje Agencija prima budu točne i potpune kako bi mogla učinkovito obavljati svoje zadaće i funkcije.
- (10) Kako bi Agencija što bolje pratila tržište i kako bi prikupljanje podataka bilo potpunije, potrebno je poboljšati postojeći sustav izvješćivanja. U cilju otklanjanja nedostataka u prikupljanju podataka, podaci bi trebali uključivati i povezana tržišta, nova tržišta uravnoteženja, ugovore za tržišta uravnoteženja i proizvode s potencijalom za isporuku u Uniji. Od organiziranih tržišta trebalo bi zahtijevati da Agenciji dostave potpuni skup podataka iz knjige naloga. Pružatelji knjiga naloga također bi trebali biti određeni kao osobe koje dogovaraju transakcije u okviru svoje struke i podliježu obvezi praćenja i prijavljivanja mogućih kršenja.
- (11) Platforme za objavu povlaštenih informacija trebale bi imati važnu ulogu u učinkovitom i pravodobnom objavljivanju povlaštenih informacija. Otkrivanje povlaštenih informacija na posebnim platformama za objavu povlaštenih informacija trebalo bi biti obvezno kako bi informacije bile lako dostupne i kako bi se povećala transparentnost. U cilju osiguranja povjerenja u te platforme, trebale bi biti odobrene i registrirane.
- (12) Kako bi izvješćivanje podataka Agenciji bilo jednostavnije i učinkovitije, informacije bi se trebale pružati putem registriranih mehanizama izvješćivanja, čiji bi rad trebala odobriti Agencija. Registrirani mehanizmi izvješćivanja u svakom bi trenutku trebali biti u skladu s uvjetima za odobrenje i pravom o zaštiti podataka. Agencija bi trebala uspostaviti i registar svih registriranih mehanizama izvješćivanja u Uniji.
- (13) Kako bi se olakšalo praćenje radi otkrivanja potencijalnog trgovanja na temelju povlaštenih informacija i kvalitete podataka o prikupljenim informacijama, prikupljanje povlaštenih informacija treba uskladiti s trenutačnim postupcima izvješćivanja podataka o trgovanju.
- (14) Osobe koje dogovaraju i izvršavaju transakcije u okviru svoje struke obvezne su prijaviti sumnjive transakcije kojima se krše odredbe o trgovanju na temelju povlaštenih informacija i manipulaciji tržištem. Kako bi se povećala mogućnost procesuiranja takvih kršenja, osobe koje dogovaraju transakcije u okviru svoje struke trebale bi imati i obvezu prijavljivanja sumnjivih naloga i potencijalnih kršenja obveze objavljivanja povlaštenih informacija. Pružatelji izravnog elektroničkog pristupa i pružatelji zajedničkih knjiga naloga trebali bi se smatrati osobama koje dogovaraju transakcije u okviru svoje struke.
- (15) Uredbom Komisije (EU) 2015/1222 o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima predviđa se mogućnost sudjelovanja trećih zemalja u jedinstvenom povezivanju dan unaprijed i unutar dnevnog povezivanja u Uniji u sektoru električne energije. Budući da operator tržišnog povezivanja upotrebljava

poseban algoritam za optimalno uparivanje prodajnih i kupovnih ponuda, to može dovesti do toga da se nalozi za trgovanje daju u trećoj zemlji koja sudjeluje u jedinstvenom povezivanju dan unaprijed i unutar dnevnog povezivanja u Uniji, ali iz toga proizlazi ugovor za opskrbu električnom energijom s isporukom u Uniji. Davanje takvih naloga za trgovanje u trećim zemljama, koje sudjeluju u jedinstvenom povezivanju dan unaprijed i unutar dnevnog povezivanja u Uniji, koje bi moglo rezultirati isporukom u Uniji trebalo bi biti obuhvaćeno definicijom veleprodajnog energetskog proizvoda u skladu s ovom Uredbom.

- (16) Kako bi se dobila točna, objektivna i pouzdana procjena cijene za isporuke ukapljenog prirodnog plina (UPP-a) u Uniju, Agencija bi trebala prikupljati sve podatke tržišta UPP-a koji su potrebni za utvrđivanje dnevne procjene cijene UPP-a. Procjena cijene trebala bi se temeljiti na svim transakcijama koje se odnose na isporuke UPP-a u Uniju. ACER bi trebalo ovlastiti za prikupljanje tih podataka o tržištu od svih sudionika aktivnih u isporukama UPP-a u Uniju. Svi takvi sudionici trebali bi biti obvezni izvijestiti ACER o svim svojim podacima o tržištu UPP-a što je u tehničkom smislu moguće bliže stvarnom vremenu nakon zaključenja transakcije ili nakon objave ponude za kupnju ili prodaju radi sklapanja transakcije. ACER-ova procjena cijene trebala bi obuhvaćati najpotpuniji skup podataka, uključujući transakcijske cijene i, od 31. ožujka 2023., ponude za kupnju i prodaju za isporuke UPP-a u Uniju. Svakodnevnom objavom te objektivne procjene cijene i raspona (eng. spread) utvrđenog u usporedbi s drugim referentnim cijenama na tržištu u obliku referentne vrijednosti za UPP stvara se mogućnost da je sudionici na tržištu dobrovoljno prihvate kao referentnu cijenu u svojim ugovorima i transakcijama. Nakon što se uspostave, procjena cijene UPP-a i referentna vrijednost za UPP mogle bi postati referentnom stopom za ugovore o izvedenicama koji se upotrebljavaju za zaštitu cijene UPP-a ili razlike u cijeni između cijene UPP-a i drugih cijena plina.
- (17) Delegiranje zadaća i odgovornosti može biti učinkovit instrument za smanjenje udvostručavanja zadaća, poticanje suradnje i smanjenje opterećenja sudionika na tržištu. Stoga bi za takvo delegiranje trebalo osigurati jasnu pravnu osnovu. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost delegiranja zadaća i odgovornosti drugom nacionalnom regulatornom tijelu. Trebalo bi omogućiti uvođenje posebnih uvjeta i ograničenje opsega delegiranja na ono što je neophodno za učinkovit nadzor prekograničnih sudionika ili skupina na tržištu. Delegiranje bi se trebalo temeljiti na načelu dodjele nadležnosti tijelu koje je u najboljem položaju za poduzimanje mjera u vezi s tim predmetom.
- (18) Potreban je jedinstven i konkretniji okvir za sprečavanje manipulacije tržištem i drugih kršenja Uredbe (EU) br. 1227/2011 u državama članicama. Sankcije za kršenje te uredbe trebale bi biti proporcionalne, učinkovite i odvraćajuće te odražavati vrstu kršenja, uzimajući u obzir načelo *ne bis in idem*. Administrativne sankcije, novčane kazne i nadzorne mjere komplementarni su dijelovi učinkovitog sustava provedbe. Za usklađeni nadzor veleprodajnog tržišta energije potreban je dosljedan pristup nacionalnih regulatornih tijela.
- (19) Do danas su nadzor i provedba aktivnosti na temelju Uredbe (EU) br. 1227/2011 bili u nadležnosti država članica. Zloupotreba tržišta sve je češće prekogranične prirode i često utječe na nekoliko država članica. Provedbene mjere protiv prekograničnih zloupotreba tržišta mogu biti problem u pogledu nadležnosti povezane s utvrđivanjem nacionalnog regulatornog tijela koje bi bilo u najboljem položaju za provođenje predmetne istrage.

- (20) Slučajevi zlouporabe tržišta koji uključuju više prekograničnih elemenata i sudionike na tržištu s poslovnim nastanom izvan Unije isto su tako posebno zahtjevni sa stajališta provedbe. Trenutačni nadzorni ustroj nije prikladan za željenu razinu integracije tržišta. Potrebno je riješiti problem nepostojanja mehanizma za donošenje najboljih mogućih nadzornih odluka u prekograničnim slučajevima, ako zajedničko djelovanje nacionalnih regulatornih tijela i Agencije trenutačno zahtijeva komplicirane aranžmane i ako postoji mnoštvo različitih nadzornih sustava. Stoga je potrebno uspostaviti učinkovit i djelotvoran sustav nadzora i istrage za tu vrstu slučajeva zlouporabe tržišta, koji se, zbog svojih značajki na razini Unije, ne mogu riješiti samostalnim djelovanjem država članica.
- (21) Postupak za provođenje istraga o kršenjima ove Uredbe s prekograničnom dimenzijom trebao bi biti jedinstven za cijelu Uniju. Zbog složenosti prekograničnih slučajeva i potrebe za osiguravanjem dostatnih sredstava za takve slučajeve nužno je sudjelovanje Agencije, posebno u integriranijem energetsom tržištu. Od stupanja na snagu Uredbe (EU) br. 1227/2011, Agencija je stekla veliko iskustvo u praćenju i prikupljanju relevantnih podataka o veleprodajnim tržištima energije u Uniji kako bi se osigurala njihova cjelovitost i transparentnost. Na temelju tog iskustva Agencija bi trebala biti ovlaštena za provođenje istraga radi borbe protiv kršenja odredbi Uredbe (EU) br. 1227/2011. Agencija bi takve istrage trebala provoditi u suradnji s nacionalnim regulatornim tijelima u svrhu podupiranja i dopunjavanja njihovih provedbenih aktivnosti. Isto tako, u kontekstu istrage koju provodi Agencija, relevantna nacionalna regulatorna tijela trebala bi, prema potrebi, međusobno surađivati u pružanju pomoći Agenciji.
- (22) Agencija bi trebala biti ovlaštena za provođenje istraga u vidu nadzora na terenu i izdavanja zahtjeva za informacije osobama koje su predmet istrage, posebno ako se sumnja na kršenje Uredbe (EU) br. 1227/2011 s jasnom prekograničnom dimenzijom. Pri provođenju nadzora na terenu i pri izdavanju zahtjeva za informacije osobama koje su predmet istrage, Agencija bi trebala blisko i aktivno surađivati s relevantnim nacionalnim regulatornim tijelima koja bi Agenciji trebala pružiti punu pomoć, među ostalim i ako se osoba odbije podvrgnuti nadzoru ili dostaviti tražene informacije. Važno je da se u potpunosti poštuju postupovna jamstva i temeljna prava osoba koje su predmet istraga Agencije. Povjerljivost informacija koje su dostavile osobe koje su predmet istrage trebalo bi zaštititi u skladu s primjenjivim pravilima Unije o zaštiti podataka.
- (23) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Članak 1.

Izmjene Uredbe (EU) br. 1227/2011

Uredba (EU) br. 1227/2011 mijenja se kako slijedi:

1. članak 1. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 2. mijenja se kako slijedi

„2. Ova se Uredba primjenjuje na trgovanje veleprodajnim energetske proizvodima. Ovom se Uredbom ne dovodi u pitanje primjena Direktive (EU) 2014/65, Uredbe (EU) br. 600/2014 i Uredbe (EU) br. 648/2012 u pogledu djelatnosti koje uključuju financijske instrumente kako su definirani u članku 4. stavku 1. točki 15. Direktive (EU) 2014/65, kao ni primjena europskog prava u području tržišnog natjecanja na prakse obuhvaćene ovom Uredbom.”;

(b) u članku 1. stavku 3. dodaje se sljedeći drugi podstavak:

„Agencija, nacionalna regulatorna tijela, ESMA i nadležna financijska tijela država članica osobito razmjenjuju, i to redovno i barem tromjesečno, relevantne informacije i podatke koji se odnose na moguća kršenja Uredbe (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća koja uključuju veleprodajne energetske proizvode obuhvaćene ovom Uredbom.”;

2. članak 2. mijenja se kako slijedi:

(a) točka 1. mijenja se kako slijedi::

u drugom podstavku dodaje se sljedeća točka (e):

„(e) informacije koje prenose klijent ili druge osobe koje djeluju u ime klijenta i koje se odnose na neizvršene naloge klijenta za veleprodajne energetske proizvode, a koje su precizne prirode, izravno ili neizravno povezane s jednim ili više veleprodajnih energetske proizvoda.”;

(b) treći podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„Informacije se smatraju preciznima ako ukazuju na niz okolnosti koje postoje ili je razumno očekivati da će nastati, ili na događaj koji se zbio ili je razumno očekivati da će se zbiti, te ako su dovoljno konkretne da omogućuje donošenje zaključaka o mogućem učinku tog niza okolnosti ili događaja na cijene veleprodajnih energetske proizvoda. Informacije se mogu

smatrati preciznima ako se odnose na dugotrajan proces čija je svrha uzrokovati određene okolnosti ili određeni događaj ili koji rezultira tim okolnostima ili događajem, uključujući buduće okolnosti ili buduće događaje, i ako se odnose i na međukorake tog procesa koji su povezani s uzrokovanjem tih budućih okolnosti ili tog budućeg događaja ili koji rezultiraju tim okolnostima ili događajem.

Međukorak u dugotrajnom procesu smatra se povlaštenom informacijom ako sam po sebi zadovoljava kriterije povlaštenih informacija kako je navedeno u ovom članku.

Za potrebe stavka 1., informacije koje bi, kad bi bile objavljene, vjerojatno znatno utjecale na cijene tih veleprodajnih energetske proizvoda, znači informacije koje bi razumni ulagatelj vjerojatno iskoristio kao dio temelja za svoju odluku (odluke) o ulaganju;”;

(c) stavak 2. točka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„2. „manipulacija tržištem” znači:

(a) provođenje bilo kakve transakcije, izdavanje bilo kakvog naloga za trgovanje ili poduzimanje bilo kakvog drugog postupka koji se odnose na veleprodajne energetske proizvode, kojima se:

i. daju ili vjerojatno daju lažni ili obmanjujući signali u pogledu ponude, potražnje ili cijene veleprodajnih energetske proizvoda;

ii. uz pomoć jedne osobe ili suradnjom više osoba osigurava ili vjerojatno osigurava umjetna razina cijene jednog ili više veleprodajnih energetske proizvoda, osim ako osoba koja je provela transakciju ili izdala nalog za trgovanje dokaže da ima legitimne razloge za to i da je ta transakcija ili nalog za trgovanje u skladu s prihvaćenom tržišnom praksom na predmetnom veleprodajnom tržištu energije; ili

iii. upotrebljava fiktivno sredstvo ili bilo koji drugi oblik prijevare ili izmišljanja koje daje ili vjerojatno daje lažne ili obmanjujuće signale u pogledu ponude, potražnje ili cijene veleprodajnih energetske proizvoda;

ili”;

(d) u stavku 2. dodaje se sljedeća točka (c) kojoj prethodi riječ „ili” na kraju točke (b):

„(c) prenošenje lažnih ili obmanjujućih informacija ili davanje lažnih ili obmanjujućih osnovnih podataka u odnosu na referentnu vrijednost ako je osoba koja je prenijela informacije ili dala osnovne podatke znala ili trebala znati da su lažni ili obmanjujući, ili

poduzimanje bilo kojeg drugog postupka koji dovodi do manipulacije izračunom referentne vrijednosti.”;

(e) na kraju stavka 2. dodaje se sljedeći podstavak:

„Manipulacija tržištem može označavati ponašanje pravne osobe, ali i, u skladu s pravom Europske unije ili nacionalnim pravom, fizičkih osoba koje sudjeluju u donošenju odluke o provođenju aktivnosti za račun predmetne pravne osobe.”;

(f) u stavku 4. točka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„4. *„veleprodajni energetske proizvodi” znači sljedeći ugovori i izvedeni financijski instrumenti, neovisno o tome gdje se i kako njima trguje:*

(a) ugovori o opskrbi električnom energijom ili prirodnim plinom ako je isporuka u Uniji ili ugovori o opskrbi električnom energijom ili prirodnim plinom koji mogu rezultirati isporukom u Uniji;”;

(g) stavak 7 zamjenjuje se sljedećim:

„7. *„sudionik na tržištu” znači bilo koja osoba, uključujući operatore prijenosnih sustava i osobe koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije kad trguju za vlastiti račun, koja provodi transakcije, uključujući plasman naloga za trgovanje, na jednom ili više veleprodajnih tržišta energije;”;*

(h) umeće se sljedeći novi stavak 8.a:

„8.a *„osoba koja dogovara ili izvršava transakcije u okviru svoje struke” znači osoba koja se u okviru svoje struke bavi zaprimanjem i prijenosom naloga za veleprodajne energetske proizvode ili izvršenjem transakcija veleprodajnim energetskim proizvodima;”;*

(i) dodaje se sljedeći novi stavak 10.a:

„10.a *„Agencija” ili „ACER” znači Agencija Europske unije za suradnju energetskih regulatora;”;*

(j) umeću se sljedeće točke:

„16. *„registrirani mehanizam izvješćivanja” znači osoba koja je u skladu s ovom Uredbom registrirana da Agenciji pruža usluge dostavljanja podataka o transakcijama, uključujući naloge za trgovanje, i temeljnih podataka u ime sudionika na tržištu;*

17. „platforma za objavu povlaštenih informacija” znači osoba koja je u skladu s ovom Uredbom registrirana da pruža uslugu upravljanja platformom za objavljivanje povlaštenih informacija i da izvješćuje Agenciju o objavljenim povlaštenim informacijama u ime sudionika na tržištu;

18. „algoritamsko trgovanje” znači trgovanje veleprodajnim energetske proizvodima u kojem računalni algoritam automatski određuje pojedinačne parametre naloga za trgovanje, npr. treba li pokrenuti nalog, trenutak zadavanja naloga, cijenu ili količinu u nalogu ili način upravljanja nalogom nakon njegovog zadavanja, uz ograničenu ljudsku intervenciju ili posve bez nje. Ovom definicijom nisu obuhvaćeni sustavi koji se koriste samo za usmjeravanje naloga na jedno ili više organiziranih tržišta ili za obradu naloga bez određivanja parametara trgovanja ili za potvrdu naloga ili obradu izvršenih transakcija nakon trgovanja;

19. „izravan elektronički pristup” znači mehanizam u kojem član, sudionik ili klijent organiziranog tržišta dozvoljava drugoj osobi da se koristi njegovom oznakom u trgovinskom sustavu tako da osoba smije elektronički prenijeti naloge za trgovanje povezane s veleprodajnim energetske proizvodima izravno organiziranom tržištu, uključujući mehanizme koji podrazumijevaju da se osoba koristi infrastrukturom člana, sudionika ili klijenta, ili bilo kojim sustavom povezivanja koji član, sudionik ili klijent osigurava za prijenos naloga za trgovanje (izravan pristup tržištu), te mehanizme koji ne podrazumijevaju da se osoba koristi tom infrastrukturom (sponzorirani pristup);

20. „organizirano tržište” znači burza energije, posrednik u sektoru električne energije, platforma za energetske kapacitet ili bilo koja druga osoba koja dogovara ili izvršava transakcije u okviru svoje struke, uključujući pružatelje zajedničkih knjiga naloga, ali bez isključivo bilateralnog trgovanja pri kojem dvije fizičke osobe trguju za vlastiti račun;

21. „trgovanje UPP-om” znači ponude za kupnju, ponude za prodaju ili transakcije radi kupnje ili prodaje UPP-a: (a) u kojima je definirana isporuka u Uniji; (b) čiji je rezultat isporuka u Uniji; ili (c) u kojima jedna ugovorna strana ponovno uplinjava UPP na terminalu u Uniji;

22. „podaci tržišta UPP-a” znači zapisi ponuda za kupnju, ponuda za prodaju ili transakcija koje se odnose na trgovanje UPP-om koji sadržavaju odgovarajuće informacije kako je utvrđeno u Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 1348/2014;

23. „sudionik na tržištu UPP-a” znači svaka fizička ili pravna osoba, neovisno o mjestu osnivanja ili mjestu prebivališta te osobe, koja sudjeluje u trgovanju UPP-om;

24. „procjena cijene UPP-a” znači određivanje dnevne referentne cijene za trgovanje UPP-om u skladu s metodologijom koju mora izraditi ACER;

25. „referentna vrijednost za UPP” znači određivanje raspona (eng. spread) između dnevne procjene cijene UPP-a i cijene namire za ugovor s najkraćim dospijećem plinskih budućnosnica na TTF-u koju ICE Endex Markets B.V. utvrđuje na dnevnoj osnovi.”;

3. u članku 3. stavku 1. dodaje se sljedeći drugi podstavak:

„Korištenje povlaštenim informacijama za otkazivanje ili izmjenu naloga u vezi s veleprodajnim energetske proizvodom na koji se ta informacija odnosi, ako je nalog predan prije nego što je predmetna osoba posjedovala povlaštenu informaciju, također se smatra trgovanjem povlaštenim informacijama.”;

4. članak 4. mijenja se kako slijedi:

(a) u stavku 1. dodaje se sljedeći drugi podstavak:

„Sudionici na tržištu objavljuju povlaštene informacije preko platformi za objavu povlaštenih informacija. Platformama za objavu povlaštenih informacija osigurava se da se povlaštene informacije objavljuju na način koji omogućuje javnosti brz pristup, uključujući pristup putem jasnog aplikacijskog programskog sučelja, te potpunu, točnu i pravovremenu procjenu informacija.”;

(b) stavak 4. zamjenjuje se sljedećim:

„Objava povlaštenih informacija, uključujući u zbirnom obliku, u skladu s Uredbom (EZ) br. 714/2009 ili (EZ) br. 715/2009, ili smjernica i mrežnih kodeksa koji su usvojeni prema tim uredbama, predstavlja potpuno i stvarno objavljivanje, ali ne nužno i pravodobno objavljivanje u smislu stavka 1. ovog članka.”;

5. umeće se sljedeći članak 4.a:

„Članak 4.a

Izdavanje odobrenja za rad i nadzor platformi za objavu povlaštenih informacija

1. Platforme za objavu povlaštenih informacija registriraju se u Agenciji. Platforma za objavu povlaštenih informacija djeluje tek nakon što Agencija procijeni ispunjava li zahtjeve iz ovog članka i odobri njezin rad. Registar platformi za objavu povlaštenih informacija javno je dostupan i sadržava informacije o uslugama za koje je platforma registrirana. Agencija redovito provjerava usklađenost rada platformi za objavu

povlaštenih informacija s ovom Uredbom. Ako Agencija oduzme registraciju u skladu sa stavkom 5., to se oduzimanje objavljuje u registru tijekom razdoblja od pet godina od datuma oduzimanja.

2. Platforma za objavu povlaštenih informacija ima odgovarajuće politike i mehanizme za objavljivanje povlaštenih informacija koje se zahtijevaju na temelju članka 4. stavka 1. onoliko blizu stvarnom vremenu koliko joj to dopuštaju tehničke mogućnosti, prema razumnim komercijalnim uvjetima. Informacije se besplatno stavljaju na raspolaganje u sve svrhe. Platforma za objavu povlaštenih informacija učinkovito i dosljedno širi takve informacije na način kojim se osigurava brz pristup povlaštenim informacijama, na nediskriminirajućoj osnovi i u formatu kojim se olakšava konsolidiranje povlaštenih informacija sa sličnim podacima iz drugih izvora.
3. Povlaštene informacije koje platforma objavi u skladu sa stavkom 2. uključuju najmanje sljedeće pojedinosti ovisno o vrsti povlaštene informacije:
 - (a) identifikacijsku oznaku poruke i status događaja;
 - (b) datum objave, vrijeme te početak i zaustavljanje događaja;
 - (c) ime i identifikaciju sudionika na tržištu;
 - (d) predmetnu zonu trgovanja ili zonu uravnoteženja;
 - (e) te, po potrebi:
 - (a) vrstu neraspoloživosti i vrstu događaja;
 - (b) mjernu jedinicu;
 - (c) neraspoloživi, raspoloživi i instalirani ili tehnički kapacitet;
 - (d) razlog neraspoloživosti;
 - (e) vrstu goriva;
 - (f) imovinu ili jedinicu na koju se odnose i njihovu identifikacijsku oznaku.
4. Platforma za objavu povlaštenih informacija ima i održava djelotvorne administrativne mjere za sprečavanje sukoba interesa sa svojim klijentima. Posebno, platforma za objavu povlaštenih informacija koja je i tržišni operator ili sudionik na tržištu postupa na nediskriminirajući način sa svim prikupljenim povlaštenim informacijama te ima i održava odgovarajuće mehanizme za razdvajanje različitih funkcija poslovanja.

Platforma za objavu povlaštenih informacija ima uspostavljene dobre sigurnosne mehanizme kojima se jamči sigurnost prijenosa povlaštenih informacija, smanjuje rizik oštećenja podataka i neovlaštenog pristupa te sprečava odavanje povlaštenih informacija prije objave. Platforma za objavu povlaštenih informacija održava odgovarajuće resurse i posjeduje sustave za podupiranje poslovanja kako bi neprekidno pružala i održavala svoje usluge.

Platforma za objavu povlaštenih informacija ima uspostavljene sustave kojima se može brzo i djelotvorno provjeravati povlaštene informacije, utvrđivati propuste ili

očite pogreške te u slučaju takvih pogrešnih izvješća zahtijevati ponovna dostava izvješća.

5. Agencija može platformi za objavu povlaštenih informacija oduzeti registraciju:
 - (a) ako platforma nije započela s radom u roku od 12 mjeseci, izričito se odrekla odobrenja ili nije pružala usluge tijekom prethodnih šest mjeseci;
 - (b) ako je platforma dobila registraciju na temelju lažnih izjava ili na neki drugi nezakonit način;
 - (c) ako platforma više ne ispunjava uvjete na temelju kojih je registrirana;
 - (d) ako platforma ozbiljno i sustavno krši ovu Uredbu.

Ako je registracija oduzeta, predmetna platforma za objavu povlaštenih informacija osigurava urednu zamjenu i prijenos podataka te preusmjeravanje tokova izvješćivanja drugim platformama za objavu povlaštenih informacija.

Agencija bez nepotrebne odgode obavješćuje nacionalno nadležno tijelo u državi članici u kojoj platforma za objavu povlaštenih informacija ima poslovni nastan o odluci o oduzimanju registracije.

6. Komisija provedbenim aktima navodi:
 - (a) načine na koje platforma za objavu povlaštenih informacija ispunjava obvezu povezanu s povlaštenim informacijama iz stavka 2.;
 - (b) sadržaj povlaštenih informacija objavljenih u skladu sa stavkom 2. na način koji omogućuje objavljivanje informacija koje se zahtijevaju na temelju ovog članka;
 - (c) konkretne organizacijske zahtjeve za provedbu stavka 4.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2.”;

6. dodaje se sljedeći članak 5.a:

„Članak 5.a

Algoritamsko trgovanje

1. Sudionik na tržištu koji se bavi algoritamskim trgovanjem uspostavlja djelotvorne sustave i kontrolu rizika primjerene njegovu poslovanju kako bi osigurao da njegovi sustavi za trgovanje budu otporni i imaju dovoljno kapaciteta, da podliježu odgovarajućim pragovima i ograničenjima trgovanja te da sprečavaju slanje neispravnih naloga za trgovanje ili drugo funkcioniranje sustava na način kojim bi se moglo stvoriti neuredno tržište ili kojim bi mu se moglo doprinijeti. Sudionik na tržištu isto tako mora imati uspostavljene djelotvorne sustave i kontrole rizika kako bi osigurao da su sustavi trgovanja u skladu s ovom Uredbom i pravilima organiziranog tržišta s kojim je povezan. Sudionik na tržištu uspostavlja djelotvorne mehanizme za kontinuitet poslovanja kako bi se nosio sa svakim prekidom u svojim sustavima za trgovanje i osigurava da njegovi sustavi budu u potpunosti testirani i da

ih se pravilno prati kako bi se osiguralo da ispunjavaju zahtjeve utvrđene u ovom stavku.

2. Sudionik na tržištu koji se bavi algoritamskim trgovanjem u državi članici o tome obavješćuje nacionalna regulatorna tijela svoje države članice i Agenciju.

Nacionalno regulatorno tijelo države članice sudionika na tržištu može zahtijevati od sudionika na tržištu da na redovitoj ili *ad hoc* osnovi dostavlja opis vrste svojih strategija algoritamskog trgovanja, pojedinosti o parametrima trgovanja ili ograničenjima kojima podliježe sustav trgovanja, glavne načine ispunjavanja obveza i nadzora rizika koje je uspostavio kako bi osigurao ispunjavanje zahtjeva iz stavka 1. te pojedinosti o ispitivanju svojih sustava trgovanja.

Sudionik na tržištu osigurava vođenje evidencije o pitanjima iz ovog stavka i osigurava da ta evidencija bude dovoljna da omogući njegovu nacionalnom regulatornom tijelu praćenje usklađenosti s ovom Uredbom.

3. Sudionik na tržištu koji pruža izravan elektronički pristup organiziranom tržištu o tome obavješćuje nadležna tijela svoje matične države članice i Agenciju.

Nacionalno regulatorno tijelo matične države članice sudionika na tržištu može zahtijevati od sudionika na tržištu da na redovitoj ili *ad hoc* osnovi dostavlja opis sustava i kontrola iz stavka 1. i dokaze o tome da se primjenjuju.

Sudionik na tržištu osigurava vođenje evidencije o pitanjima iz ovog stavka i osigurava da ta evidencija bude dovoljna da omogući njegovu nacionalnom regulatornom tijelu praćenje usklađenosti s ovom Uredbom.

4. Ovim se člankom ne dovode u pitanje obveze iz Direktive (EU) 2014/65.”;
7. u članku 7. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. ACER nadzire aktivnosti trgovanja veleprodajnim energetske proizvodima kako bi prepoznao i spriječio trgovanje koje se temelji na povlaštenim informacijama i manipulaciji tržištem ili pokušaje istog. Prikuplja podatke za procjenu i nadzor veleprodajnih tržišta energije, kako je predviđeno u članku 8.”;

[] dodaju se novi članci od 7.a do 7.d:

„Članak 7.a

Zadaće i ovlasti ACER-a za provođenje procjena cijene i određivanje referentnih vrijednosti

1. ACER hitno sastavlja i objavljuje dnevnu procjenu cijene UPP-a, s čime započinje najkasnije 13. siječnja 2023. ACER za potrebe procjene cijene UPP-a sustavno prikuplja i

obrađuje podatke o tržištu UPP-a u vezi s transakcijama. Prema potrebi se u procjeni cijene u obzir uzimaju regionalne razlike i tržišni uvjeti.

2. ACER najkasnije do 31. ožujka 2023. utvrđuje i objavljuje dnevnu referentnu vrijednost za UPP koja se određuje na temelju raspona između dnevne procjene cijene UPP-a i cijene namire za ugovor s najkraćim dospijecem plinskih budućnosnica na TTF-u koju ICE Endex Markets B.V. utvrđuje na dnevnoj osnovi. ACER za potrebe referentne vrijednosti za UPP sustavno prikuplja i obrađuje sve podatke o tržištu UPP-a.

3. Odstupajući od članka 3. stavka 4. točke (b) ove Uredbe, obveze i zabrane iz ove Uredbe koje se odnose na sudionike na tržištu primjenjuju se na sudionike na tržištu UPP-a. Ovlasti dodijeljene ACER-u na temelju ove Uredbe i Provedbene uredbe (EU) br. 1348/2014 primjenjuju se i na sudionike na tržištu UPP-a, uključujući odredbe o povjerljivosti.

Članak 7.b

Objava procjena cijene UPP-a i referentne vrijednosti za UPP

1. Procjena cijene UPP-a objavljuje se svakodnevno, i to najkasnije do 18 sati po srednjoeuropskom vremenu za procjenu cijena u izravnim transakcijama. ACER do 31. ožujka 2023., uz objavljivanje procjene cijene UPP-a, svakodnevno objavljuje i referentnu vrijednost za UPP, i to najkasnije do 19 sati po srednjoeuropskom vremenu ili čim to tehnički bude moguće.

2. Za potrebe ovog članka ACER se može koristiti uslugama treće strane.

Članak 7.c

Dostavljanje podataka o tržištu UPP-a ACER-u

1. Sudionici na tržištu UPP-a svakodnevno ACER-u dostavljaju podatke o tržištu UPP-a u skladu sa specifikacijama utvrđenima u Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 1348/2014, u standardiziranom formatu putem visokokvalitetnog protokola za prijenos i onoliko blizu stvarnom vremenu koliko je to tehnološki moguće prije objave dnevne procjene cijene UPP-a (18 sati po srednjoeuropskom vremenu).

2. Komisija može donijeti provedbene akte kojima se određuje trenutak do kojeg se podaci o tržištu UPP-a moraju dostaviti prije dnevne objave procjene cijene UPP-a iz stavka 1. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 29.

3. Ako je to primjereno, ACER nakon savjetovanja s Komisijom izdaje smjernice koje se odnose na:

(a) pojedinsti informacija o kojima se mora izvješćivati uz aktualne pojedinsti o transakcijama o kojima se izvješćuje i temeljne podatke u skladu s Provedbenom uredbom (EU) br. 1348/2014, uključujući ponude za kupnju i prodaju; i

(b) postupke, standardni format i format elektroničkog prijenosa te tehničke i organizacijske zahtjeve za dostavljanje podataka koji se moraju poštovati pri dostavljanju traženih podataka o tržištu UPP-a.

4. Sudionici na tržištu UPP-a dostavljaju ACER-u tražene podatke o tržištu UPP-a besplatno i putem kanala za dostavljanje podataka koje je uspostavio ACER, primjenjujući već postojeće i raspoložive postupke ako je to moguće.

Članak 7.d

Kontinuitet poslovanja

ACER redovito preispituje, ažurira i objavljuje svoju metodologiju za procjenu referentne cijene UPP-a i utvrđivanje referentne vrijednosti za UPP te metodologiju za izvješćivanje o podacima o tržištu UPP-a i objavljivanje svojih procjena cijene UPP-a i referentnih vrijednosti za UPP, uzimajući u obzir stajališta subjekata koji dostavljaju podatke o tržištu UPP-a.”;

8. članak 8. mijenja se kako slijedi:

(a) umeće se sljedeći stavak 1.a:

„1.a Za potrebe izvješćivanja o evidenciji transakcija, uključujući naloge za trgovanje, koji su uneseni, zaključeni ili izvršeni na organiziranim tržištima, ta tržišta Agenciji stavljaju na raspolaganje podatke koji se odnose na knjigu naloga ili, na zahtjev Agencije, Agenciji omogućuju pristup knjizi naloga kako bi mogla pratiti trgovanje.”;

(b) u stavku 2. drugi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2. U njima se uzimaju u obzir postojeći sustavi izvješćivanja o transakcijama za nadzor aktivnosti trgovanja radi otkrivanja zlouporabe tržišta.”;

(c) u stavku 3. prvi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„3. Osobe iz stavka 4. točaka (a) do (d) koje su prijavile transakcije u skladu s Uredbom (EU) br. 600/2014 ili Uredbom br. 648/2012 ne podliježu obvezama dvostrukog izvješćivanja u vezi s tim transakcijama.”;

(d) stavak 4. mijenja se kako slijedi:

i. točka (d) zamjenjuje se sljedećim:

„(d) organizirano tržište, sustav za uparivanje ili druga osoba koja dogovara ili izvršava transakcije u okviru svoje struke;”;

ii. dodaje se sljedeći drugi podstavak:

„Informacije se dostavljaju putem registriranih mehanizama izvješćivanja.”;

(e) stavak 5. zamjenjuje se sljedećim:

„5. Sudionici na tržištu dostavljaju ACER-u i nacionalnim regulatornim tijelima informacije povezane s kapacitetom i korištenjem postrojenja za proizvodnju, skladištenje, potrošnju ili prijenos odnosno transport električne energije ili prirodnog plina ili povezane s kapacitetom i korištenjem terminala za UPP, uključujući planiranu ili neplaniranu neraspoloživost tih postrojenja, te povlaštene informacije koje su javno objavljene u skladu s člankom 4., za potrebe nadzora trgovanja na veleprodajnim tržištima energije. Obveze izvješćivanja koje imaju sudionici na tržištu svode se na najmanju razinu, tako da se tražene informacije ili njihovi dijelovi po mogućnosti prikupljaju iz postojećih izvora.”;

9. u članku 9. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Sudionici na tržištu koji provode transakcije o kojima treba izvijestiti ACER u skladu s člankom 8. stavkom 1. prijavljuju se nacionalnom regulatornom tijelu u državi članici u kojoj imaju poslovni nastan ili boravište. Sudionici na tržištu s boravištem ili poslovnim nastanom u trećoj zemlji prijavljuju ured u državi članici u kojoj su aktivni i prijavljuju se nacionalnom regulatornom tijelu te države članice.”;

10. umeće se sljedeći članak 9.a:

„Članak 9.a

Izdavanje odobrenja za rad i nadzor registriranih mehanizama izvješćivanja

1. Rad registriranih mehanizama izvješćivanja podliježe prethodnom odobrenju Agencije u skladu s ovim člankom.

Agencija ovlašćuje stranke kao registrirane mehanizme izvješćivanja:

- (a) ako je registrirani mehanizam izvješćivanja pravna osoba s poslovnim nastanom u Uniji; i
- (b) ako registrirani mehanizam izvješćivanja ispunjava zahtjeve utvrđene u ovom članku.

Odobrenje za rad kao registrirani mehanizam izvješćivanja. proizvodi učinke i valjano je na cijelom području Unije i pružatelju usluge registriranog mehanizma izvješćivanja omogućuje pružanje usluga za koje je dobio odobrenje za rad u cijeloj Uniji.

Ovlašteni registrirani mehanizam izvješćivanja u svakom trenutku mora ispunjavati uvjete za odobrenje za rad iz ovog članka. Ovlašteni registrirani mehanizam izvješćivanja bez nepotrebne odgode obavješćuje ACER o svim značajnim promjenama uvjeta za odobrenje za rad.

Agencija uspostavlja registar svih registriranih mehanizama izvješćivanja u Uniji. Registar je javno dostupan i sadržava informacije o uslugama za koje je registrirani mehanizam izvješćivanja dobio odobrenje za rad i redovito se ažurira. Ako Agencija registriranom mehanizmu izvješćivanja oduzme odobrenje za rad u skladu sa stavkom 4., to se oduzimanje objavljuje u registru tijekom razdoblja od pet godina od datuma oduzimanja.

2. Agencija redovito provjerava usklađenost postupanja registriranih mehanizama izvješćivanja s ovom Uredbom. U tu svrhu registrirani mehanizmi izvješćivanja svake godine izvješćuju Agenciju o svojim aktivnostima.
3. Registrirani mehanizmi izvješćivanja imaju uspostavljene odgovarajuće politike i aranžmane za najbrže moguće priopćavanje informacija koje se zahtijevaju na temelju članka 8., a najkasnije u roku utvrđenom u provedbenim aktima donesenima na temelju stavka 5. ovog članka.

Registrirani mehanizmi izvješćivanja imaju i održavaju djelotvorne administrativne mjere za sprečavanje sukoba interesa sa svojim klijentima. Posebno, registrirani mehanizam izvješćivanja koji je i organizirano tržište ili sudionik na tržištu postupa na nediskriminirajući način sa svim prikupljenim informacijama te ima i održava odgovarajuće mehanizme za razdvajanje različitih funkcija poslovanja.

Registrirani mehanizam izvješćivanja ima uspostavljene dobre sigurnosne mehanizme kojima se jamči sigurnost i ovjera prijenosa informacija, smanjuje rizik oštećenja podataka i neovlaštenog pristupa te sprečava odavanje informacija, uz stalnu zaštitu povjerljivosti podataka. Registrirani mehanizam izvješćivanja održava odgovarajuće resurse i posjeduje sustave za podupiranje poslovanja kako bi pružao i održavao svoje

usluge u skladu s rokovima utvrđenima u provedbenim aktima donesenima na temelju članka 8. stavaka 2. i 6.

Registrirani mehanizmi izvješćivanja imaju uspostavljene sustave kojima se može djelotvorno provjeravati cjelovitost izvješća o transakciji, utvrđivati propuste ili očite pogreške koje je uzrokovao sudionik na tržištu i u slučaju takvih pogrešaka ili propusta dostavljati pojedinosti o pogrešci ili propustu sudioniku na tržištu te u slučaju takvih pogrešnih izvješća zahtijevati ponovna dostava izvješća.

Registrirani mehanizmi izvješćivanja imaju uspostavljene sustave koji im omogućuju otkrivanje vlastitih pogrešaka ili propusta i koji im omogućuju da ih isprave te da Agenciji dostave ili, ovisno o slučaju, ponovno dostave točno i potpuno izvješće o transakciji.

4. Agencija može oduzeti odobrenje za rad izdano registriranom mehanizmu izvješćivanja:
 - (a) ako nije započeo s radom u roku od 18 mjeseci, ako se izričito odrekao odobrenja za rad ili nije pružao usluge tijekom prethodnih 18 mjeseci;
 - (b) ako je dobio odobrenje za rad na temelju lažnih izjava ili bilo kojim drugim nezakonitim sredstvima;
 - (c) ako više ne ispunjava uvjete pod kojima mu je izdano odobrenje za rad;
 - (d) ako ozbiljno i sustavno krši ovu Uredbu.

Registrirani mehanizam izvješćivanja kojemu je oduzeto odobrenje za rad osigurava urednu zamjenu i prijenos podataka te preusmjeravanje tokova izvješćivanja drugim registriranim mehanizmima izvješćivanja.

Agencija bez nepotrebne odgode, kad je to relevantno, obavješćuje nacionalno nadležno tijelo u državi članici u kojoj registrirani mehanizam izvješćivanja ima poslovni nastan o odluci o oduzimanju odobrenja za rad registriranom mehanizmu izvješćivanja.

5. Komisija provedbenim aktima navodi:
 - (a) načine na koje registrirani mehanizam izvješćivanja ispunjava obvezu povezanu s informacijama iz stavka 1.; i
 - (b) konkretne organizacijske zahtjeve za provedbu stavaka 2. i 3.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2.”;

11. članak 10. mijenja se kako slijedi:

- (a) stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. ACER uspostavlja mehanizme za dijeljenje informacija koje prima u skladu s člankom 7. stavkom 1. i člankom 8. s Komisijom, nacionalnim regulatornim tijelima, nadležnim tijelima za financijska tržišta, nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje, ESMA-om i drugim odgovarajućim tijelima na razini Unije. Prije uspostavljanja takvih mehanizama ACER se savjetuje s navedenim tijelima.”;

(b) umeće se sljedeći stavak 1.a:

„1.a Nacionalna regulatorna tijela uspostavljaju mehanizme za dijeljenje informacija koje prime u skladu s člankom 7. stavkom 2. i člankom 8. s nadležnim tijelima za financijska tržišta, nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje, nacionalnim poreznim tijelima i EUROFISC-om te drugim relevantnim tijelima na nacionalnoj razini. Prije uspostave takvih mehanizama nacionalno regulatorno tijelo savjetuje se s Agencijom i tim stranama.”;

(c) umeće se sljedeći stavak 2.a:

“2.a Nacionalna regulatorna tijela daju pristup mehanizmima iz stavka 1.a ovog članka samo tijelima koja su uspostavila sustave koji nacionalnom regulatornom tijelu omogućavaju ispunjavanje uvjeta iz članka 12. stavka 1.”;

13. članak 12. mijenja se kako slijedi:

(a) u stavku 1. drugi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„Komisija, nacionalna regulatorna tijela, nadležna financijska tijela država članica, nacionalna porezna tijela i EUROFISC, nacionalna tijela za tržišno natjecanje, ESMA i druga odgovarajuća tijela osiguravaju povjerljivost, cjelovitost i zaštitu informacija koje primaju u skladu s člankom 4. stavkom 2., člankom 7. stavkom 2., člankom 8. stavkom 5. ili člankom 10. i poduzimaju mjere kako bi spriječili svaku zloupotrebu takvih informacija, među ostalim u skladu s primjenjivim zakonima o zaštiti podataka.”;

(b) stavak 2. zamjenjuje se sljedećim:

„2. Podložno članku 17., ACER može odlučiti staviti na raspolaganje javnosti dijelove informacija koje posjeduje, pod uvjetom da se ne otkriju poslovno osjetljive informacije o pojedinačnim sudionicima na tržištu ili pojedinačnim transakcijama ili pojedinačnim tržištima te da se ne može izvesti zaključak o njima. ACER-u se ne smije onemogućiti objavljivanje informacija o organiziranim tržištima, platformama za objavu povlaštenih informacija i

registriranim mehanizmima izvješćivanja u skladu s primjenjivim zakonima o zaštiti podataka.”;

14. članak 13. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Nacionalna regulatorna tijela osiguravaju primjenu zabrana koje su navedene u člancima 3. i 5. te obveza koje su navedene u člancima 4., 8., 9., i 15.

Nacionalna regulatorna tijela nadležna su za istraživanje svih djela izvršenih na njihovim nacionalnim veleprodajnim tržištima energije i za provedbu ove Uredbe, neovisno o tome gdje sudionik na tržištu registriran u skladu s člankom 9. stavkom 1. koji izvršava ta djela ima boravište ili poslovni nastan.

Svaka država članica osigurava da njezina nacionalna regulatorna tijela imaju istražne i izvršne ovlasti koje su potrebne za izvršavanje tog zadatka. Te se ovlasti izvršavaju na razmjern način.

Te se ovlasti mogu izvršavati:

- (a) izravno;
- (b) u suradnji s drugim tijelima; ili
- (c) podnošenjem zahtjeva nadležnim sudskim tijelima.

Ako je potrebno, nacionalna regulatorna tijela mogu izvršavati svoje istražne ovlasti u suradnji s organiziranim tržištima, sustavima za uparivanje ili drugim osobama koje dogovaraju ili izvršavaju transakcije u okviru svoje struke, kako je navedeno u članku 8. stavku 4. točki (d).”;

(b) dodaju se sljedeći stavci od 3. do 9.:

„3. U cilju borbe protiv kršenja odredbi ove Uredbe, podupiranja i dopunjavanja provedbenih aktivnosti nacionalnih regulatornih tijela te doprinosa ujednačenoj primjeni ove Uredbe u cijeloj Uniji, Agencija može provoditi istrage izvršavanjem ovlasti koje su joj dodijeljene člancima 13.a i 13.b i u skladu s njima.

4. Agencija može izvršavati svoje ovlasti kako bi osigurala primjenu zabrana koje su navedene u člancima 3. i 5. te obveza koje su navedene u članku 4.:

- (a) ako se poduzimaju ili su poduzete radnje povezane s veleprodajnim energetske proizvodima za isporuku u najmanje tri države članice; ili

- (b) ako se poduzimaju ili su poduzete radnje povezane s veleprodajnim energetske proizvodima za isporuku u najmanje dvije države članice i barem jedna fizička ili pravna osoba koja poduzima ili je poduzela te radnje ima boravište ili poslovni nastan u trećoj zemlji, ali je registrirana u skladu s člankom 9. stavkom 1.; ili
- (c) ako nadležno nacionalno regulatorno tijelo, ne dovodeći u pitanje odstupanja iz članka 16. stavka 5., ne poduzme odmah potrebne mjere kako bi udovoljilo zahtjevu Agencije iz članka 16. stavka 4. točke (b); ili
- (d) ako će relevantne informacije kako su definirane u članku 2. stavku 1. ove Uredbe vjerojatno znatno utjecati na cijene veleprodajnih energetske proizvoda za isporuku u najmanje tri države članice.

5. Agencija može izvršavati svoje ovlasti kako bi osigurala ispunjavanje obveza iz članka 15. ako osobe u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije veleprodajnim energetske proizvodima za isporuku u najmanje tri države članice.

6. Pri izvršavanju svojih ovlasti Agencija uzima u obzir istrage koje su u tijeku ili koje je nacionalno regulatorno tijelo već provelo u istim slučajevima u skladu s ovom Uredbom, kao i prekogranični učinak istrage.

7. Po završetku radnji koje je poduzela radi izvršavanja svojih ovlasti u skladu sa stavkom 4., Agencija sastavlja izvješće. Izvješće se objavljuje uzimajući u obzir zahtjeve u pogledu povjerljivosti. Ako Agencija zaključi da je došlo do kršenja ove Uredbe, o tome obavješćuje nacionalna regulatorna tijela predmetne države članice ili predmetnih država članica i zahtijeva da se problem kršenja riješi u skladu s člankom 18. Agencija može preporučiti određene daljnje mjere relevantnim nacionalnim regulatornim tijelima i, prema potrebi, obavijestiti Komisiju.”;

15. umeću se sljedeći članci od 13.a do 13.d:

„Članak 13.a

Nadzor na terenu koji provodi Agencija

1. Agencija priprema i provodi nadzor na terenu u bliskoj suradnji s relevantnim tijelima predmetne države članice.
2. Kako bi ispunila svoje obveze iz ove Uredbe, Agencija može provoditi sve potrebne nadzore na terenu u svim prostorima osoba koje su predmet istrage. Ako je to nužno radi ispravne provedbe i učinkovitosti nadzora, Agencija može provesti nadzor na terenu bez prethodne najave.
3. Dužnosnici Agencije i druge osobe koje Agencija ovlasti za provođenje nadzora na terenu mogu ulaziti u sve prostore osoba koje podliježu odluci o istrazi koju je Agencija donijela u skladu sa stavkom 6. i imaju sve ovlasti iz ovog članka..

Ovlašteni su i za pečaćenje svih prostora, imovine, knjiga ili evidencija tijekom nadzora i u mjeri u kojoj je to potrebno za provođenje nadzora.

4. Agencija pravodobno prije nadzora šalje obavijest o nadzoru nacionalnom regulatornom tijelu i drugim relevantnim tijelima države članice u kojoj će se nadzor provoditi. Nadzor na temelju ovog članka provodi se ako je relevantno tijelo potvrdilo da se ne protivi nadzoru.
5. Dužnosnici i druge osobe koje Agencija ovlasti za provođenje nadzora na terenu izvršavaju svoje ovlasti na temelju predočenog pisanog naloga u kojem se navodi predmet i svrha nadzora.
6. Osobe iz ovog članka podvrgavaju se nadzoru na terenu naloženom odlukom koju donosi Agencija. U odluci se navode predmet i svrha nadzora, određuje datum njegova početka i pravni lijekovi dostupni u skladu s Uredbom (EU) 2019/942 te pravo na pokretanje postupka pred Sudom Europske unije radi preispitivanja odluke. Agencija se savjetuje s nacionalnim regulatornim tijelom države članice u kojoj se treba provesti nadzor na terenu prije donošenja takve odluke.
7. Dužnosnici nadležnog tijela države članice u kojoj se provodi nadzor, kao i osobe koje ovlasti ili imenuje nadležno tijelo države članice u kojoj se provodi nadzor, na zahtjev Agencije aktivno pomažu dužnosnicima i ostalim osobama koje ovlasti Agencija. U tu svrhu imaju ovlasti navedene u ovom članku. Dužnosnici nacionalnog regulatornog tijela mogu na zahtjev isto tako prisustvovati nadzoru na terenu.
8. Ako dužnosnici Agencije i osobe koje Agencija ovlasti ili imenuje utvrde da se osoba protivi nadzoru naloženom na temelju ovog članka, nacionalno regulatorno tijelo predmetne države članice pruža njima ili drugim relevantnim nacionalnim regulatornim tijelima potrebnu pomoć te, prema potrebi, traži pomoć policije ili drugog tijela za izvršavanje zakonodavstva, kako bi im se omogućilo provođenje nadzora na terenu.
9. Ako je u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom za provođenje nadzora na terenu iz stavka 1. ili za pružanje pomoći iz stavaka 7. i 8. potrebno odobrenje pravosudnog tijela, Agencija podnosi zahtjev za to odobrenje. Agencija može podnijeti zahtjev za to odobrenje i kao mjeru predostrožnosti.
10. Ako Agencija podnese zahtjev za odobrenje iz stavka 9., nacionalno, pravosudno tijelo provjerava:
 - (a) je li odluka Agencije vjerodostojna; i
 - (b) jesu li sve mjere koje treba poduzeti proporcionalne, a ne proizvoljne ili pretjerane s obzirom na predmet nadzora.

Za potrebe prvog podstavka točke (b), nacionalno pravosudno tijelo može od Agencije zatražiti detaljna obrazloženja, osobito o razlozima za sumnju Agencije na kršenje iz članka 13. stavka 3., ozbiljnosti kršenja na koje se sumnja te prirodi uključenosti osobe koja je predmet istrage. Odstupajući od članka 28. Uredbe (EU) 2019/942, odluku Agencije preispituje samo Sud Europske unije.

Članak 13.b

Zahtjev za dostavljanje informacija

1. Na zahtjev Agencije bilo koja osoba dostavlja joj informacije koje su joj potrebne za ispunjavanje obveza u skladu s ovom Uredbom. U svojem zahtjevu Agencija:
 - (a) upućuje na ovaj članak kao pravni temelj zahtjeva;
 - (b) navodi svrhu zahtjeva;
 - (c) navodi koje su informacije potrebne i u kojem formatu;
 - (d) utvrđuje rok za dostavu informacija, razmjerno zahtjevu;
 - (e) obavještava osobu da odgovor na zahtjev za dostavljanje informacija ne smije biti netočan ili obmanjujući.
2. U svrhu podnošenja zahtjevâ za informacije kako je navedeno u stavku 1. Agencija ima ovlast donošenja odluka. U takvim odlukama Agencija, uz zahtjeve iz stavka 1., navodi i pravo na podnošenje žalbe na odluku Odboru za žalbe Agencije i pravo na preispitivanje te odluke pred Sudom Europske unije u skladu s člancima 28. i 29. Uredbe (EU) 2019/942.
3. Tražene informacije dostavljaju osobe iz stavka 1. ili njihovi predstavnici. Osobe su u potpunosti odgovorne za to da su dostavljene informacije potpune i točne te da nisu obmanjujuće.
4. Ako dužnosnici Agencije, kao i osobe koje Agencija ovlasti ili imenuje, utvrde da osoba odbija dostaviti tražene informacije, nacionalno regulatorno tijelo predmetne države članice tim dužnosnicima ili drugim relevantnim nacionalnim regulatornim tijelima pruža potrebnu pomoć kako bi se osiguralo ispunjavanje obveze iz stavka 3., među ostalim izricanjem sankcija u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom.
5. Ako dužnosnici Agencije, kao i osobe koje je Agencija ovlasti ili imenuje, utvrde da osoba odbija dostaviti tražene informacije, Agencija može donijeti zaključke na temelju dostupnih informacija.
6. Agencija bez odgode šalje presliku zahtjeva u skladu sa stavkom 1. ili odluke u skladu sa stavkom 2. nacionalnim regulatornim tijelima predmetnih država članica.

Članak 13.c

Postupovna jamstva

1. Agencija provodi nadzor na terenu i zahtijeva informacije uz potpuno poštovanje postupovnih jamstava sudionika na tržištu, uključujući:
 - (a) pravo na izbjegavanje davanja samooptužujućih izjava;
 - (b) pravo na pomoć osobe po vlastitom izboru;
 - (c) pravo služiti se bilo kojim službenim jezikom države članice u kojoj se provodi nadzor na terenu;
 - (d) pravo na izjašnjavanje o činjenicama koje se odnose na njih;
 - (e) pravo na dobivanje primjerka zapisa razgovora te na njegovo odobravanje ili dodavanje zapažanja.
2. Agencija traži dokaze u korist sudionika na tržištu ili protiv njega te provodi nadzor na terenu i traži informacije objektivno i nepristrano te u skladu s načelom pretpostavke nedužnosti.

3. Agencija provodi nadzor na terenu i traži informacije uz potpuno poštovanje primjenjivih pravila o povjerljivosti i pravila Unije o zaštiti podataka.

Članak 13.d

Uzajamna pomoć

1. Kako bi se osigurala usklađenost s relevantnim zahtjevima utvrđenima u ovoj Uredbi, nacionalna regulatorna tijela i Agencija uzajamno si pomažu.”;

15. članak 15. mijenja se kako slijedi:

„Članak 15.

Obveze osoba koje dogovaraju ili izvršavaju transakcije u okviru svoje struke

Svaka osoba koja u okviru svoje struke dogovara ili izvršava transakcije veleprodajnim energetske proizvodima i opravdano sumnja da bi se nalogom za trgovanje ili transakcijom, uključujući njihovo otkazivanje ili izmjenu, moglo prekršiti članke 3., 4. ili 5., o tome bez odgađanja obavješćuje Agenciju i relevantno nacionalno regulatorno tijelo.

Osobe koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije veleprodajnim energetske proizvodima uspostavljaju i održavaju djelotvorne mehanizme i postupke kako bi:

- (a) utvrdile kršenja članaka 3., 4. ili 5.;
- (b) zajamčile da njihovi zaposlenici koji provode aktivnosti nadzora za potrebe ovog članka nisu u sukobu interesa i da djeluju neovisno.”;

16. članak 16. mijenja se kako slijedi:

- (a) u stavku 1. četvrti podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„Nacionalna regulatorna tijela, nadležna financijska tijela, nacionalno tijelo za tržišno natjecanje i nacionalno porezno tijelo u određenoj državi članici mogu uspostaviti odgovarajuće oblike suradnje, kako bi osigurali djelotvornu i učinkovitu istragu i provedbu te kako bi doprinijeli dosljednom i jedinstvenom pristupu istrazi, sudskom postupku te provedbi ove Uredbe i odgovarajućeg financijskog prava te prava u području tržišnog natjecanja.”;

- (b) u stavku 2. dodaje se sljedeći treći podstavak:

„Najkasnije 30 dana prije donošenja konačne odluke o kršenju ove Uredbe, nacionalna regulatorna tijela obavješćuju Agenciju i dostavljaju joj sažetak slučaja i planiranu odluku. Agencija vodi javni popis takvih odluka u skladu s ovom Uredbom, uključujući datum odluke,

imena sankcioniranih osoba, članak ove Uredbe koji je prekršen i primijenjenu sankciju. Za potrebe tog popisa nacionalna regulatorna tijela dostavljaju te informacije Agenciji u roku od sedam dana od donošenja odluke.”;

(c) u stavku 3. dodaje se sljedeća točka (e):

„(e) Agencija i nacionalna regulatorna tijela obavješćuju nadležna nacionalna porezna tijela i EUROFISC ako imaju utemeljene razloge za sumnju da se na veleprodajnom tržištu energije izvršavaju ili su izvršena djela koja vjerojatno predstavljaju poreznu prijevare.”;

16. umeću se sljedeći članci 16.a i 16.b:

„Članak 16.a

Delegiranje zadaća i odgovornosti

1. Nacionalna regulatorna tijela mogu, uz suglasnost tijela kojemu se delegiraju odgovornosti, delegirati zadaće i odgovornosti drugim nacionalnim regulatornim tijelima pod uvjetima navedenima u ovom članku. Države članice mogu odrediti konkretne postupke u pogledu delegiranja odgovornosti kojih se treba pridržavati prije nego što njihova nacionalna regulatorna tijela sklope takve sporazume o delegiranju te mogu ograničiti opseg delegiranja na ono što je neophodno za učinkovit nadzor sudionika ili skupina na tržištu.
2. Nacionalna regulatorna tijela moraju obavijestiti Agenciju o sporazumima o delegiranju koje namjeravaju sklopiti. Sporazumi mogu stupiti na snagu najranije mjesec dana nakon obavješćivanja Agencije.
3. Agencija može dati mišljenje o planiranom sporazumu o delegiranju u roku od mjesec dana od primitka obavijesti.
4. Agencija odgovarajućim sredstvima objavljuje sve sporazume o delegiranju koje su sklopila nacionalna regulatorna tijela kako bi se osiguralo da su sve relevantne stranke obaviještene na odgovarajući način.

Članak 16.b

Smjernice i preporuke

1. Radi uspostavljanja dosljednih, učinkovitih i djelotvornih nadzornih praksi u Uniji te osiguravanja zajedničke, ujednačene i dosljedne primjene prava Unije, Agencija izdaje smjernice i preporuke o primjeni članaka 4.a, 8. i 9.a upućene svim nacionalnim regulatornim tijelima ili svim sudionicima na tržištu i izdaje preporuke namijenjene jednom ili više nacionalnih regulatornih tijela ili jednom ili više sudionika na tržištu.
2. Agencija prema potrebi provodi javna savjetovanja o smjernicama i preporukama koje izdaje te analizira potencijalne povezane troškove i koristi izdavanja tih smjernica i preporuka. Ta savjetovanja i analize moraju biti proporcionalni opsegu, prirodi i učinku smjernica i preporuka.
3. Nacionalna regulatorna tijela i sudionici na tržištu moraju nastojati uskladiti se s tim smjernicama i preporukama.

4. U roku od dva mjeseca od izdavanja smjernice ili preporuke, svako nacionalno regulatorno tijelo potvrđuje da postupi ili namjerava postupiti u skladu s tom smjernicom ili preporukom. Ako nacionalno regulatorno tijelo ne postupi ili ne namjerava postupiti u skladu sa smjernicom ili preporukom, o tome obavještava Agenciju navodeći svoje razloge.
5. Agencija objavljuje informacije o tome da nacionalno regulatorno tijelo ne postupi ili ne namjerava postupiti u skladu s tom smjernicom ili preporukom. Agencija isto tako može odlučiti objaviti razloge za nepostupanje u skladu s tom smjernicom ili preporukom koje je navelo nacionalno regulatorno tijelo. Nacionalno regulatorno tijelo unaprijed se obavješćuje o takvoj objavi.
6. Ako se to zahtijeva u smjernici ili preporuci, sudionici na tržištu moraju jasno i detaljno izvještavati o tome jesu li usklađeni s tom smjernicom ili preporukom.
7. Agencija uključuje smjernice i preporuke koje je izdala u izvješće iz članka 19. stavka 1. točke (k) Uredbe (EU) 2019/942.”;

18. u članku 17. stavak 3. zamjenjuje se sljedećim:

„3. Povjerljive informacije, koje su pri obavljanju svojih zadaća primile osobe iz stavka 2., ne smiju se otkriti nijednoj drugoj osobi ni tijelu, osim u sažetom ili zbirnom obliku tako da nije moguće prepoznati pojedinačnog sudionika na tržištu, ne dovodeći u pitanje slučajeve obuhvaćene kaznenim pravom, drugim odredbama ove Uredbe ili drugim odgovarajućim zakonodavstvom Unije.”;

19. članak 18. zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na kršenja ove Uredbe i poduzimaju sve potrebne mjere radi osiguranja njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne te odražavati narav, trajanje i ozbiljnost povrede, štetu koja je prouzročena potrošačima i potencijalnu zaradu koja je proizašla iz trgovanja na temelju povlaštenih informacija i manipulacije tržištem.

Ne dovodeći u pitanje bilo koje kaznenopravne sankcije i nadzorne ovlasti nacionalnih regulatornih tijela iz članka 13., države članice daju ovlast nacionalnim regulatornim tijelima, u skladu s nacionalnim pravom, da donose odgovarajuće administrativne sankcije i druge administrativne mjere povezane s kršenjem ove Uredbe iz članka 13. stavka 1.

Države članice detaljno obavješćuju Komisiju i Agenciju o tim odredbama te ih bez odlaganja obavješćuju o svakoj naknadnoj izmjeni koja utječe na njih.

2. Države članice, u skladu s nacionalnim pravom i načelom *ne bis in idem*, osiguravaju da nacionalna regulatorna tijela imaju ovlast izricanja barem sljedećih administrativnih sankcija i administrativnih mjera povezanih s kršenjem odredbi ove Uredbe:

- (a) donošenje odluke kojom se od osobe zahtijeva da prestane s postupanjem koje čini kršenje;
- (b) povrat ostvarene dobiti ili izbjegnuto gubitka zbog kršenja, u mjeri u kojoj ih je moguće utvrditi;
- (c) izdavanje javnih upozorenja ili obavijesti;
- (d) donošenje odluke o izricanju periodičnih novčanih kazni;
- (e) donošenje odluke o izricanju upravnih novčanih sankcija;

u slučaju pravnih osoba, najviših administrativnih novčanih sankcija od najmanje:

- i. za kršenja članaka 3. i 5. 15 % ukupnog prometa u prethodnoj poslovnoj godini;
- ii. za kršenja članaka 4. i 15. 2 % ukupnog prometa u prethodnoj poslovnoj godini;
- iii. za kršenja članaka 8. i 9. 1 % ukupnog prometa u prethodnoj poslovnoj godini;

u slučaju fizičkih osoba najviših administrativnih novčanih sankcija od najmanje:

- i. za kršenja članaka 3. i 5. 5 000 000 EUR;
- ii. za kršenja članaka 4. i 15. 1 000 000 EUR;
- iii. za kršenja članaka 8. i 9. 500 000 EUR.

Neovisno o točki (e), iznos novčane kazne ne smije prelaziti 20 % godišnjeg prometa predmetne pravne osobe u prethodnoj poslovnoj godini. U slučaju fizičkih osoba iznos novčane kazne ne smije prelaziti 20 % godišnjeg dohotka u prethodnoj kalendarskoj godini. Ako je osoba kršenjem izravno ili neizravno ostvarila financijsku korist, iznos novčane kazne mora biti najmanje jednak toj koristi.

3. Države članice osiguravaju da nacionalna regulatorna tijela mogu otkriti javnosti mjere ili sankcije koje se izriču za povredu ove Uredbe, osim ako bi se takvim otkrivanjem prouzročila nerazmjerna šteta uključenim stranama.”

Članak 2.

Izmjene Uredbe (EU) 2019/942

Uredba (EU) 2019/942 mijenja se kako slijedi:

1. u članku 6. stavak 8. briše se;

2. u članku 12. točka (c) zamjenjuje se sljedećim:

„(c) provodi i koordinira istrage u skladu s člancima 13., 13.a, 13.b i 16. Uredbe (EU) br. 1227/2011.”;

3. u članku 32. stavak 1. zamjenjuje se sljedećim:

„1. ACER-u se plaćaju naknade za prikupljanje, rukovanje, obradu i analizu informacija koje dostavljaju sudionici na tržištu ili subjekti koji dostavljaju informacije u njihovo ime u skladu s člankom 8. Uredbe (EU) br. 1227/2011 te za objavljivanje povlaštenih informacija u skladu s člancima 4. i 4.a Uredbe (EU) br. 1227/2011. Naknade plaćaju registrirani mehanizmi izvješćivanja i platforme za objavu povlaštenih informacija. Prihodima od tih naknada mogu se pokriti i troškovi ACER-a za izvršavanje nadzornih i istražnih ovlasti u skladu s člancima 13., 13.a, 13.b i 16. Uredbe (EU) br. 1227/2011.”.

Članak 3.

Izmjene Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 1348/2014

Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1348/2014 mijenja se kako slijedi:

1. dodaje se članak 7.a:

„Članak 7.a

Kvaliteta podataka o tržištu ukapljenog prirodnog plina

1. Podaci o tržištu ukapljenog prirodnog plina sadržavaju sljedeće:
 - (a) ugovorne stranke, uključujući pokazatelj kupnje/prodaje;
 - (b) stranku koja dostavlja podatke;
 - (c) transakcijsku cijenu;
 - (d) ugovorene količine;
 - (e) vrijednost ugovora;
 - (f) razdoblje unutar kojeg se očekuje dolazak pošiljke ukapljenog prirodnog plina;
 - (g) uvjete isporuke;
 - (h) točke isporuke;
 - (i) vremenske žigove povezane sa svim sljedećim podacima:
 - i. datum i vrijeme podnošenja ponude za kupnju ili prodaju;
 - ii. datum i vrijeme transakcije;
 - iii. datum i vrijeme izvješćivanja o ponudi za kupnju, ponudi za prodaju ili transakciji;
 - iv. ACER-ovo zaprimanje podataka o tržištu ukapljenog prirodnog plina.
2. Sudionici na tržištu ukapljenog prirodnog plina dostavljaju ACER-u podatke o tržištu ukapljenog prirodnog plina u sljedećim jedinicama i valutama:

- (a) jedinične cijene u transakciji, ponudi za kupnju i ponudi za prodaju navode se u valuti koja je navedena u ugovoru i u EUR/MWh te uključuju primijenjene konverzijske i valutne tečajeve, ako je to primjenjivo;
 - (b) ugovorene količine navode se u jedinicama navedenima u ugovorima i u MWh;
 - (c) razdoblje unutar kojeg se očekuje dolazak isporuke navodi se u obliku datuma isporuke u formatu UTC (usklađeno svjetsko vrijeme);
 - (d) točka isporuke navodi se kao valjani identifikator s ACER-ova popisa, u skladu s popisom terminala za ukapljeni prirodni plin koji podliježu izvješćivanju u skladu s Uredbom (EU) br. 1227/2011 i Provedbenom uredbom (EU) br. 1348/2014; vremenski žig navodi se u formatu UTC; (zamijeniti unakrsnim upućivanjima prema potrebi);
 - (e) ako je to relevantno, formula za određivanje cijene u dugoročnom ugovoru navodi se u cijelosti.
3. ACER izdaje smjernice u pogledu kriterija na temelju kojih je jedan podnositelj odgovaran za znatan dio podataka o tržištu ukapljenog prirodnog plina dostavljenih u određenom referentnom razdoblju i na koji se način ta situacija uzima u obzir u ACER-ovoj dnevnoj procjeni cijene ukapljenog prirodnog plina i utvrđivanju referentnih vrijednosti za ukapljeni prirodni plin.”

Članak 4.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Strasbourgu,

Za Europski parlament
Predsjednica

Za Vijeće
Predsjednik

ZAKONODAVNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ „AGENCIJE”

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

1.2. Predmetna područja politike

1.3. Prijedlog/inicijativa odnosi se na:

1.4. Ciljevi

1.4.1. *Opći ciljevi*

1.4.2. *Posebni ciljevi*

1.4.3. *Očekivani rezultati i učinak*

1.4.4. *Pokazatelji uspješnosti*

1.5. Osnova prijedloga/inicijative

1.5.1. *Zahtjevi koje treba ispuniti u kratkoročnom ili dugoročnom razdoblju, uključujući detaljan vremenski plan provedbe inicijative*

1.5.2. *Dodana vrijednost sudjelovanja Unije (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ove točke „dodana vrijednost sudjelovanja Unije” vrijednost je koja proizlazi iz intervencije Unije i predstavlja dodatnu vrijednost u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.*

1.5.3. *Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava*

1.5.4. *Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima*

1.5.5. *Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele*

1.6. Trajanje i financijski učinak prijedloga/inicijative

1.7. Planirani načini izvršenja proračuna

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. *Obrazloženje načina upravljanja, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole*

2.2.2. *Informacije o utvrđenim rizicima i uspostavljenim sustavima unutarnje kontrole za ublažavanje rizika*

2.2.3. *Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)*

2.3. Mjere za sprečavanje prijevara i nepravilnosti

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

- 3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak**
- 3.2. Procijenjeni financijski učinak prijedloga na odobrena sredstva**
 - 3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na odobrena sredstva za poslovanje*
 - 3.2.2. Procijenjeni rezultati financirani odobrenim sredstvima za poslovanje*
 - 3.2.3. Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva*
 - 3.2.3.1. Procijenjene potrebe u pogledu ljudskih resursa*
 - 3.2.4. Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom*
 - 3.2.5. Doprinos trećih strana*
- 3.3. Procijenjeni učinak na prihode**

ZAKONODAVNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ „AGENCIJE”

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

Uredba (EU) Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1277/2011 i Uredbe (EU) 2019/942 radi poboljšanja zaštite EU-a od manipulacije tržištem

1.2. Predmetna područja politike

Područje politike: energetika

Aktivnost: europski zeleni plan

1.3. Prijedlog se odnosi na

novo djelovanje

novo djelovanje nakon pilot-projekta/pripremnog djelovanja¹⁸

produženje postojećeg djelovanja

spajanje jednog ili više djelovanja u drugo/novo djelovanje

1.4. Ciljevi

1.4.1. Opći ciljevi

Vidjeti obrazloženje.

1.4.2. Posebni ciljevi

Vidjeti odjeljak „Osnova prijedloga/inicijative” u nastavku.

¹⁸ Kako je navedeno u članku 58. stavku 2. točkama (a) ili (b) Financijske uredbe.

1.4.3. Očekivani rezultati i učinak

Navesti očekivane učinke prijedloga/inicijative na ciljane korisnike/skupine.

Dodatna sredstva omogućit će ACER-u i Glavnoj upravi za energetiku da obavljaju zadaće potrebne za ispunjavanje svojih ovlasti prema zakonodavstvu EU-a u skladu sa zahtjevima iz ovog Prijedloga.

1.4.4. Pokazatelji uspješnosti

Navesti pokazatelje za praćenje napretka i postignuća

Vidjeti obrazloženje o praćenju napretka i postignuća inicijative.

- (a) Djelotvornost i pravodobnost: pokazatelji bi trebali omogućiti praćenje uspješnosti redovitim pružanjem informacija o napretku i postignućima tijekom programskog razdoblja.
- (b) Učinkovitost: trebalo bi optimizirati postupke za prikupljanje i obradu podataka, izbjegavajući nepotrebne ili dvostruke zahtjeve za informacije.
- (c) Relevantnost pokazatelja i potreba za ograničavanjem povezanog administrativnog opterećenja.
- (d) Jasnoća: pokazatelji bi se trebali dostavljati u jasnom i razumljivom obliku, s popratnim metapodacima i u obliku kojim se olakšava pravilno tumačenje i smisljena komunikacija.

1.5. Osnova prijedloga/inicijative

1.5.1. Zahtjevi koje treba ispuniti u kratkoročnom ili dugoročnom razdoblju, uključujući detaljan vremenski plan provedbe inicijative

ACER

Posebni cilj br. 1 Ovlasti za izdavanje odobrenja za rad i nadzor registriranih mehanizama izvješćivanja i platformi za objavu povlaštenih informacija

U skladu s ovim zakonodavnim prijedlogom ACER će biti zadužen za odobravanje rada i nadzor platformi za objavu povlaštenih informacija i registriranih mehanizama izvješćivanja, što nadilazi trenutačnu zadaću registracije tih subjekata.

Nadzorne dužnosti sastojale bi se od izdavanja odobrenja za rad platformi za objavu povlaštenih informacija i registriranih mehanizama izvješćivanja te svakodnevnog nadzora te bi stoga bile usklađene s ovlastima ESMA-e za nadzor trgovinskih repozitorija, ovlaštenih mehanizama izvješćivanja i drugih usluga dostave podataka. ACER će imati i izravne istražne ovlasti u pogledu platformi za objavu povlaštenih informacija i registriranih mehanizama izvješćivanja te dobiva dodatne ovlasti za izdavanje smjernica i preporuka kako bi se bolje razjasnio opseg prikupljanja podataka.

Platforme za objavu povlaštenih informacija i registrirani mehanizmi izvješćivanja relativno su novi subjekti, a očekuje se da će broj registracija biti velik. S obzirom na velik broj mehanizama izvješćivanja (104 do 1. siječnja 2023.) i platformi za objavu povlaštenih informacija (19 do 1. siječnja 2023.) te u skladu s novim pravnim okvirom, ACER će morati intenzivnije raditi na

provedbi navedenih novih nadzornih aktivnosti. Stoga Agencija zapošljava dodatno specijalizirano osoblje za nadzor tih subjekata. Te potrebe za ljudskim resursima mogu se procijeniti na pet ekvivalenata punog radnog vremena (EPRV) (uključujući jednog informacijskog stručnjaka za upravljanje odgovarajućim poslovnim informacijskim sustavima i njihovu kibersigurnost).

Posebni cilj br. 2 Centralizacija prikupljanja prijava sumnjivih transakcija i naloga na razini EU-a u ACER-u te praćenje osoba koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije na razini EU-a u ACER-u

Sadašnji članak 15. Uredbe REMIT doveo je do decentralizacije informacija o mogućim slučajevima zloupotrebe tržišta u cijelom EU-u jer nacionalna regulatorna tijela nisu obvezna dijeliti prijave sumnjivih transakcija ili naloga koje prime na temelju članka 15. s drugim nacionalnim regulatornim tijelima ni s ACER-om (iako neka od njih to čine). Istodobno, njime nadzornom timu ACER-a nije omogućeno da iskoristi informacije uključene u prijave sumnjivih transakcija ili naloga kako bi razvio strategiju praćenja na razini EU-a.

Predloženim izmjenama Uredbe REMIT ACER-u će se dodijeliti zadaća prikupljanja svih prijava sumnjivih transakcija ili naloga svih osoba koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije u cijeloj Europi (ACER kao središnje čvorište).

Kako bi izračunao broj ljudskih resursa potrebnih za tu aktivnost, ACER je procijenio broj prijava sumnjivih transakcija i naloga koje bi trebao primiti od 2024. do 2026., a koji odstupa od broja prijava sumnjivih transakcija i naloga za 2022. za koje je znao (uglavnom prijave sumnjivih transakcija i naloga koje su uključene u slučajeve o kojima je obaviještena Agencija), te ga je prilagodio s obzirom na dodatno područje primjene članka 15. (koji sada uključuje i sumnjiva kršenja članka 4. i sve prijave sumnjivih transakcija i naloga). ACER je procijenio da će broj prijava sumnjivih transakcija i naloga porasti za dvije trećine godišnjeg rasta zabilježenog u posljednjih šest godina. Zatim je procijenjeno da će primiti 236 prijava sumnjivih transakcija i naloga 2024., 248 u 2025. i 260 u 2026.

Kako bi se ispunili podzadaci povezani s tom aktivnošću, ACER predviđa potrebu za dodatnim dvama ekvivalentima punog radnog vremena.

Kad je riječ o osobama koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije, ACER će biti odgovoran za provjeru održavaju li te osobe, koje djeluju na razini EU-a (tj. koje nude proizvode za tri ili više zona isporuke u različitim državama članicama), djelotvorne mehanizme i postupke za utvrđivanje kršenja članka 3., 4. i 5. Uredbe REMIT.

Kako bi izračunao broj ljudskih resursa potrebnih za tu aktivnost, ACER je procijenio broj osoba koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije koje će pratiti od 2025. do 2027. ACER je odustao od popisa trenutnih osoba koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije i utvrdio one osobe koje ispunjavaju kriterije iz novog članka 15. (tj. osobe koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije u najmanje tri države članice). ACER stoga procjenjuje da će pratiti 34 osobe koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije (tj. manje od 30 % ukupnog broja osoba koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije).

Procjenjuje se da je potreban jedan dodatni ekvivalent punog radnog vremena kako bi se ispunili podzadaci povezani s ovom aktivnošću (provjera i koordinacija osoba koje u okviru svoje struke dogovaraju ili izvršavaju transakcije).

Posebni cilj br. 3 ACER-ove dodatne ovlasti za istragu i procesuiranje mogućih kršenja Uredbe REMIT

Uredba REMIT mijenja se kako bi ACER u posebnim okolnostima mogao osigurati primjenu zabrana iz članka 3. i 5. te obveza iz članka 4. (kad su pogođena najmanje tri proizvoda isporučena u različitim državama članicama ili kad su pogođena dva ili više proizvoda isporučena u različitim državama

članicama, a pravna ili fizička osoba koja provodi radnje registrirana je ili ima poslovni nastan u trećoj državi članici ili izvan EU-a).

Te će ovlasti rezultirati novim skupom zadaća za Agenciju, uključujući sve postupovne zadatke povezane s pokretanjem istrage, prikupljanjem informacija (obrada zahtjeva za informacije, usmena saslušanja i organizacija inspekcija...), analizom informacija i preliminarnim zaključcima o povredama (izvješća).

Krajem 2022. zabilježeno je 13 slučajeva koji bi ispunili te kriterije (oko 3,7 % ukupnog broja slučajeva), od kojih je 9 prijavljeno 2022. Godišnja stopa rasta broja novih slučajeva koji bi uslijedili u okviru nadležnosti ACER-a za razdoblje od 2024. do 2026. procijenjena je na 13,6 % godišnje, što odgovara dvjema trećinama godišnje stope rasta zabilježene od 2017. do 2022. za istu vrstu slučajeva. Na temelju tih pretpostavki, broj slučajeva u nadležnosti ACER-a može se procijeniti na 19 u 2024., 21 u 2025. i 24 u 2026. ACER će istodobno imati diskrecijsko pravo istražiti najvažnije slučajeve od onih koji ispunjavaju navedene kriterije.

Na temelju iskustva sa sličnim zadaćama koje obavlja GU COMP, procjenjuje se da je ACER-u potrebno 11 dodatnih ekvivalenata punog radnog vremena kako bi ispunio podzadatke povezane s tom aktivnošću.

Uzimajući u obzir moguće poteškoće u zapošljavanju kvalificiranog osoblja, od 2025. do 2027. postupno će se uvoditi ukupno 19 dodatnih ekvivalenata punog radnog vremena.

Opći troškovi

Ti dodatni ekvivalenti punog radnog vremena, kako je prethodno opisano, ne uključuju opće troškove. Primjenom omjera općih troškova od 30 % dobiva se dodatnih šest ekvivalenata punog radnog vremena, od kojih bi tri trebala biti iz razreda AST, a tri iz razreda AST/SC, po mogućnosti kako bi se zamijenilo privremeno osoblje. Ti dodatni ekvivalenti punog radnog vremena potrebni su, među ostalim, za zapošljavanje dodatnog osoblja, dakle potrebni su od 2025. nadalje.

ENER

Trenutačno manje od 0,5 ekvivalenata punog radnog vremena radi u području primjene Uredbe REMIT u Glavnoj upravi za energetiku. S obzirom na istaknutiju ulogu Uredbe REMIT u kontekstu trenutačne energetske krize, radno opterećenje u ENER-u povećalo se te su stoga potrebna oko dva ekvivalenta punog radnog vremena.

1.5.2. *Dodana vrijednost sudjelovanja Unije (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ove točke „dodana vrijednost sudjelovanja Unije” vrijednost je koja proizlazi iz intervencije Unije i predstavlja dodatnu vrijednost u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.*

Vidjeti obrazloženje.

1.5.3. *Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava*

Iskustvo s prethodnim zakonodavnim prijedlozima pokazalo je da se može lako dogoditi da se potrebe ACER-a za osobljem podcijene. Kako bi se izbjeglo ponavljanje problema koji su se pojavili s trećim paketom mjera za unutarnje tržište iz 2009., u kojem je podcjenjivanje

potreba za osobljem dovelo do strukturnog nedostatka osoblja (sveobuhvatno riješeno tek od donošenja proračuna EU-a za 2022.), potrebe za osobljem za ovaj se Prijedlog procjenjuju za nekoliko godina unaprijed.

1.5.4. *Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima*

Ova je inicijativa uključena u program rada Komisije za 2023. kao dio europskog zelenog plana.

1.5.5. *Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele*

Ekvivalenti punog radnog vremena potrebni su za dodatne zadaće, pri čemu se postojeće zadaće neće smanjivati u doglednoj budućnosti. Prijedlogom se predviđa i trajno proširenje ovlasti ACER-a povezanih s provedbom referentne vrijednosti za UPP (pet ekvivalenata punog radnog vremena u skladu sa zakonodavnim financijskim izvještajem priloženim prijedlogu Komisije COM(2022) 549 od 18.10.2022.).

U mjeri u kojoj je to pravno moguće, dodatni ekvivalenti punog radnog vremena financirat će se postojećim sustavom pristojbi za zadaće ACER-a u skladu s Uredbom REMIT. U tu svrhu prijedlogom se ovlasti ACER-a za prikupljanje pristojbi proširuju na novouvedene platforme za objavu povlaštenih informacija te se pojašnjava da i troškovi ACER-a pri izvršavanju njegovih proširenih istražnih i izvršnih ovlasti ispunjavaju uvjete za financiranje pristojbama. Brisanjem sadašnjeg članka 32. stavka 1. točke (1) ne smanjuju se prihodi ACER-a jer se ta klauzula dosad nije primjenjivala jer bi zbog malog broja slučajeva administrativni troškovi uspostave i provedbe sustava pristojbi bili nerazmjerni.

Podložno reviziji odluke o pristojbama¹⁹, procjenjuje se da će pristojbama biti pokriveno oko dvije trećine dodatnih ekvivalenata punog radnog vremena.

¹⁹ Odluka Komisije (EU) 2020/2152 od 17. prosinca 2020. o pristojbama koje se Agenciji Europske unije za suradnju energetske regulatora plaćaju za prikupljanje, rukovanje, obradu i analizu informacija koje se prijavljuju na temelju Uredbe (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća.

1.6. Trajanje i financijski učinak prijedloga/inicijative

ograničeno trajanje

prijedlog/inicijativa na snazi od [DD/MM]GGGG do [DD/MM]GGGG

financijski učinak od GGGG do GGGG

neograničeno trajanje

provedba s početnim razdobljem od GGGG do GGGG

nakon čega slijedi redovna provedba.

1.7. Planirani načini izvršenja proračuna²⁰

Izravno upravljanje koje provodi Komisija putem

izvršnih agencija

Podijeljeno upravljanje s državama članicama

Neizravno upravljanje povjerenjem zadaća izvršenja proračuna:

međunarodnim organizacijama i njihovim agencijama (navesti)

EIB-u i Europskom investicijskom fondu

tijelima iz članaka 70. i 71.

tijelima javnog prava

tijelima uređenima privatnim pravom koja pružaju javne usluge, u mjeri u kojoj su im dana odgovarajuća financijska jamstva

tijelima uređenima privatnim pravom države članice kojima je povjerena provedba javno-privatnog partnerstva i kojima su dana odgovarajuća financijska jamstva

tijelima ili osobama kojima je povjerena provedba određenih djelovanja u području ZVSP-a u skladu s glavom V. UEU-a i koje su navedene u odgovarajućem temeljnom aktu.

Primjedbe

²⁰ Informacije o načinima izvršenja proračuna i upućivanja na Financijsku uredbu dostupni su na internetskim stranicama BUDGpedia: <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

Navesti učestalost i uvjete.

U skladu sa svojom financijskom uredbom ACER u kontekstu svojeg programskog dokumenta mora dostaviti godišnji program rada koji uključuje pojedinosti o financijskim i ljudskim resursima za svaku od provedenih aktivnosti.

ACER mjesečno izvješćuje GU ENER o izvršenju proračuna, uključujući obveze i plaćanja po proračunskim naslovima, te o stopama slobodnih radnih mjesta prema vrsti osoblja.

Osim toga, GU ENER izravno je zastupljen u upravljačkim tijelima ACER-a. Preko svojih predstavnika u Upravnom odboru GU ENER bit će obaviješten o korištenju proračuna i planu radnih mjesta na svakom sastanku tijekom godine.

Naposljetku, također u skladu s financijskim pravilima, ACER je dužan godišnje izvijestiti o aktivnostima i upotrebi resursa, što čini putem Upravnog odbora i svojeg godišnjeg izvješća o radu.

Zadaće koje izravno provodi GU ENER slijedit će godišnji ciklus planiranja i praćenja kako se provodi u Komisiji i izvršnim agencijama, uključujući izvješćivanje o rezultatima u okviru godišnjeg izvješća o radu GU-a ENER.

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. *Obrazloženje načina upravljanja, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole*

Neovisno o tome što će ACER morati steći novo stručno znanje, nove zadaće u okviru ovog Prijedloga najisplativije je dodijeliti nekoj postojećoj agenciji koja već radi na sličnim zadaćama.

GU ENER utvrdio je strategiju kontrole za upravljanje odnosima s ACER-om, koja je dio Komisijina okvira unutarnje kontrole za 2017. ACER je u prosincu 2018. revidirao i donio vlastiti okvir unutarnje kontrole.

2.2.2. *Informacije o utvrđenim rizicima i uspostavljenim sustavima unutarnje kontrole za ublažavanje rizika*

Glavni su rizik pogrešne procjene u pogledu radnog opterećenja nastalog ovim Prijedlogom s obzirom na to da se njime uvode nove zadaće. Taj je rizik potrebno prihvatiti jer je, ako se potrebe za dodatnim resursima ne uključe u početni prijedlog, vrlo teško kasnije ispraviti tu situaciju, kao što je pokazalo iskustvo.

Taj je rizik ublažen time što Prijedlog uključuje nekoliko novih zadaća. Naime, dok bi se radno opterećenje za obavljanje nekih budućih zadaća moglo podcijeniti, za druge bi ga se moglo precijeniti, čime se ostavlja prostor za preraspodjelu.

2.2.3. *Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)*

Ne očekuje se da će dodjela dodatnih zadata u okviru postojećeg mandata ACER-a dovesti do posebnih dodatnih kontrola u ACER-u, što znači da se omjer troškova kontrole i vrijednosti sredstava kojima se upravlja neće promijeniti.

Slično tome, zadatke dodijeljene GU-u ENER neće značiti dodatne kontrole ni promjenu omjera troškova kontrole.

2.3. Mjere za sprečavanje prijevара i nepravilnosti

Navesti postojeće ili predviđene mjere za sprečavanje i zaštitu, npr. iz strategije za borbu protiv prijevара.

ACER primjenjuje načela decentraliziranih agencija EU-a u borbi protiv prijevара, u skladu s pristupom Komisije.

ACER je u ožujku 2019. donio novu strategiju za borbu protiv prijevара kojom se stavlja izvan snage Odluka 13/2014 Upravnog odbora ACER-a. Nova strategija obuhvaća trogodišnje razdoblje i temelji se na sljedećim elementima: godišnjoj procjeni rizika, sprečavanju sukoba interesa i upravljanju njima, unutarnjim pravilima o zviždačima, politici i postupku za upravljanje osjetljivim funkcijama te mjerama povezanim s etikom i integritetom.

GU ENER donio je revidiranu strategiju za borbu protiv prijevара (AFS) 2020. Strategija GU-a ENER temelji se na Komisijinoj strategiji za borbu protiv prijevара i posebnoj unutarnjoj procjeni rizika provedenoj kako bi se utvrdila područja koja su najizloženija prijevarama, već uspostavljene kontrole i mjere potrebne za poboljšanje kapaciteta GU-a ENER za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prijevара.

Uredbom o ACER-u i ugovornim odredbama koje se primjenjuju na javnu nabavu osigurava se da službe Komisije, uključujući OLAF, mogu provoditi revizije i provjere na licu mjesta na temelju standardnih odredbi koje je preporučio OLAF.

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak

Postojeće proračunske linije

Prema redoslijedu naslova višegodišnjeg financijskog okvira i proračunskih linija.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija		Doprinos			
	Broj	Vrsta rashoda	zemalja EFTA-e ²²	zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata ²³	ostalih trećih zemalja	drugi namjenski prihodi
02	02 10 06 i proračunska linija projekta ITER	dif./nedif. 21	DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE

Zatražene nove proračunske linije

Prema redoslijedu naslova višegodišnjeg financijskog okvira i proračunskih linija.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija		Doprinos			
	Broj	Vrsta rashoda	zemalja EFTA-e	zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata	ostalih trećih zemalja	drugi namjenski prihodi
	[XX YY YY YY]		DA/NE	DA/NE	DA/NE	DA/NE

²¹ Dif. = diferencirana odobrena sredstva; nedif. = nediferencirana odobrena sredstva.

²² EFTA: Europsko udruženje slobodne trgovine.

²³ Zemlje kandidatkinje i, ako je primjenjivo, potencijalni kandidati sa zapadnog Balkana.

3.2. Procijenjeni učinak na rashode

3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na rashode

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	01	Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija
---	----	---

ACER			Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			UKUPNO
Naslov 1 ²⁴ :	Obveze	(1)		0,684	0,946	1,288				2,918
	Plaćanja	(2)		0,684	0,946	1,288				2,918
Naslov 2:	Obveze	(1a)								
	Plaćanja	(2a)								
Naslov 3 ²⁵ :	Obveze	(3a)								
	Plaćanja	(3b)								
UKUPNA odobrena sredstva za ACER	Obveze	=1+1a +3a		0,684	0,946	1,288				2,918
	Plaćanja	=2+2a +3b		0,684	0,946	1,288				2,918

²⁴ Rashodi iz naslova 1 odgovaraju osoblju koje će se financirati iz doprinosa EU-a. Preostale dvije trećine potrebnog osoblja trebalo bi financirati pristojbama i naknadama.

²⁵ Rashodi predviđeni u okviru naslova 3 u iznosu od 4,2 milijuna EUR u razdoblju 2025.–2027. trebali bi se financirati pristojbama i naknadama.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	7	„Administrativni rashodi”
---	----------	---------------------------

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

		Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			UKUPNO
GU: ENER									
○ Ljudski resursi			0,342	0,342	0,342				1,026
○ Ostali administrativni rashodi									
UKUPNO GU ENER			0,342	0,342	0,342				1,026
			Odobrena sredstva						

UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 7.²⁶ višegodišnjeg financijskog okvira	(ukupne obveze = ukupna plaćanja)		0,342	0,342	0,342				1,026
--	-----------------------------------	--	--------------	--------------	--------------	--	--	--	--------------

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

		Godina 2024. ²⁷	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			UKUPNO
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 1.–7. višegodišnjeg financijskog okvira			1,026	1,288	1,630				3,944
			Obveze						
			Plaćanja						3,944

²⁶ Potrebna odobrena sredstva za ljudske resurse i ostale administrativne rashode pokrit će se odobrenim sredstvima glavne uprave koja su već dodijeljena za upravljanje djelovanjem i/ili su preraspodijeljena unutar glavne uprave te, prema potrebi, dodatnim sredstvima koja se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.

²⁷ Godina N je godina početka provedbe prijedloga/inicijative. Umjesto „N” upisati predviđenu prvu godinu provedbe (na primjer: 2021.). Isto vrijedi i za ostale godine.

3.2.2. Procijenjeni učinak na odobrena sredstva ACER-a

Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna odobrena sredstva za poslovanje.

Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća odobrena sredstva za poslovanje:

Iznosi u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Navesti ciljeve i rezultate ↓			Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)										UKUPNO			
	REZULTATI																			
	Vrsta 28	Prosječni trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Z ^e	Trošak	Ukupni broj	Ukupni trošak
POSEBNI CILJ br. 1 ²⁹ ...																				
— Rezultat																				
— Rezultat																				
— Rezultat																				
Međuzbroj za posebni cilj br. 1																				
POSEBNI CILJ br. 2...																				
— Rezultat																				
Međuzbroj za posebni cilj br. 2																				
UKUPNI TROŠAK																				

Ako je primjenjivo, iznosi odražavaju zbroj doprinosa Unije agenciji i ostalih prihoda agencije (pristojbe i naknade).

²⁸ Rezultati se odnose na proizvode i usluge koji se isporučuju (npr.: broj financiranih studentskih razmjena, kilometri izgrađenih prometnica itd.).

²⁹ Kako je opisan u točki 1.4.2. „Posebni ciljevi...”.

3.2.3. Procijenjeni učinak na ljudske resurse ACER-a

3.2.3.1. Sažetak

Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna administrativna odobrena sredstva.

Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća administrativna odobrena sredstva:

u milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta); ako je primjenjivo, iznosi odražavaju zbroj doprinosa Unije agenciji i ostalih prihoda agencije (pristojbe i naknade).

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
--	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	---------------

Privremeno osoblje (razredi AD)		0,855	1,710	2,565	5,130
Privremeno osoblje (razredi AST)		0,513	0,513	0,513	1,539
Privremeno osoblje (razredi AST/SC)		0,513	0,513	0,513	1,539
Ugovorno osoblje		0,091	0,273	0,364	0,728
Upućeni nacionalni stručnjaci					

UKUPNO		1,972	3,009	3,955	8,936
---------------	--	--------------	--------------	--------------	--------------

Potrebe u pogledu osoblja (EPRV):

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
--	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	---------------

Privremeno osoblje (razredi AD)	0	5	10	15	15
Privremeno osoblje (razredi AST)	0	3	3	3	3
Privremeno osoblje (razredi AST/SC)		3	3	3	3
Ugovorno osoblje	0	1	3	4	4
Upućeni nacionalni stručnjaci					

UKUPNO		12	19	25	25
---------------	--	-----------	-----------	-----------	-----------

Planirani datum zapošljavanja za ekvivalent punog radnog vremena je 1. siječnja predmetne godine.

Koji se financiraju iz doprinosa EU-a³⁰:

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
--	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	---------------

Privremeno osoblje (razredi AD)	0	2	3	5	5
Privremeno osoblje (razredi AST)		1	1	1	1
Privremeno osoblje (razredi AST/SC)		1	1	1	1
Ugovorno osoblje			1	1	1
Upućeni nacionalni stručnjaci					

UKUPNO	0	4	6	8	8
---------------	----------	----------	----------	----------	----------

³⁰ ACER će svake godine u skladu s člankom 3. stavkom 1. Odluke Komisije (EU) 2020/2152 utvrditi troškove, uključujući troškove osoblja, koji su prihvatljivi za financiranje pristojbama i predstaviti rezultat u nacrtu programskog dokumenta. U skladu s člankom 20. Uredbe (EU) 2019/942 Komisija daje mišljenje o nacrtu programskog dokumenta ACER-a, uključujući prijedloge Agencije o tome koji se troškovi smatraju prihvatljivima za financiranje pristojbama i mogućnosti za smanjenje opterećenja proračuna EU-a.

3.2.3.2. Procijenjene potrebe za ljudskim resursima za matičnu glavnu upravu

Za prijedlog/inicijativu nisu potrebni ljudski resursi.

Za prijedlog/inicijativu potrebni su sljedeći ljudski resursi:

Procjenu navesti u cijelom iznosu (ili najviše do jednog decimalnog mjesta)

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)		
• Radna mjesta prema planu radnih mjesta (dužnosnici i privremeno osoblje)							
20 01 02 01 i 20 01 02 02 (sjedište i predstavništva Komisije)		2	2	2			
20 01 02 03 (delegacije)							
01 01 01 01 (neizravno istraživanje)							
10 01 05 01 (izravno istraživanje)							
○ Vanjsko osoblje (u ekvivalentu punog radnog vremena: EPRV)³¹							
20 02 01 (UO, UNS, UsO iz „globalne omotnice”)							
20 02 03 (UO, LO, UNS, UsO i MSD u delegacijama)							
Proračunske linije (navesti) 32	— u sjedištima ³³						
	— u delegacijama						
01 01 01 02 (UO, UNS, UsO – neizravno istraživanje)							
10 01 05 02 (UO, UNS, UsO – izravno istraživanje)							
Druge proračunske linije (navesti)							
UKUPNO		2	2	2			

Potrebe za ljudskim resursima pokrit će se osobljem glavne uprave kojemu je već povjereno upravljanje djelovanjem i/ili koje je preraspoređeno unutar glavne uprave te, prema potrebi,

³¹ UO = ugovorno osoblje; LO = lokalno osoblje; UNS = upućeni nacionalni stručnjaci; UsO = ustupljeno osoblje; MSD = mladi stručnjaci u delegacijama.

³² U okviru gornje granice za vanjsko osoblje iz odobrenih sredstava za poslovanje (prijašnje linije „BA”).

³³ Uglavnom za fondove kohezijske politike EU-a, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo i akvakulturu (EFPR).

resursima koji se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja.

3.2.4. *Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom*

- Prijedlog/inicijativa u skladu je s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom.
- Prijedlog/inicijativa iziskuje reprogramiranje relevantnog naslova višegodišnjeg financijskog okvira.

Inicijativa je pokrenuta zbog trenutačne energetske krize i stoga nije uzeta u obzir pri izračunu iznosa za naslove VFO-a. Budući da je ova posebna inicijativa nova, reprogramiranje će biti potrebno za liniju doprinosa ACER-u i za liniju kojom će se poduprijeti dodatni rad unutar Glavne uprave ENER. U mjeri u kojoj se ne mogu pokriti pristojbama, proračunski učinci na ACER kako su opisani u ovom zakonodavnom financijskom izvještaju nadoknadit će se kompenzacijskim smanjenjem programirane potrošnje u proračunskoj liniji projekta ITER.

- Za prijedlog/inicijativu potrebna je primjena instrumenta fleksibilnosti ili revizija višegodišnjeg financijskog okvira³⁴.

Objasniti što je potrebno te navesti predmetne naslove i proračunske linije te odgovarajuće iznose.

3.2.5. *Doprinos trećih strana*

Prijedlogom/inicijativom ne predviđa se sudjelovanje trećih strana u sufinanciranju.

Prijedlogom/inicijativom predviđa se sufinanciranje prema sljedećoj procjeni:

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

	Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)			Ukupno
Navesti tijelo koje sudjeluje u financiranju								
UKUPNO sufinancirana odobrena sredstva								

³⁴ Vidjeti članke 12. i 13. Uredbe Vijeća (EU, Euratom) br. 2093/2020 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027.

3.3. Procijenjeni učinak na prihode

Prijedlog/inicijativa nema financijski učinak na prihode.

Prijedlog/inicijativa ima sljedeći financijski učinak:

na vlastita sredstva

na ostale prihode

navesti jesu li prihodi namijenjeni proračunskim linijama rashoda

U milijunima EUR (do 3 decimalna mjesta)

Proračunska prihoda:	linija	Odobrena sredstva dostupna za tekuću financijsku godinu	Učinak prijedloga/inicijative ³⁵					
			Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3	Unijeti onoliko godina koliko je potrebno za prikaz trajanja učinka (vidjeti točku 1.6.)	
Članak								

Za razne namjenske prihode navesti odgovarajuće proračunske linije rashoda.

--

Navesti metodu izračuna učinka na prihode.

--

³⁵

Kad je riječ o tradicionalnim vlastitim sredstvima (carine, pristojbe na šećer) navedeni iznosi moraju biti neto iznosi, to jest bruto iznosi nakon odbitka od 20 % na ime troškova naplate.